

ÖZETLER

Eski Çağ'da Akdeniz'in Doğal ve Tarımsal Ürünleri ve Deniz Ticareti

Emel Erten*

Özet

Akdeniz'in doğal ve tarımsal malların denizaşırı taşımacılığı ve ticaretindeki aracı rolü, Tunç Çağı'na dayanır. Tunç Çağı'nda Akdeniz limanları arasında dolaşan ticaret gemilerinde çeşitli hammadde ve mamul maddeler taşınmakta; bunların yanısıra doğal ve tarımsal ürünler de deniz ticaretinde yeri olan malları arasında yer almaktadır.

Tunç Çağı uygarlıklarının Akdeniz'i çevreleyen tüm ülkeleri etkileyen bir kitlesel hareket sonucu MÖ ikinci binyıl sonlarında ortadan kalkması sonrasında, Demir Çağı içinde de Akdeniz havzasında tarımsal ürünlerin alım satımı ve denizaşırı ticareti devam eder. Bu konuda özellikle Fenikeliler öne çıkmakta; onların oluşturdukları ticari ağ ve kurdukları koloniler sayesinde MÖ birinci binyılda çeşitli tarımsal ürünlerin Akdeniz havzası boyunca alım satımı yapılmakta, dolaşımı sağlanmaktadır. Yunanlılar'ın da MÖ sekizinci yüzyıldan itibaren Akdeniz'e açılarak, kendi ülkelerine uzak coğrafyalarda kalıcı yerleşim merkezleri niteliğinde koloniler kurmaları sadece bir dizi önemli kültürel ve sosyal değişikliğe yol açmaz; aynı zamanda, Akdeniz ticaretinde, tarımsal ürünler de dahil olmak üzere çeşitli mal ve ürünlerin dolaşımı da sağlanır. Bu süreç, daha sonra Hellenistik Dönem'de ve Roma egemenliğinin geçerli olduğu evrelerde de ivme kazanarak devam eder.

Akdeniz deniz ticareti bağlamında önde gelen tarımsal ürünler elbette ki, şarap ve zeytinyağıdır. Bu ürünlerin başlangıcından itibaren, hemen her evrede alım satımının yapıldığını arkeolojik veriler ortaya koymaktadır. Ancak, bu temel ürünlerin dışında kalan ve belli dönemlerde öne çıkan, talep ve arza konu olan, doğal ve tarımsal ürünler de bulunmaktadır.

Arkeolojik kazılar sonucu saptanan batıklar, ele geçen ve tarımsal ürünlerin naklinde kullanılan başta amphoralar olmak üzere seramik kaplar, cam vazolar, antik yerleşim merkezlerinde tespit edilen tarımsal işlikler ve eskiçağ yazılı kaynakları, Akdeniz'in doğal ve tarımsal ürünleri ve bunların ticareti konusunda ayrıntılı bilgilere ulaşmamızı sağlayan verilerdir.

Anahtar Kelimeler: Deniz Ticareti, Tarımsal Ürünler, Akdeniz, Fenikeliler, Yunan-Roma Deniz Ticareti.

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, emel.erten@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3295-3610.

Natural and Agricultural Products of the Ancient Mediterranean and Their Maritime Trade

Abstract

The earliest date of the maritime trade of the natural and agricultural goods across the Mediterranean goes back to the Bronze Age. Archaeological data confirmed that the ships sailing along the coasts of Mediterranean from one harbor to another were not only carrying raw materials but also various products including natural goods and agricultural products.

After the fall of the grand Bronze Age civilizations by the end of the second millennium BC, Phoenicians became the dominant force in the Iron Age maritime trade, founding several trade colonies on the coasts of the Mediterranean in the first millennium BC. The colonies established by the Greeks on various locations distant from their own land, i.e. the Greek colonization which began in the course of the eighth century BC culminated in not only a series of important cultural and social changes, but also had major effects on the Mediterranean maritime trade in agricultural goods. The same tradition of trade continued to be dynamic both in the Hellenistic and Roman times.

Within the context of Mediterranean maritime trade, the major agricultural products were wine and olive oil. Archaeological research reveals that those two products were the trade items across the Mediterranean since the earliest phases. Apart from these basic products, certain natural and agricultural goods were present in the context of the large commercial activity, with changes due to time or offer-demand conditions.

Wrecks discovered during underwater excavations, pottery cups and containers, especially amphorae used for the transportation of agricultural goods, glass vessels and the agricultural workshops found during the archaeological excavations and surveys as well as the literary sources provide information about the ancient agricultural products and their maritime trade across the Mediterranean.

Keywords: Maritime Trade, Agricultural Products, Phoenicians, Greek-Roman Maritime Trade.

Asur Ticaret Kolonileri Çağında Anadolu'da Tarım ve Besicilik

L. Gürkan Gökçek*

Özet

MÖ 2000'li yıllara girildiğinde Anadolu, başta Asur şehri olmak üzere Mezopotamya'nın kuzeyinden gelen tacirlerin faaliyetlerine sahne olmuştur. Anadolu'da Asur Ticaret Kolonileri Çağı olarak adlandırılan bu süreç, şimdiki bilgilerimize göre yaklaşık MÖ 2000-1723 yılları arasına tarihlendirilmektedir. Anadolu'da Kayseri (Kültepe-Kaniş) ve Kuzey Mezopotamya'da Qal'at Şergat (Asur) şehirleri bu dönemin iki ana merkezidir. Kültepe'de yapılan arkeolojik kazılarda ele geçen 23500'den fazla Eski Asur lehçesinde çivi yazısıyla yazılan tabletler aynı zamanda Anadolu'nun yazılı tarihine dair bilgi veren en eski kaynaklardır. Tabletler her ne kadar ağırlıklı olarak Asurlu tüccarların kendi aralarında yapmış oldukları ticari mukaveleler şeklinde olsa da, Anadolu'nun başta iktisadi olmak üzere sosyal ve kısmen siyasi hayatına yönelik bilgiler içermektedir. Anadolu'nun sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili bilgiler veren bu tabletler, yaklaşık 4000 yıl önceki tarımsal faaliyetler ve beslenme kültürüne ışık tutmaktadır. Buna göre; esas itibarıyla diğer eski çağ toplumlarının birçoğunda olduğu üzere bir ziraat toplumu olarak değerlendirilebileceğimiz Anadolu insanının geçim ve beslenmesine yönelik bazı detaylara ulaşabilmekteyiz. Tabletlerden hububat türlerinin yanı sıra diğer zirai ürünler olan baklagiller, meyve, sebze ve aynı zamanda başta küçükbaş hayvan olmak üzere farklı türlerdeki hayvanların isimleri ve bunların ticaretine dair bilgiler edinmekteyiz. Tabletler göre en çok besiciliği yapılan hayvanlar koyun, keçi, domuz ve sığır idi. Bunun yanında çok nadir de olsa bazı belgelerde bal ve balık ticaretinin yapıldığına da şahit olmaktadır. Söz konusu dönemde Anadolu'daki tarım ürünleri ve beslenmeye dair bilgileri bilhassa Asurlu tüccarların Anadolu'nun yerli insanları ile olan ilişkilerini yansıtan belgelerden öğrenmekteyiz. Bu bildirimizde söz konusu tabletlerden hareketle Asur Ticaret Kolonileri Çağı'ndaki Anadolu insanının tarımsal ürünleri ve beslenme kültürüne dair bilgiler sunacağız. Yazılı belgeler haricinde Kültepe'deki arkeolojik kazılar sayesinde ortaya çıkarılan kap kakak gibi buluntular da değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Asur, Kültepe, Tarım, Besicilik.

* Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Nevşehir/ TÜRKİYE, kuregen@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1974-7476.

Agriculture and Livestock in Anatolia During the Age of Assyrian Trade Colony

Abstract

At the beginning of the 2000s BC, Anatolia witnessed the activities of merchants coming from the north of Mesopotamia, especially the Assur city. This period of merchantry, called the Age of Assyrian Trade Colonies in Anatolia, is dated between approximately 2000 and 1723 BC according to our current knowledge. The cities of Kayseri (Kultepe-Kanish) in Anatolia and Qal'at Şergat (Asur) in Northern Mesopotamia are the two main centers of this period. More than 23,500 tablets written in cuneiform script in the Old Assyrian dialect found during the archaeological excavations in Kultepe are also the earliest sources providing information about the written history of Anatolia. Although the tablets are mainly in the form of commercial contracts made among the Assyrian merchants, they contain information about the economic, social and partly political life of Anatolia. These tablets which provide information about the socio-economic structure of Anatolia shed light on the agricultural activities and nutrition culture of approximately 4000 years ago. According to this, we can access some details regarding the livelihood and nutrition of the Anatolian people whom we can consider as an agricultural society, as essentially in many other ancient societies. From the tablets, we obtain information about the names and trade of different types of animals, especially sheep and goat as well as other agricultural products such as legumes, fruits and vegetables. According to the tablets, the most common livestock animals were sheep, goats, pigs and cattle. In addition, although it was very rare, we also witness honey and fish trade in some documents. We learn the information about agricultural products and nutrition in Anatolia during the period in question, especially from documents reflecting the relations of Assyrian merchants with the native people of Anatolia. In this paper, we will present information about the agricultural products and nutritional culture of the Anatolian people in the Age of Assyrian Trade Colonies, based on the tablets in question. Apart from written documents, finds such as pots and pans unearthed during archaeological excavations in Kultepe will also be evaluated.

Keywords: Anatolia, Assur, Kultepe, Agriculture, Livestock.

Anadolu'da Tarımın Kökeni: Neolitik Çağ'da Bitkilerin Evcilleştirilmesi Süreci Üzerine Bir Değerlendirme

Fevzi Volkan Güngördü*

Özet

İnsanoğlunun göçebe, avcı-toplayıcı yaşam biçiminden, yerleşik, bitki ve hayvanların evcilleştirilmesine dayanan bir besin elde etme stratejisini benimsemiş insan topluluklarına geçiş süreci “Neolitikleşme” adı altında tanımlanmıştır. Kelime anlamını “yeni taş çağı” olarak çevirebileceğimiz Neolitik Çağ, yerleşik hayat ve tarım-hayvancılığın başlangıcı ile karakterize edilmektedir. Anadolu coğrafyasında ilk köylerin ve evcilleştirmeye alakalı en erken verilerin saptandığı Neolitik Çağ, yaklaşık olarak MÖ 10.000-6000 tarihleri arasında değerlendirilir. Kendi içerisinde iki farklı döneme ayrılan Neolitik Çağ'ın ilk dönemi “Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem” adı ile ifade edilir ve MÖ 10.000-7.000 tarihleri arasındaki bir zaman aralığı içerisinde tanımlanmıştır. İlk köylerin, tapınakların ve özel fonksiyonlu yapıların inşa edildiği bu dönem de hala avcı-toplayıcı besin elde etme modeli devam ediyor olsa da bitki ve hayvanların evcilleştirilmesi süreciyle alakalı ilk adımlar bu dönem de atılmıştır. Neolitik Çağ'ın ikinci dönemi olarak tanımlayabileceğimiz “Çanak Çömlekli Neolitik Dönem” ise yerleşik hayat biçimini, tarım ve hayvancılığı benimsemiş, çanak çömlek üretimine başlamış insan toplulukları ile ifade edilmektedir.

Tarım, yani bitkilerin evcilleştirilmesi süreci arkeoloji bilimi kapsamında uzan yıllardır tartışılan ve birçok farklı bilim adamının farklı nedenselliklerle açıklamaya çalıştıkları bir dönüşüm sürecidir. Anadolu coğrafyası kapsamında farklı kültür bölgelerinde bazen birbirleri ile ilişkili bazen de birbirlerinden bağımsız olarak karşımıza çıkan bu süreç Anadolu kültürünün oluşumunda da önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma Anadolu coğrafyası kapsamında farklı bölgelerde bitkilerin evcilleştirilmesi yani tarımın başlangıcı ile ilgili süreçleri arkeolojik veriler ve ortaya konulan kuramsal bakış açıları üzerinden değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Anadolu, Neolitik Çağ, Bitkiler, Evcilleştirme.

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Nevşehir/TÜRKİYE, volkangungordu@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8483-2415.

The Origins of Agriculture in Anatolia: An Evaluation on the Process of Plant Domestication in Neolithic

Abstract

The transition of humankind from hunter-gatherer and nomadic way of life to the human groups which belonged to the permanently settled communities that rely on the domestication of plants and animals defined as a process that named as “Neolithization”. Neolithic which means new stone age is characterized with the beginning of the settled life and domestication. In Anatolia, Neolithic era which contains earliest evidence for first villages and domestication, is dated between 10.000-6.000 BC. This era could be separated into two different periods. The first period which is named as “Pre-Pottery Neolithic” that is dated between 10.000-7.000 BC, contains evidence for the earliest villages, temples and special buildings. The subsistence strategies were still based on the wild plants and animals. However, the first indications of the domestication of plants and animals belonged to the Pre-Pottery Neolithic period. The second part of the Neolithic era is named as “Pottery Neolithic” that is dated between 7.000-6.000 BC. This period is characterized by full settled communities which rely on plants and animal domestication. Moreover, the occurrence of Pottery is also dated to the Pre-Pottery Neolithic period.

Agriculture, the process of plant domestication has been discussed for many years in archaeology by different scientists with diverse causalities. Within the scope of Anatolia, this process is crucial for the occurrence of the Anatolian culture. In this study the main aim is the evaluation of the evidence for the earliest domestication and the theoretical perspectives of origins of agriculture in Anatolia.

Keywords: Agriculture, Anatolia, Neolithic Era, Plant, Domestication.

Kutsal Kitaplarda Tarım

İsmail Bozkurt*

Özet

Kutsal kitaplarda tarım; kutsal kitapların bir rehber kitap olup bir bilimsel veya yetiştirici kitabı olmayıp, yalnızca geçmişe ait olayları anlatarak bize yeni ufuklar açmaktadır. Tıpkı bilim ve teknolojiye tabiattaki canlıları taklit ederek; uçak, helikopter, gemi vb. araçları yaptığımız gibi. Bu araştırmamda Kur'an ekseninde bir inceleme yaptım. Ancak İncil ve Tevrat'ta zikredilen bitkilerde yer verdim. Kur'an'da bulunan bazı ayetlerin meallerine yer verdim. Kur'an-ı Kerim'de Şuara Suresi 9. ayette; “*Bitkilerin her birinde düşünen bir insan ve toplum için ibretler vardır.*” denilerek dikkatimizi bitkilere ve tarıma çekiyor. Kur'an-ı Kerim'de 17 adet bitkinin adı geçmektedir ve zikredilen bütün bitkiler ülkemizde yetiştirilmektedir. Bu durum ülkemizin tabii zenginliğini ortaya koymaktadır.

1-Buğday (*Triticum aestivum*), 2-Zeytin (*Olea europaea* L.), 3-İncir (*Ficus carica* L.), 4-Bağ Üzüm (*Vitis vinifera* L.), 5-Kiraz (*Prunus avium*), 6-Hurma (*Phoenix dactylifera* L.), 7-Nar (*Punica granatum* L.), 8-Muz (*Musa acuminata*), 9-İlgün (*Tamarix Tetrandra Palas*), 10-Acur (*Cucumis melo*), 11-Soğan (*Allium cepa* L.), 12-Sarımsak (*Allium sativum*), 13-Mercimek (*Lens culinaris*), 14-Kabak (*Cucurbita pepo*), 15-Hardal (*Sinapis arvensis*), 16-Zencefil (*Zingiber officinale*) ve 17-Reyhan (*Ocimum basilicum*).

Tüm semavî dinlerde adı geçen 5 meyve vardır. Bunlar; zeytin, incir, hurma, üzüm ve nardır. Çünkü Allah'ın Rab seni iyi diyara, akar vadiler, derelerde ve tepelerde çıkan pınarlar ve kaynaklar diyarına; Buğday ve arpa ve asma ve incir ve nar diyarına, zeytinyağı ve bal diyarına götürüyor, öyle bir diyar ki, orada yoksullukla ekmek yemeyeceksin. (Tevrad)

Sonuç olarak Kur'anı Kerim'de zikredilen bitkiler ile beraber bazı tarımsal işlemlerle ilgili hususlara yer verilmiştir. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz:

1-*Verimin Artırılması*: Bakara Süresi 161. Ayeti “yedi başak bitiren bir dane gibidir ki, her başakta yüz dane vardır.” Diyerek. Belki de buğdayın genetik kapasitesinin ulaşabileceği verim limiti bize haber veriyor. Yani bire 700 veren bir başaktan bahsediyor. Böyle bir verim mevcut buğday üretiminin 45-50 katı demektir. Bu durumda

* Dr., Ziraat Yüksek Mühendisi, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Ankara/TÜRKİYE.

mevcut buğday alanlarından alınan ürünle 7 milyar değil 17 milyar insan rahatça beslenir.

2-Ürün Planlaması ve Depolanması: “Yusuf dedi ki: Yedi sene âdetiniz üzere ekin ekersiniz. Sonra da yiyeceklerinizden az bir miktar hariç, biçtiklerinizi başağında (stok edip) bırakınız.” (Yusuf sûresi / 47). Bu Ayet bizim için 7 yıllık ilk ürün planlaması ve hububatı depolama tavsiyesinde bulunuyor. Günümüzde ülkemizin en büyük problemlerinden biri olan ürün planlaması ve modern lisans depoculuğun uygulamasının gösterilmesini anlamlı buluyorum.

3-Gıda Güvenliği ve Gıda İsrافی: Günümüzde yalnızca ülkemizde milyonlarca ekmeğin tonlarca gıdanın çöpe atılarak israf edildiği ortamda; Enam Suresi 141. Ayeti:” . Ürün verdikleri zaman onların ürününden yiyin; mahsulün biçilip toplandığı gün fakirlerin hakkını verin. Fakat israf etmeyin. Çünkü Allah, israf edenleri sevmez. Yine Araf 31 ayetinde “Yiyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez. . İsrâ 27. Ayetinde”Çünkü saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.” ayetlerinin emirlerine uymanın ne kadar elzem olduğu açıkça ortadadır.

4-Tarım Arazilerinin Hızla Yok Olması: İnsan eliyle yapılan yanlış uygulamalar, ağaçların plansız kesimi ormanların yok olması, erozyon, aşırı sulama, sonucu toprakların çoraklaşması çölleşmesi, tarım arazilerinin imara açılarak yok edilmesi gibi sebeplerle geleceği tehlikeye attığımız açıkça görülmektedir. Kur'an Neml, Suresi 52. Ayetinde “İşte sana, onların kendi yolsuzlukları yüzünden ıpıssız kalan yurtları!..” Diyerek bizden önceki kavimler gerek siyasi gerekse doğada yaptıkları tahribatın sonuçları hususunda bizi açıkça uyarıyor. Ayrıca Tevrat'ta da; “Sizin yaptığınız hareketlerin hesabı 5 nesil 10 nesil üzerinden sorulur.” denilerek benzer hususlarda dikkatimizi çekiyor.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Kutsal Kitaplar, Kuran, Tevrad, Tarımsal İşlemler.

Agriculture in the Scriptures

Abstract

Agriculture in the holy books; The holy books are a guide book, not a scientific or educational book, but only open new horizons for us by telling about the events of the past. Just like in science and technology, by imitating living creatures in nature; airplane, helicopter, ship, etc. Just like we make tools. In this research, I made an analysis on the axis of the Quran. However, I included plants mentioned in the Bible and Torah. I included the meanings of some verses in the Quran. In the 9th verse of the Surah Ash-Shuara in the Holy Quran; "There are lessons in each of the plants for a thinking person and society." It draws our attention to plants and agriculture. 17 plants are mentioned in the Quran and all the plants mentioned are grown in our country. This situation reveals the natural wealth of our country.

1-Wheat (*Triticum aestivum*), 2-Olive (*Olea europaea* L.), 3-Fig (*Ficus carica* L.), 4-Grape (*Vitis vinifera* L.), 5-Cherry (*Prunus avium*), 6-Date (*Phoenix dactylifera* L.), 7-Pomegranate (*Punica granatum* L.), 8-Banana (*Musa acuminata*), 9-Tamarix (*Tamarix Tetrandra Palas*), 10-Cucumber (*Cucumis melo*), 11-Onion (*Allium cepa* L.), 12-Garlic (*Allium sativum*), 13- Lentil (*Lens culinaris*), 14-Pumpkin (*Cucurbita pepo*), 15-Mustard (*Sinapis arvensis*), 16-Ginger (*Zingiber officinale*) and 17-Basil (*Ocimum basilicum*).

Plants Mentioned in the Torah and the Bible;

There are 5 fruits mentioned in all heavenly religions. These; olives, figs, dates, grapes and pomegranates. For the Lord your God will bring you into a good land, a land of flowing valleys, springs and springs springing up in streams and hills; It leads to a land of wheat and barley and vines and figs and pomegranates, a land of olive oil and honey, a land where you will not eat bread because of poverty. (Torah)

As a result, in the Holy Quran; Along with the mentioned plants, some agricultural processes were mentioned;

1-*Increasing Efficiency*: Verse 161 of Surah Al-Baqarah: "It is like a grain that produces seven ears of grain; in each ear there are a hundred grains." By saying. Perhaps the yield limit that the genetic capacity of wheat can reach informs us. So he's talking about a spike that gives 700 to one. Such a yield means 45-50 times the current wheat production. In this case, 17 billion people, not 7 billion, can be comfortably fed with the product purchased from the existing wheat fields.

2-Product Planning and Storage: “Yusuf said: You plant crops as your custom for seven years. Then leave what you have harvested in the ear, except for a small amount of your food.” (Surah Yusuf / 47) This Verse advises us on 7-year first product planning and grain storage. I find it meaningful to show the application of product planning and modern license warehousing, which is one of the biggest problems of our country today.

3-Food Safety and Food Waste: Today, in our country alone, millions of tons of bread and tons of food are wasted by being thrown away; Surah Anam, Verse 141: “. When they produce fruit, eat of their fruit; Give the poor their due on the day the harvest is reaped. But don't waste it. Because Allah does not like those who waste money. Again, in verse 31 of Araf, “Eat and drink, but do not be wasteful. Because Allah does not like those who waste money. . Verse 27 of Al-Isra says, “Because those who waste money are the brothers of the devils. Satan is very ungrateful to his Lord.” It is clearly obvious how essential it is to obey the commands of its verses.

4-Rapid Disappearance of Agricultural Lands: It is clearly seen that we are endangering the future due to reasons such as human-made wrong practices, unplanned cutting of trees, destruction of forests, erosion, excessive irrigation, resulting in barrenness and desertification of lands, and destruction of agricultural lands by opening them up for development. In Verse 52 of Surah An-Naml of the Qur'an, the tribes before us clearly warn us about the consequences of the destruction they caused, both politically and in nature, by saying, “Here is to you their homeland, left desolate because of their own corruption!..” Also in the Torah; “Your actions will be held accountable over 5 generations and 10 generations.” It draws our attention to similar issues.

Keywords: Agriculture, Holy Books, Quran, Torah, Agricultural Processes.

XVI. Yüzyılda Hububat Ziraatı Yapılan Alanların Tespiti

Mehmet Ali Ünal*

Özet

Osmanlı idaresi tımar sistemine dahil olan yerlerde tahrirler yapmakta ve öncelikle hububat ekilebilecek alanları, sulu ve susuz zeminleri tespit etmektedir. Sonra bunları çiftlik, yarım çiftlik, hassa çiftlik, mezra, zemin gibi birimlere ayırmakta ve reyaya tahsis etmektedir. Çiftlikler evli olan Müslüman reyaya verilmektedir. Yarım çiftlikten küçük yerler olan zeminler ise mufassal defterde *bennâk* yazılan Müslümanlara tevcih olunmaktadır. *Ekinlik* denilen mezzarlar da genellikle en yakın köy halkının tasarrufuna bırakılmaktadır. Gayrimüslim reyaya eskiden beri işledikleri topraklar bırakılmaktadır. Gayrimüslimler ellerindeki arazilerde tarım yapmakta ve elde ettikleri üründen öşür vermektedirler.

Bir sancaktaki büyüklükleri 60-150 dönüm arasında değişen çiftliklerin miktarını tespit etmek mümkündür. Zeminlerin ise alınan vergi miktarından hareketle kaç dönüm oldukları belirlenebilir. Tahminî olarak bir gelir yazılan mezzarların da yaklaşık olarak kaç dönüm olduğu ortaya konulabilir. Fakat sancak kanunnamelerinde ve mufassal tahrir defterlerinde gayrimüslim reyanın ellerindeki arazilerinin ne kadar olduğu ve ne şekilde işlediklerine dair bilgi verilmemektedir. Bu yüzden ekilebilir arazilerin tespitinde en büyük zorluk gayrimüslimlerin ziraat yaptıkları alanların belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Bu konuda takip edilecek bir yöntem Müslim köylerdeki üretimle mukayese ederek gayrimüslimlerin ettikleri alanı belirlemeye çalışmak olabilir. Sancaklarla ilgili olarak yapılan çalışmalarda gayrimüslim reyanın toprak tasarrufu konusuna pek girilmemiştir.

Son yıllarda sancaklar üzerine pek çok tedkikler yapılmıştır. Bildirimizin amacı yapılan bu çalışmalardan ve mufassal tahrir defterlerinden istifade ederek bazı sancaklardaki ekilebilir alanları tespit etmeye çalışmak olacaktır. Bağcılık yapılan yerler ile meyve sebze tarımı yapılan araziler konumuzun dışındadır. Bağcılık yapanlardan bazen dönüm başına bazen kök sayısına göre bazen de sıra miktarına göre vergi alınmaktadır. Bağcılık yapılan arazilerin miktarı konusunda birtakım tahminler ortaya konulabilirse de meyve ve sebze tarımı yapılan arazilerin miktarını belirlemek kolay değildir. Çünkü çok defa öşr-i bostan veya öşr-i meyve adı altında götürü (maktu) bir vergi alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arazi, Çiftlik, Mezra, Zemin, Öşür, Vergi.

* Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Denizli/TÜRKİYE, maunal@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8311-7965.

Determination of Grain Agriculture in the 16th Century

Abstract

The Ottoman administration makes censuses in the places included in the timar system and firstly determines the areas where cereals can be planted, irrigated and non-watery soils. Then, it divides them into units such as farm, half farm, hassa farm, hamlet, ground and allocates them to the reaya. Farms are given to married Muslim reaya. Soils that are smaller than half a farm are favored by Muslims whose *bennâk* is written in the detailed notebook. The hamlets called *ekinlik* are generally left to the disposal of the people of the nearest village. Non-Muslim people are left with the lands they have been cultivating for a long time. Non-Muslims do agriculture on the lands they own and give tithe from the produce they obtain.

It is possible to determine the amount of farms in a province whose size varies between 60-150 decares. On the other hand, the number of acres of soils can be determined based on the amount of tax collected. It can also be revealed how many acres the hamlets, for which an estimated income is written, are. However, in the sanjak law codes and detailed cadastral registers, no information is given about how many lands the non-Muslim people hold and how they are managed. Therefore, the greatest difficulty in determining arable lands arises in determining the areas where non-Muslims cultivate. A method to follow in this regard may be to try to determine the area planted by non-Muslims by comparing the production in Muslim villages. In the studies on the sanjaks, the issue of land saving by the non-Muslim people has not been discussed much.

In recent years, many studies have been made on the sanjaks. The aim of our paper will be to try to determine the arable areas in some sanjaks by making use of these studies and detailed cadastral registers. The areas where viticulture and fruit and vegetable farming are carried out are out of our subject. Taxes are collected from those who grow viticulture, sometimes per acre, sometimes according to the number of roots and sometimes according to the amount of must. Although some estimates can be made about the amount of viticultural lands, it is not easy to determine the amount of fruit and vegetable farming lands. Because many times a lump sum tax is levied under the name of *öşr-i bostan* or *öşr-i meyve*.

Keywords: Land, Farm, Hamlet, Ground, Tithe, Tax.

XVI. Yüzyıl Anadolu'sunda Tarım Topraklarındaki Küçülme Problemi

Doğan Yörük*

Özet

Osmanlı toprak düzeninin esas olarak büyüklüğü 50-150 dönüm arasında değişen çift denilen üniteler üzerinden şekillendiği bilinmektedir. Çift ünitesi aile emeği, hayvan gücü ve saban teknolojisi ile bir yılda azami işlenebilecek ideal arazi miktarı olarak karşımıza çıkmakta ve köylünün tasarrufuna bırakılmaktadır. Bu raiyyet çiftliklerindeki toprak miktarının fazlalığı emek açığı ve işlenemeyen atıl toprakları, küçülmesi ise üretim maliyetlerinin yükselmesi yanında ürün azlığına yol açma ihtimali olduğundan bu tür oluşumlara sıcak bakılmamaktadır. Ayrıca, tapu bedeli karşılığında daimi ve irsi bir kiracılıkla köylüye tahsis edilen bu toprakların alınıp-satılmasına, miras olarak parçalanmasına ve vakfedilmesine de izin verilmemektedir. Böylece üretimin sürekliliği ve vergi gelirlerinin devamlılığı açısından köylünün çift miktarı toprak ünitesi üzerinde yürüttüğü zirai faaliyet öne çıkmakta, bu husus karnamelerle de desteklenmektedir.

Teoride toprakların küçülmesine, parçalanmasına, alınıp-satılmasına izin vermeyen devletin pratikte bütün bu uygulamaları onayladığı dikkat çekmektedir. Tahrir defterlerinde tam çift miktarı toprağı olanların yanında nim çift (yarım çift) ve ekinli bennak (yarım çiftten az toprağı olan) statüsünde sayısız köylünün varlığı tespit edilmiştir. Bu husus 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kendisini çok daha fazla hissettirmekte, yarım çift veya ondan daha az toprağı sahip köylü sayısında ciddi bir artış gözlemlenmektedir. Köylünün az toprağı sahip olması genellikle asrın ikinci yarısında meydana gelen nüfus artışıyla ilişkilendirilmekte, tarıma kazandırılan yeni toprakların bu artışın gerisinde kaldığı belirtilmektedir. Gerçekten de yüzyılın başı ile sonu arasındaki veriler toprak ünitelerindeki küçülmeye işaret etmekte, bu da üretimin düşmesine, geçim darlığına ve toprakların terkedilmesine yol açacak gelişmeleri tetiklediği yönünde yorumlanabilmektedir. Bu çerçevede Anadolu genelinde toprak ünitelerinin ve tarım alanlarının büyümesi veya küçülmesi sorgulanacak, mevcut tarım alanlarından elde edilen üretime bakılacak, bunun dönüm başına bölünmesiyle üretimde artış veya düşüş eğilimleri görülecektir. Buradan hareketle birim alanda tarım topraklarındaki küçülmenin doğurduğu sonuçlar üzerine daha somut değerlendirmeler yapmak mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Miri Arazi, Çift, Ziraat, Köylü, Nüfus Artışı.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Konya/TÜRKİYE, dyoruk@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3358-384X.

The Problem of Narrowing in Agricultural Lands in XVI. Century Anatolia

Abstract

It is known that the Ottoman land order was mainly shaped through units called cift (ploughlands) whose size varied between 50-150 acres. The unit of ploughland is the ideal amount of land that can be cultivated in a year with family labor, animal power and plough technology and is left to the disposal of the villagers. Such formations are not welcomed because the excess amount of land in these ploughlands is a labor deficit and idle land that cannot be cultivated, and its narrowing is likely to lead to a shortage of products as well as an increase in production costs. It is also not allowed to buy and sell, dissect and endow these lands which are allocated to the peasant with a permanent and hereditary tenancy in exchange for the title deed. Thus, in terms of the continuity of production and the continuity of tax revenues, the agricultural activity carried out by the peasant on cultivable amount of land unit stands out and this issue is supported by the laws.

It is noteworthy that the state, which in theory does not allow the narrowing, fragmentation and purchase and sale of lands, approves all these practices in practice. In the Tahrir (cadastral records in Ottoman) books, it is determined that there are countless peasants with the status of nim ploughland (half ploughland) and cropped bennak (with less than half of a ploughland) in addition to those who have a full double amount of land. This point has been felt much more since the second half of the 16th century, and a significant increase in the number of peasants with half a ploughland or less of land has been observed. The fact that the peasant had little land was generally associated with the population growth that occurred in the second half of the century, and it was stated that the new lands brought to agriculture lagged behind this increase. Indeed, data between the beginning and the end of the century point to a narrowing in land units, which can be interpreted as triggering developments that will lead to a decline in production, livelihood shortages and abandonment of land. In this context, the growth or narrowing of soil units and agricultural areas throughout Anatolia will be questioned, the production obtained from existing agricultural areas will be examined, and the increase or decrease trends in production will be seen by dividing this per acre. From this point of view, it will be possible to make more concrete assessments on the consequences of the narrowing of agricultural land per unit area.

Keywords: Miri Land, Farming Agriculture, Peasant, Population Growth.

XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Tarımsal Üretimin 'Görünür Olmayan' Aktörleri: Konargöçerler

Emine Erdoğan Özünlü*

Özet

Osmanlı Devleti sanayi öncesi tarım devletleri içerisinde daima önemli bir yere sahip olmuştur. Arşivlerimizde mevcut olan kaynaklar bu durumun en önemli delillerinden birini oluşturmaktadır. Nitekim başta vergilendirilebilir nüfus ve gelir kaynaklarını içeren tahrir defterleri olmak üzere timar ruznâmçe defterleri, şer'iyye sicilleri, mühimme defterleri vs. yer alan kayıtlar, Osmanlı tarım tarihi konusunda önemli bir veri yığını gözler önüne sermektedir. Bu kayıtları incelerken akla gelen en önemli husus, yaylak-kışlak hayatı süren konargöçerlerin devletin tarımsal üretimine ne şekilde katkıda buldukları hususudur. Bu bildiri bir anlamda söz konusu soruya cevap bulmaya çalışmakta, konuyu arşiv kaynaklarına ve özellikle de tahrir defterlerine dayalı olarak devlet, toprak ve konargöçer ilişkisi bağlamında ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Konargöçerler, XVI. Yüzyıl, Tarım, Üretim.

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, cozunlu@hacettepe.edu.tr, ORCID:0000-0002-8064-2016.

'Invisible' Actors of Agricultural Productions in the Ottoman Empire in the 16th Century: Nomads

Abstract

The Ottoman Empire always had an important place among the pre-industrial agricultural states. The resources available in our archives present one of the most important types of evidence of this situation. Indeed, the records which are available in especially *tahrir* registers containing taxable population and income sources, *timar ruznamçe* registers, court records, *mühimme* (important affairs) registers and the like display a significant body of data on Ottoman agricultural history. The most important issue that comes to mind when examining these records is how the nomads living in the summer pastures and winter quarters contributed to the agricultural production in the state. This paper, hence, tries to find an answer to this question, and discusses the subject in the context of the relationship between state, land and nomads, based on the above-mentioned archival sources and especially *tahrir* registers.

Keywords: Ottoman State, Nomads, 16th Century, Agriculture, Production.

Kalkındırılma Yaklaşımları ile Türkiye Orman Köyleri ve Köylülerinin Tarihi Arka Planı, Sosyo-Ekonomik Çözümlemesi ve Gelecek Eğilimleri

Mustafa Fehmi Türker*

Özet

Osmanlı Türkiye'sinde etkili olan Celali İsyancıları, sıtma hastalığı ve Yörük Kültürü etkileri ile Anadolu Coğrafyasında orman kaynakları ile iç-içe ve et-tırnak misali yaşayan orman köyü ve orman köylüsü olguları ortaya çıkmış ve bu gerçeklikler de Cumhuriyet Türkiye'sine taşınmış bulunmaktadır. Orman köyü ve köylüsü kesimini de destekleyen kuruluşlar ve yasalar olarak da 1839 yılında kurulan Orman Genel Müdürlüğü (OGM), 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı orman kanunu, 1970'li yılların başında tesis edilen Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) ve eşzamanlı kurulan Orman Köyleri Kalkındırma Kooperatifleri (ORKOOP) örnek olarak verilebilir.

Günümüzde 20000'i aşkın orman köyünde yaşayan ve 7 milyonu aşan orman köylülerini kalkındırmak amaçlı yaklaşımlar olarak; orman köylerinin yerinde kalkındırılması, orman köylerinin nakli, merkezi köyler, köy-kentler ve tarım-kent önerileri ve uygulamaları, Türkiye Cumhuriyeti Yasalarında, Kalkınma Planlarında ve bir kısım siyasi parti tüzüklerinde bidayetden beri yer bulmuştur.

Tüm bunların yanında; Türkiye Ormanlık kesimi için üst düzey stratejik belgeler olan Türkiye Ulusal Ormanlık Programı (2004-2023), Ormanlıkla ilgili şuralar, 5YKP Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporları ve OGM Stratejik Planlarında, orman köyü ve köylülerinin kalkındırılmaları ve bu kesimin orman kaynakları üzerine olan olumsuz etkilerinin azaltılması ve ortadan kaldırılması amaçları için hedef ve stratejik eylemler de saptanmıştır. Türk ormanlık teşkilatı, yukarıda dile getirilen orman köylerini kalkındırma amaçlı yasal iklim, planlama şemsiyesi ve idari somut tedbirleri almakla kalmamış, 1970'li yıllarda havza temelinde İlçe Orman Köyleri Kalkınma Planlarını da hazırlayıp, uygulamaya aktarmıştır.

Yukarıdaki bentlerde dile getirilen orman köyü ve köylülerine dair yasal, idari ve planlama tedbirli tarihi arka plana rağmen, "Türkiye'de Orman Köylerinin Sosyo-ekonomik Çözümlemesi" odaklı en son ve kapsayıcı araştırması projesi sonuçlarına göre; orman köylerinde yaşayan kırsal kesim halkının ülke ortalama vatandaşlarından çok daha az refah seviyelerine sahip olduğu, orman köylerinde Ormanlık sektö-

* Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/ TÜRKİYE, mft@ktu.edu.tr, ORCID:0000-0001-9077-8657.

ründen kaynaklanan gelirlerin çok az olduğu, orman köylerinde yaşayan halkın açlık sınırının üzerinde ve fakat yoksulluk sınırının altında hayat şartlarına sahip olduğu, orman köylerinde yaşanan göç düzeyinin ülke ortalama göç oranından fazla olduğu ve orman köylerinde yaşanan doğrudan açık işsizliğin yüksek miktarlarda olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki dört bentte tarihi ve mantıki arka planı ve yaklaşımla verilmeye çalışılan açıklamalar neticesinde; orman köylülerinin kalkındırılmasında Ormanlık sektörü kuruluşları olan OGM ve ORKÖY teşkilatlarının; yeteriz mali imkanları, değişen teşkilat yapısı, kalkınma planlarının uygulamaya geçirilmesindeki aksaklıklar, köylülere verilen kredi miktarının azlığı, kredilerin ölçek ekonomisinin yetersizliği, bu kredilerin bilimsel ölçütlerden çok siyasi ölçütlere göre verilmesi gibi sebeplerle, başarılarının gölgelendiği bir gerçekliktir. Yaklaşık üç çeyrek yüzyıllık zaman diliminde sarf edilen fiziki, mali ve beşeri imkanların neticesine rağmen, az sayıda köyün kalkındırılabilirdiği de bilinen bir hakikat olmaktadır. Geline nokta; ormanlık kesiminin en önemli paydaşı olan orman köylerinde yaşayan orman köylülerinin kalkındırılmalarının tek başına ormanlık sektörünün sorumluluğunda olmaması gerektiği, bu noktada kesinlikle kamunun, devletin ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının da beşeri, fiziki, idari ve özellikle mali güçleri ile orman köylülerinin kalkındırılması ve orman köylülerinin refah düzeyinin yükseltilmesi için görev, yetki ve sorumluluk yüklenmesi zorunlu olmaktadır. Ülkemiz ormanlığında Orman -köylü ilişkilerinin sağlıklı yapıya kavuşturulması ile, ülke orman kaynaklarının yönetimi ve işletmeciliğini başarısız kılan toplumsal ihtilaflardan arınma imkanı doğabilecektir. Böylece, Türk Ormanlık Teşkilatı, üst düzey stratejik belgelerde yer alan amaçlarına ulaşabilecek, sahip olduğu orman kaynaklarını sürdürülebilir orman yönetimi ölçüt ve göstergelerine göre yönetip işletebilecek ve sonuç olarak da ülke, bölge ve yerküre ölçeğinde sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Arka Plan, Orman Köyleri, Orman Köylüleri, Kalkındırılma Yaklaşımları, Sosyo-Ekonomik Çözümleme, Gelecek Eğilimleri.

Historical Background, Socio-Economic Analysis and Future Trends of Türkiye's Forest Villages and Villagers with Development Approaches

Summary

With the effects of the Jelali Revolts, malaria disease and Yörük Culture, which were effective in Ottoman Türkiye, the phenomenon of forest villages and forest villagers living intertwined and like meat-nails with forest resources emerged in Anatolian Geography and these realities have also been brought to the Republic of Türkiye. As organizations and laws that support forest villages and villagers; General Directorate of Forestry (GDF) established in 1839, Forest Law No. 3116 enacted in 1937, General Directorate of Forestry and Village Relations (GDFVR) established in the early 1970s and Forest Village Development Cooperatives (FVDC) established simultaneously can be given as examples.

As approaches aimed at developing the forest villagers, who live in more than 20,000 forest villages today and number more than 7 million; On-site development of forest villages, transfer of forest villages, central villages, village-cities and agriculture-city proposals and practices have been included in the Laws of the Republic of Türkiye, Development Plans and some political party statutes since the beginning.

Besides all these; In the Turkish National Forestry Program (2004-2023), Forestry-related councils, five-year national Development plans, Forestry Special Commission Reports and GDF Strategic Plans, which are high-level strategic documents for the Turkish Forestry sector, have also been determined targets and strategic actions for the development of forest villages and villagers and for the purpose of reducing and eliminating the negative effects of this group on forest resources. The Turkish forestry organization has not only taken legal climate, planning framework and administrative concrete measures for the development of the forest villages as noted above; in the 1970s it also prepared and implemented on a basin-based District Forest Village Development Plans.

Despite the historical background of legal, administrative and planning precautions regarding the forest villages and their villagers mentioned in the above paragraphs, according to the results of the latest and comprehensive research project focused on "Socio-economic Analysis of Forest Villages in Turkey"; the rural people living in forest villages have much lower welfare levels than the average citizens of the country, income from the forestry sector in forest villages is very low, the people living in forest villages have living conditions above the starvation line but below the poverty line, the level of migration in forest villages is higher than the country's average

migration rate and it has been determined that direct open unemployment in forest villages is high.

As a result of the explanations tried to be given with the historical and logical background and approach in the four paragraphs above; GDF and GDFVR organizations, which are forestry sector organizations, in the development of forest villagers; It is a reality that their success is overshadowed by reasons such as insufficient financial resources, changing organizational structure, disruptions in the implementation of development plans, low amount of loans given to villagers, insufficient economy of scale of loans, and granting of these loans according to political criteria rather than scientific criteria. It is a known fact that, despite the physical, financial and human resources spent over a period of approximately three quarters of a century, only a small number of villages could be developed. At this point; the development of forest villagers living in forest villages, which are the most important stakeholders of the forestry sector, should not be only responsibility of the forestry sector, at this point, the human, physical, administrative and especially financial powers of the public, the state and relevant non-governmental organizations should be duties, authority and responsibility for the development of forest villagers and increasing the welfare level of forest villagers. By establishing a healthy forest-peasant relations in our country's forestry, it will be possible to eliminate the social conflicts that make the management and management of the country's forest resources unsuccessful. Thus, the Turkish Forestry Organization will be able to achieve its goals stated in high-level strategic documents, manage and operate its forest resources according to sustainable forest management criteria and indicators, and as a result; It will be able to contribute to sustainable development on a country, regional and global scale.

Keywords: Historical Background, Forest Villages, Forest Villagers, Development Approaches, Socio-Economic Analysis, Future Trends.

Osmanlı Dönemi Ormanlığının Cumhuriyet Dönemi Ormanlığına Yansımaları

Üstüner Birben* - Sezgin Özden**

Özet

Tarih boyunca ormanlar, çeşitli ihtiyaçları karşılamak için stratejik bir kaynak olarak görülmüştür. Bu tespit Osmanlı İmparatorluğu dönemi ormancılığı için de geçerlidir. Bu dönemdeki ormancılık uygulamaları, sürdürülebilir kaynak yönetimi ve çevre koruma konularında çeşitli özelliklere sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu'nda ormanlar, inşaat malzemesi, gemi yapımı, yakıt ve tarım araçları üretimi gibi birçok alanda kullanılmaktaydı. Bu nedenle, ormancılık bu dönemde büyük bir öneme sahiptir. Ancak, çoğu zaman kaynakların sürdürülebilirliği göz ardı edilmiş ve ormanların aşırı tahrip edilmesi sorunu ortaya çıkmıştır. Bu sorunları çözebilmek adına Osmanlı döneminde, ormancılığı düzenlemek ve ormanları korumak amacıyla çeşitli hukuki düzenlemeler yürürlüğe konmuştur. Ormanların korunması, ağaç kesimi izinlerinin denetlenmesi ve ağaçlandırma gibi konuları içeren düzenlemeler, ormancılık alanındaki ana amaçları temsil etmiştir. Bu dönemde ormancılık politikaları, çevre koruma bilinci olgunlaşmadığı için sınırlı bir etki yaratmıştır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun ormancılıkla ilgili deneyimleri, özellikle Cumhuriyet döneminin sürdürülebilir kaynak yönetimi, orman ve çevre koruma politikalarının oluşturulmasına büyük katkı sağlamıştır. Bu nedenle Osmanlı İmparatorluğu dönemi, Türk ormancılığın tarih içindeki evriminde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bu çalışma ile Osmanlı Dönemi ormancılığının ana hatları irdelenecek ve bunun Cumhuriyet dönemi ormancılığına yansımaları hukuki ve politik açılarından irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Orman, Toplum, Hukuk, Sürdürülebilir Kaynak Yönetimi.

* Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Çankırı/TÜRKİYE, birben@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3042-220X.

** Prof. Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü Emekli Öğretim Üyesi, Çankırı/TÜRKİYE, ozden@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6753-3723.

The Ottoman Era's Legacy on Forestry in the Republic Era

Abstract

Throughout history, forests have been seen as a strategic resource to meet various needs. This was also true in the Ottoman Empire, where forests were used for a variety of purposes, including construction materials, shipbuilding, fuel, and agricultural tools production. However, the sustainability of forest resources was often overlooked, leading to excessive deforestation. In an effort to address this issue, the Ottoman government introduced various legal regulations to regulate and protect forests. These regulations included measures for forest conservation, monitoring of timber cutting permits, and afforestation. While the Ottoman Empire's forestry policies had limited impact due to the lack of environmental awareness, the government's regulatory efforts made a significant contribution to the development of sustainable resource management and forest and environmental protection policies during the Republic era. Therefore, the Ottoman era is considered a crucial turning point in the evolution of Turkish forestry. This study examines the main aspects of Ottoman-era forestry and analyzes its legal and policy implications in the context of the Republic era.

Keywords: History, Forest, Society, Law, Sustainable Resource Management.

Odun Dışı Orman Ürünlerinin İşletmecilik Anlayışı ve Üretimine Dair Tarihsel Kesit

Elif Sarıtaş* - Canan Yılmaz** - Emine Nur Yeşilyurt*** - Mustafa Fehmi Türker****

Özet

Orman ekosistemleri ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutta pek çok ürün ve hizmet sunmaktadır. Bu ürün ve hizmetlerden biri olan odun dışı orman ürünleri, Türkiye ormancılığında hüküm süren odun hammaddesi üretimi eksenli dar kapsamlı ormancılık anlayışına koşut olarak, uzun bir dönem “yan ürün” olarak değerlendirilmiştir. Son yıllarda çağdaş ormancılık anlayışı çerçevesinde, odun dışı orman ürünlerinin önemi giderek artmaktadır. Artan ilgi ve farkındalığa bağlı olarak tali ürün olmaktan çıkan odun dışı orman ürünleri, sürdürülebilir ormancılık ve kırsal kalkınma temelinde önem arz etmektedir. Odun dışı orman ürünleri tanım olarak odun hammaddesi dışındaki bütün ürün ve hizmetleri kapsamına rağmen, Türkiye’de daha çok odun dışı bitkisel ürünler üzerine odaklanılmaktadır.

Yapılacak olan bu çalışmayla, odun dışı bitkisel ürünlerin işletmecilik anlayışındaki ve üretim miktarlarındaki değişimlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, işletmecilik anlayışındaki değişimi ortaya koymak amacıyla ormancılığa yönelik stratejik belgeler (Kalkınma Planları, Orman Genel Müdürlüğü Stratejik Planı ve Odun Dışı Orman Ürünleri temelinde hazırlanmış Eylem Planları) altlık olarak kullanılacaktır. Odun dışı bitkisel ürünlerin üretim miktarındaki değişimin ortaya konulması noktasında ise, Orman Genel Müdürlüğü, Ekosistem Hizmetleri Dairesi Başkanlığı’ndan elde edilen son 10 yıllık (2013-2022) odun dışı bitkisel ürün üretim cetvellerinden faydalanılacaktır. Bu bağlamda, mevcut durum ortaya konularak, hem etkin ve verimli orman işletmeciliğinin hem de kırsal kalkınmanın sağlanması noktasında öneriler getirilecektir. Getirilen öneriler ile odun dışı orman ürünlerinin; kırsal toplum refahının, sürdürülebilir ormancılık ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına katkı koyacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ormancılık Sektörü, Odun Dışı Orman Ürünleri, İşletmecilik Anlayışı, Üretim Miktarı.

* Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE elifberker@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6598-5272.

** Öğr. Gör. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE cananyilmaz@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6294-1258.

*** Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE eminenurkoyuncu@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7626-5780.

**** Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE mft@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9077-8657.

Historical Section of Management Understanding and Production of Non-Wood Forest Products

Abstract

Forest ecosystems provide many products and services at economic, ecologic and social dimensions. Non-wood forest products, one of these products and services, have been considered as “secondary products” for a long time, in parallel with the narrow-scope forestry approach based on wood raw material production that prevails in Türkiye forestry. In recent years, the importance of non-wood forest products has been increasing within the framework of contemporary forestry understanding. Due to increasing interest and awareness, non-wood forest products, which are no longer secondary products, are important on the basis of sustainable forestry and rural development. Although non-wood forest products by definition include all products and services other than wood raw materials, Türkiye focuses more on non-wood plant products.

This study aims to reveal the changes in the management approach and production quantities of non-wood plant products. Within this scope, strategic documents for forestry (Development Plans, General Directorate of Forestry Strategic Plan and Action Plans prepared on the basis of Non-Wood Forest Products) will be used as a basis to reveal the change in the management approach. At the point of revealing the change in the production amount of non-wood plant products, the last 10-year (2013-2022) non-wood plant product production tables obtained from the General Directorate of Forestry, Department of Ecosystem Services will be used. With this study, the current situation will be revealed and suggestions will be made to ensure both effective and efficient forest management and rural development. It is assumed that the recommendations will contribute to rural community welfare, sustainable forestry and sustainable development.

Keywords: Forestry Sector, Non-Wood Forest Products, Management Approach, Production Amount.

Anadolu'da Ağaç ve Ağaçlandırmalar ile İlgili Bazı Tarihi Kuruluşlar

Erhan Kılıç* - Mustafa Yılmaz**

Özet

Anadolu'nun insan orman ilişkilerinin yoğun olmadığı zamanlarda geniş ormanlarla kaplı olduğu bilinmektedir. Ancak son 2.500 yıl içerisinde bu ormanlarının büyük bir bölümü yok olmuştur. Milattan önce Anadolu'da çeşitli devletler kurulmuş, şehirler inşa edilmiş, askeri harekât ve istilalar da orman tahribatının hızını arttırmıştır. İç Anadolu'da bulunan ormanlar merkezden dışa doğru tahrip edilirken, sahile yerleşen denizci kavimler de (Finikeliler, Yunanlılar, Venedik, Ceneviz ve Romalılar) ormanları sahilinden iç kısımlara doğru tahrip etmişlerdir ki, bunda bilhassa Romalıların büyük rolü olmuştur. Ormanların aşırı tüketilmesi ve hiç bitmeyecek gibi davranılmasıyla medeniyetlerin gerilemesine ve hatta çökmesine neden olmuştur. Ormanlar yavaş yavaş azalmaya başlayınca ormanları korumak ve gereksiz kullanımı sınırlandırmak gibi önlemler alınmıştır. Osmanlılar döneminde Anadolu ormanlarına yönelik tahribat önemli ölçüde azalmıştır. Bu farkındalığın devamında başta dervişler ve vakıflar ağaç dikmenin öncüleri olmuştur. Özellikle her canlının faydalanması için meyve ağacı dikimine ve aşı çalışmalarına önem verilmiştir. Ayrıca ipekçilik için gereken dut ağacı sahaları tesis edilmiştir. Mezarlıklara ağaçlar dikilmesi ve birçok yatırımdaki ağaçların kutsal sayılması geleneksel Anadolu kültürünün bir parçası olmuştur. İkinci Meşrutiyet sonrası Cemiyetler Kanunu ile dernekler benzer faaliyetlere başlamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde aynı şekilde vakıflar, dernekler ve kooperatifler ağaçlandırma çalışmalarına devam etmiştir. Her dönemde ağaç ve ağaçlandırma faaliyetlerinde bulunanlar en üst seviyeden himaye ve takdir edilmiştir. Fidan, fidanlık, aşı kalemi vb. yetersizlikler nedeniyle her faaliyet başarıya ulaşmamış olsa da bilincin yaşatılmasına her daim özen gösterilmiştir. Bununla birlikte orman, ağaç ve ağaçlandırmalarla ilgili arşiv çalışmaları oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada, Türklerin Anadolu'ya gelmesiyle başlayan ve 1969 yılında ağaçlandırma ve erozyon kontrolü bir devlet politikası haline gelinceye kadar geçen süreçte ağaçlandırmayı desteklemiş veya doğrudan ağaçlandırma yapmış bazı gönüllü kuruluş ve oluşumlar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağaç, Ağaçlandırma, Orman, Anadolu, Vakıf, Dernek.

* Orman Mühendisi-Doktora Öğrencisi, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü, İstanbul/TÜRKİYE, erhankilic@ogm.gov.tr, ORCID: 0000-0002-3268-5038.

** Prof. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Bursa/TÜRKİYE, mustafa.yilmaz@btu.edu.tr, ORCID:0000-0002-8250-1882.

Historical Organizations Related to Trees and Reforestation in Anatolia

Abstract

It is known that Anatolia is covered with wide forests when human forest relations are not intense. However, in the last 2,500 years, most of these forests have disappeared. Before BC, various states were established in Anatolia, cities were built, military operations and invasions increased the speed of forest destruction. While the forests in Central Anatolia were destroyed from the center to the outside, the sailor tribes that settled on the coast (Phoenicians, Greeks, Venetians, Genoese, and Romans) destroyed the forests from the coast to the interior, which especially the Romans played a great role. With the excessive consumption of forests and being treated as if they would never end, it caused the decline and even collapse of civilizations. When forests started to decrease gradually, measures were taken such as protecting forests and limiting unnecessary use. During the Ottoman period, the destruction of Anatolian forests decreased significantly. In the continuation of this awareness, dervishes and foundations were the pioneers of planting trees. Especially for the benefit of every living thing, fruit tree planting and vaccination studies were given importance. In addition, mulberry tree fields required for silk making have been established. Planting trees in cemeteries and considering trees in many deposits sacred has been a part of traditional Anatolian culture. After the Second Constitutional Monarchy, associations started similar activities with the Law on Associations. In the Republican Period, foundations, associations and cooperatives continued their Reforestation works in the same way. Those who engage in tree and reforestation activities in every period have been protected and appreciated at the highest level. Although not every activity has been successful due to inadequacies such as saplings, nurseries, vaccination pens, etc., care has always been taken to keep awareness alive. However, archival work on forest, wood and reforestation is quite limited. In this study, some volunteer organizations and formations that supported reforestation or directly reforestation were discussed in the process that started with the arrival of the Turks in Anatolia and until reforestation and erosion control became a state policy in 1969.

Keywords: Tree, Reforestation, Forest, Anatolia, Foundation, Association.

Muzaffer Bir Orduda Veteriner Hekimlik Üzerine Yeni Bir Düzenleme “Ordu Müfettişlikleri Umur-ı Baytariye Mütihazassılık Vezaif-i Talimatnamesi”

Atilla Özgür* - Savaş Volkan Genç**

Özet

Türkiye’de “askeri veteriner hekimlik” tanımı birçok ilki ve başarıyı içinde barındırır. Örnek olarak ilk veteriner hekimlik okulu, ilk veteriner hekimlik teşkilatı ve Birinci Dünya Savaşı ile sonrasında yapılan Türk Kurtuluş Savaşı verilebilir. Bu kısa örnekleri açıklamak gerekirse; Türk Askeri Veteriner Teşkilatının başarısı Thieme’nin 1922 yılında yazdığı raporla ortaya konmuştur. Thime raporunda, Türk Ordusunun veteriner teşkilatının mükemmel olduğunu, Alman Ordusunun bu seviyeye ancak Birinci Dünya Savaşı sonunda ulaşabildiğini yazmıştır. Askeri Veteriner Teşkilatının başarılı olduğunun bir diğer kanıtı da Türk İstiklal Savaşıdır. 300.000 ton savaş malzemesinin nakli, tarihte zaferle biten son süvari taarruzu askeri veteriner hekimliği teşkilatının büyük bir özveriye kadar örgütlenmesindeki mükemmelliğin sonucudur.

Bildiri konusu olan “Ordu Müfettişlikleri Umur-ı Baytariye Mütihazassılık Vezaif-i Talimatnamesi” bu kadar başarılı bir teşkilat için okura ilginç gelebilir. Bu kadar başarılı bir teşkilatın zaferden kısa bir süre sonra, cumhuriyetin ilanından hemen sonra böyle bir düzenlemeye ihtiyacı var mı? Yönetmelik bu sorunun yanıtını vermektedir.

Yönetmelik, Milli Savuma Bakanı Ali Fethi (Okyar) imzasıyla 1924-1925(?) yılında çıkarılmıştır. Yönetmelik 15 maddeden oluşmaktadır. İçeriği uzman askeri veteriner hekimlere yöneliktir. Genel itibarıyla seferde ordunun hızla hareket etmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Uzman askeri veteriner hekimlerin görev, yetki ve sorumlulukları kısaca belirtilmiş ve bu görevlerini kimlerle birlikte nasıl yapacakları açıklanmıştır. Veteriner hekimlerin barış ve savaş sırasında hayvanların ihtiyacı olan araç ve gereçlerin nereden ve nasıl temin edecekleri konusunda hazırlık yapmalarını bu hazırlıkları bir rapor ile Bakanlığa iletmeleri bildirilmiştir. Bunun yanında bulaşıcı hastalıklarda hızla hareket etmeleri için yapılacak hazırlıkların belirlenmesini ve bu konuda ihtiyaçların Bakanlıktan talep edilmesi istenmiştir. Tüm bunların yanı sıra teftiş ve görev devri

* Dr., Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD Emekli Öğretim Üyesi, aozgur65@hotmail.com, Ankara/TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-8450-282X.

** Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Âkif Ersoy Üniversitesi. Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD, Burdur/TÜRKİYE, svgenç@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9153-060X.

esnasında veteriner hekimlerin bilgilendirilmesi emredilirken, veteriner hekimlik alanında bilimsel gelişmelerin takip edilmesi ve bu bilgilerin hızla meslektaşlar arasında paylaşılması söylenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Askeri Veteriner Hekimlik Tarihi, Askeri Veteriner Teşkilatı, Veteriner Hekimlik Tarihi, Ali Fethi Okyar.

A Regulation on Veterinary Medicine in a Victorious Army “Army Commands Veterinary Special Duties Regulation”

Abstract

The definition of “military veterinary medicine” in Turkey includes many firsts and achievements. Examples include the first veterinary school, the first veterinary medical organization, and the First World War and the Turkish War of Independence that followed. To explain these short examples; The success of the Turkish Military Veterinary Organization was demonstrated by the report Thieme wrote in 1922. In his report, Thime wrote that the veterinary organization of the Turkish Army was excellent, and that the German Army could only reach this level at the end of the First World War. Another proof of the success of the Military Veterinary Organization is the Turkish War of Independence. The transportation of 300,000 tons of war materials and the last victorious cavalry attack in history is the result of the great dedication of the military veterinary medicine organization as well as the perfection in its organization.

The subject of the presentation, “Army Commands Veterinary Special Duties Regulation” may seem interesting to the reader for such a successful organization. Does such a successful organization need such an arrangement shortly after the victory, right after the proclamation of the republic? The regulation gives the answer to this question.

The regulation was issued in 1924-1925(?) with the signature of the Minister of National Defense Ali Fethi (Okyar). The regulation consists of 15 articles. Its content is aimed at expert military veterinarians. In general, it was prepared to enable the army to move quickly during the campaign. The duties, authorities and responsibilities of specialist military veterinarians are briefly stated and how and with whom they will perform these duties are explained. Veterinarians were asked to prepare on where and how to obtain the tools and equipment needed by animals during peace and war, and it was stated that they should submit these preparations to the Ministry with a report. In addition, it was requested to determine the preparations to be made to act quickly in infectious diseases and to request the needs in this regard from the Ministry. In addition to all these, veterinarians were ordered to be informed during inspections and duty transfers, and it was stated that scientific developments in the field of veterinary medicine should be followed, and this information should be quickly shared among colleagues.

Keywords: History of Military Veterinary Medicine, Military Veterinary Organization, History of Veterinary, Ali Fethi Okyar.

Uluslararası Cenevre Sözleşmesi - 3243 Sayılı Kanun ve Kamu Veteriner Hekimliği Örgütlenmesi

R. Tamay Başağaç Gül*

Özet

Türkiye’de, Cumhuriyetin ilanını izleyen yaklaşık 60 yıl boyunca ülke hayvancılığına önemli hizmetler sunan kamu veteriner hekimliğinin sektörel örgüt yapısı 1937 yılında çıkarılan 3203 sayılı Yasa ile yapılandırılmıştır. Uluslararası Cenevre Veteriner Hekimliği Anlaşması uyarınca çıkarılan bu Yasa ile Tarım Bakanlığının merkez ve taşra örgüt yapısı ilk kez oluşturulmuştur. 3203 sayılı Yasadan kısa bir süre sonra Cenevre Sözleşmesinin onaylanması amacıyla hazırlanan 3243 sayılı Yasa da 25 Haziran 1937 tarihinde yürürlüğe konmuştur. Gerek 3203 sayılı Yasa ve gerekse 3243 sayılı Yasada veteriner hekimliği hizmetlerinin doğrudan Bakanlığa bağlı bir merkez örgütü ile taşra örgütü halinde teşkilatlanması öngörülmüştür. Bu çerçevede Tarım Bakanlığının merkez örgütünün dört hizmet biriminden biri olarak Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü de kurulmuştur. Türkiye’de veteriner hekimliği hizmetleri 1980’lere kadar bu teşkilat içerisinde yürütülmüştür. Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1984 yılında çıkarılan 212 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ortadan kaldırılmış, tarım ve hayvancılık sektörlerine yönelik tüm kamu hizmetleri birer fonksiyon olarak kabul edilmiş ve Bakanlıktaki çeşitli birimlerin uhdesine verilerek parçalanmıştır. 10 Temmuz 2018 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre veteriner hekimliği hizmetleri halen Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesindeki değişik genel müdürlüklerin ve taşrada da çeşitli birimlerin uhdesindedir. Bu durum halen yürürlükte olan Uluslararası Cenevre Antlaşmasına ve 3243 Sayılı Kanuna aykırılık teşkil etmektedir. Bu bildiriye, Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesindeki kamu veteriner hekimliği örgütlenmesinin bu durumu tarihsel bir perspektifte ele alınarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Cenevre Sözleşmesi, Tarım ve Orman Bakanlığı, Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü, 3243 Sayılı Kanun.

* Prof. Dr, Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD, Ankara/TÜRKİYE, tamaybasagac@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0089-9186.

The International Geneva Agreement – The Law Nr. 3243 and Public Veterinary Organization

Abstract

In Turkey, the sectoral organizational structure of public veterinary medicine, which provided important services to the country's animal husbandry for approximately 60 years following the proclamation of the Republic, was structured by Law Nr. 3203 in 1937. With this Law enacted in accordance with the International Geneva Veterinary Agreement, the central and provincial organizational structure of the Ministry of Agriculture was established for the first time. Shortly after the Law Nr. 3203, the Law Nr. 3243, which was prepared to ratify the Geneva Agreement, came into force on 25 June 1937. In both the Law Nr. 3203 and the Law Nr. 3243, it was envisaged that veterinary services would be organized as a central organization, directly affiliated with the Ministry and a provincial organization. In this context, the General Directorate of Veterinary Affairs was established as one of the four service units of the central organization of the Ministry of Agriculture. Veterinary services in Turkey were carried out within this organization until the 1980s. The General Directorate of Veterinary Affairs was abolished by the Statutory Decree Nr. 212 issued in 1984, all public services for the agriculture and livestock sectors were accepted as functions and were divided into the responsibility of various units of the Ministry. According to the Presidential Decree published in the Official Gazette on July 10, 2018, veterinary services are currently under the responsibility of various general directorates within the Ministry of Agriculture and Forestry and various units in the provinces. This situation constitutes a violation of the International Geneva Agreement and the Law Nr. 3243, which are still in force. In this presentation, the situation of the public veterinary organization within the structure of the Ministry of Agriculture and Forestry will be evaluated from a historical perspective.

Keywords: International Geneva Convention, Ministry of Agriculture and Forestry, General Directorate of Veterinary Affairs, Law Nr. 3243.

Birinci Ziraat Kongresi'nin Veteriner Hekimliği Tarihi Açısından Değerlendirilmesi

Şule Sanal* - Ayşe Menteş**

Özet

Birinci Ziraat Kongresi, 1931 yılında tarım sektörünün durumunun saptanması ve izlenecek tarım politikasının tartışılması amacıyla düzenlenmiştir. Kongreye 140 ziraat odasından 170 delege katılmış ve 150 rapor sunulmuştur.

“Kongrenin Görüleceği Konular” arasında 14. Sırada “Hayvancılık” yer almıştır. Kongre açıldıktan sonra oluşturulan 23 Encümen (Komisyon)’den hayvancılıkla ilgili olanlar;

- İpek böceği,
- Tavukçuluk, arıcılık,
- Koyun, tiftik, beygir, karasığır, manda, av hayvanları, hayvan hastalıkları, sütçülük, çayır, yonca,
- Balıkçılık, süngerciliktir.

Her komisyon kendi ihtisas ve uygulama alanına ilişkin oturumlar yapmış; illerden gelen raporlar incelenmiş ve aldıkları kararları kongreye bildirmişlerdir.

Kongreye sunulan ve yayınlanan raporlar arasında “Ziraat Sanatları” başlığı altında “sütçülük, tavukçuluk, arıcılık, ipek böceği” konuları yer almıştır.

“Hayvan Yetiştirme” başlığında “Koyun, Karasığır-Manda, At, Çayır ve Yonca, Hayvan Hastalıkları” konularında raporlar sunulmuştur. Ayrıca, av hayvanları ile balıkçılık konularında ikişer tane rapor sunulduğu belirlenmiştir.

Bildiride, Kongrenin hayvancılıkla ilgili raporları ve kararları, veteriner hekimliği tarihi açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ziraat Kongresi, Hayvancılık, Veteriner Tarihi, Tarım, Tarım Politikası.

* Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD, Samsun/TÜRKİYE, suleo@omu.edu.tr, ORCID:0000-0002-5703-5752.

** Prof. Dr., Harran Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD, Şanlıurfa/TÜRKİYE, mgurler@harran.edu.tr, ORCID:0000-0001-8402-7291.

Evaluation of the First Agricultural Congress in terms of the History of Veterinary Medicine

Summary

The First Agricultural Congress was organized in 1931 to determine the situation of the agricultural sector and to discuss the agricultural policy to be followed. The congress was attended by 170 delegates from 140 agricultural chambers and 150 reports were presented.

“Animal Husbandry” was ranked 14th among the “Issues to be discussed by the Congress”. Among the 23 Committees (Commissions) formed after the opening of the Congress, those related to animal husbandry were;

- Silkworm,
- Poultry, apiculture,
- Sheep, mohair, horse, cattle, buffalo, game animals, animal diseases, dairy farming, meadow, clover,
- Fisheries, sponge fishing.

Each commission held meetings on its own area of specialization and practice; the reports received from the provinces were examined and their decisions were reported to the Congress.

Among the reports submitted to the Congress and published were those on “dairy farming, poultry farming, beekeeping, silkworm” were included under the title “Agricultural Arts”.

Under the title of “Animal Breeding”, reports were presented on “Sheep, Cattle-Buffalo, Horse, Grassland and Clover, Animal Diseases” were presented. In addition, two reports each on game animals and fisheries were submitted.

In this paper, the reports and decisions of the Congress on animal husbandry will be evaluated in terms of the history of veterinary medicine.

Keywords: Congress of Agriculture, Animal Husbandry, Veterinary History, Agriculture, Agricultural Policy.

Sürdürülebilir Müzeciliğin Penceresinden Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veteriner Hekimliği Tarihi Müzesi

Pınar Ece Güvenç* - R. Tamay Başağaç Gül**

Özet

Türkiye’de veteriner hekimliği alanında; 1842 yılında ilk Veteriner Okulunun kuruluşundan bugüne kadar biri askeri nitelikte olan, altısı Ankara’da kurulan, beşi halen aktif durumda toplam sekiz müzecilik faaliyeti saptanmıştır. Bunlardan biri olan Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veteriner Hekimliği Tarihi Müzesi, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalında “Veteriner Tarihi Müzesi” olarak 1974 yılında kurulmuştur. Türkiye’deki veteriner hekimliğin tarihsel gelişimine ilişkin bütünsel koleksiyonu ile uluslararası literatüre de geçen bu Müze halen aktif olarak ziyaretçilerini ağırlamaktadır.

Uluslararası Müzeler Konseyi – ICOM’un “*Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcı müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği destekler*” şeklindeki çağdaş müzecilik anlayışı, müzeleri eğitim ve katılım işlevleri ön planda olan, paylaşma ve kazanım becerilerinin elde edilebildiği - sürdürülebilir alanlar olarak görmektedir. Müzeler açısından sürdürülebilirlik kavramı; genel olarak hem müzelerin kendi geleceklerini garanti altına alması hem de sosyal, ekonomik, kültürel, teknolojik ve çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlaması bağlamında kullanılmaktadır. Bildiride Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veteriner Hekimliği Tarihi Müzesi, sürdürülebilir müze ilkeleri kapsamında değerlendirilecek ve sürdürülebilir müze yönetimi ve politikası çerçevesinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ICOM, Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veteriner Hekimliği Tarihi Müzesi, Sürdürülebilir Müzecilik, Türkiye.

* Veteriner Hekim, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD, Ankara/TÜRKİYE, peyorulmaz@gmail.com, ORCID: 0009-0009-0383-6827.

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD, Ankara/TÜRKİYE, tamaybasagac@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0089-9186.

Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veterinary History Museum from the Perspective of Sustainable Museology

Abstract

Since the establishment of the first Veterinary School in 1842, a total of eight museum activities have been identified, one of which was of a military nature, six of which were established in Ankara, and five of which are still active in the field of veterinary medicine in Turkey. One of them, Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veterinary History Museum was established in 1974 as the “Veterinary History Museum” in the Department of Veterinary History and Deontology, Faculty of Veterinary Medicine, Ankara University. This Museum, which is featured in international literature with its holistic collection about the historical development of veterinary medicine in Turkey, still actively welcomes its visitors.

The contemporary museology approach of the International Council of Museums - ICOM like “public, accessible and inclusive museums support diversity and sustainability” accept museums as sustainable spaces where education and participation functions are at the forefront and where sharing and acquisition skills can be acquired. The concept of sustainability for museums is generally used in the context of museums ensuring their own future and contributing to social, economic, cultural, technological and environmental sustainability. In this presentation, Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veterinary History Museum will be evaluated within the scope of sustainable museum principles and discussed within the framework of sustainable museum management and policy.

Keywords: ICOM, Prof. Dr. Ferruh Dinçer Veterinary History Museum, Sustainable Museology, Türkiye.

Osmanlı'da Tarım Toplumunun Dönüşümünün Temelleri

Alaattin Aköz*

Özet

Tarihin Ortaçağ'ı gösterdiği bir zamanda, bütün Akdeniz'in, Ortadoğu ve Ön Asya'nın geleceği, ailelerin, toplumların ve imparatorlukların kaderi bir çift öküz ile arkasında sürdükleri garip bir aletle yani sabanla yazılmaktaydı. Bu ortak yazgıdan Osmanlı İmparatorluğu da kaçınılmaz olarak payını aldı. Dolayısıyla Osmanlı İmparatorluğu, insanlığın ilk büyük iktisadi devrimi olan ve Ortaçağın sonları Yeniçağın başlarında ekonomik uğraşların en kârlısı konumuna ulaşan, tarıma dayalı bir devlet yapısına sahipti. Devlet; ordusunu, seferlerini, bürokrasisini, gündelik hayatın sürdürebilmesinin vazgeçilemez unsuru olan vakıflarını kısacası nerdeyse bütün zaruri ihtiyaçlarını, tarımsal üretimden karşılamaktaydı.

Bilindiği üzere İslam hukukunda araziler *harâcî*, *öşri* ve *miri* olmak üzere üçe ayrılmıştır. Osmanlılar da devlet mülkiyeti siyaseti güderek Anadolu beyliklerinden aldıkları arazileri eski şekilleriyle korurken, Rumeli'de ele geçirdikleri yerlerin hepsini mirî arazi statüsüne çevirmişlerdir. Miri arazi, yalnızca hububat ziraatı yapılan arazidir. Bağlar ve bahçeler bunun dışında kalır. Çünkü üretici köylünün geçimi, orduların ve şehirlerin iâşesi hububat üretimine, başlıca buğday-arpa ekimine bağlıdır.

Bu bildiride; Osmanlı tarım algısının ve üretim politikalarının Osmanlı siyasi anlayışından nasıl etkilendiği ve bu siyaset biçiminin, Osmanlı tarımı ve toplumunun değişim ve dönüşümüne hangi oranda tesir ettiği izaha çalışılacaktır. Bunu yaparken geleneksel tarihçilik algısında olduğu gibi Osmanlı tarım ve toplum politikalarını, Avrupa ve Japonya ile karşılaştırmak yerine, farklı tarihi ve kültürel süreçlere sahip olan bu toplumları kıyaslayarak doğru analizler yapılamayacağı gerçeğinden yola çıkılarak, Osmanlı toplumsal gelişim ve dönüşümünün ancak, yine Osmanlı terminolojisi ile izah edilebileceği üzerinde durulacaktır. Böylece klasik Osmanlı köy ve tarım politikalarının, ileriliği ya da geriliğinin öncelikle kendi tarihi bütünü içerisinde değerlendirilmesi gerektiğinin ortaya konulmasına gayret edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Tarım, Mülkiyet, Üretim, Köylü, Artık Ürün.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Konya/TÜRKİYE, aako@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3819-1864.

The Foundations of the Transformation of Agricultural Society in the Ottoman Empire

Abstract

At a time when history showed the Middle Ages, the future of the entire Mediterranean, the Middle East and Asia Minor, and the fate of families, societies and empires were being written with a pair of oxen and a strange tool that they drove behind them, namely the plow. The Ottoman Empire inevitably received its share from this common fate. Therefore, the Ottoman Empire had a state structure based on agriculture, which was the first great economic revolution of humanity and became the most profitable of economic endeavors in the late Middle Ages and early Modern Age. State; It met its army, its expeditions, its bureaucracy, its foundations, which were indispensable elements of daily life, in short, almost all its essential needs, from agricultural production.

As it is known, in Islamic law, lands are divided into three: harâcî, öşrî and miri. While the Ottomans, following a policy of state ownership, preserved the lands they acquired from the Anatolian principalities in their old form, they converted all the places they captured in Rumelia into miri land status. Miri land is land where only grain cultivation is done. Vineyards and gardens are excluded from this. Because the livelihood of the producer peasants and the subsistence of the armies and cities depend on grain production, mainly wheat and barley cultivation.

In this declaration; It will be tried to explain how the Ottoman perception of agriculture and production policies were affected by the Ottoman political understanding and to what extent this form of politics affected the change and transformation of Ottoman agriculture and society. While doing this, instead of comparing Ottoman agricultural and social policies with Europe and Japan, as in the traditional perception of historiography, based on the fact that accurate analyzes cannot be made by comparing these societies with different historical and cultural processes, it is concluded that Ottoman social development and transformation can only be explained with Ottoman terminology. will be focused on. Thus, an effort will be made to demonstrate that the progress or backwardness of classical Ottoman village and agricultural policies should first be evaluated within their own historical context.

Keywords: Ottoman, Agriculture, Property, Production, Peasant, Surplus Product.

Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarımında Mülkiyet Sorunu

Yunus Koç*

Özet

Klasik anlamda bir tarım imparatorluğu olan Osmanlı Devlet'inde toplumsal denge- nin en önemli unsurlarından biri geniş köylü kitlesinin tarımsal faaliyetlere devam etmesini sağlamaktı. Köylünün hem arazi üzerinden varlığını devam ettirmesi hem de toprağı işlemeyerek tarımsal üretim yapması devlet yönetimin çok önem verdiği hususlardan birisiydi. Geniş arazilerde tarımsal üretim yapmanın temel koşulu da köylü için bu faaliyetin sürdürülebilir ve cazip olması şarttı. Köylünün toprağı ekip biçmeye devam etmesi ve vergi vermesi arazisi ile arasında bir mülkiyet bağı gerektirmekteydi. Devlet bu mülkiyet bağına ana çerçevesini belirlemiş olmakla birlikte içeriğı tamamen zamanın koşulları ve yerelde olup biten gelişmeler belirlemek- teydi. Geniş tarım arazilerinin statüsü Osmanlı genel tanımlamasında “miri” olarak nitelenmekte, bu kavramın içerisine de zamanın şartlarına göre anlamlar yüklenmek- teydi. Peki neydi bu “miri” statü ve köylü ve devlet için ne anlama gelmekteydi? Miri arazilerin statüsünde zaman içerisinde değışim yaşanmış mıydı? Yaşanmış ise bu değışimin unsurları nelerdi? Geniş tarım arazilerinin en önemli sorunu olan mülkiyet konusunu “miri” statü ile nasıl çözümlemekteydi? Bu statünün mülkiyet, ekme yükümlülüğü, kullanım ve devir şekli ile diğeri mülkiyet biçimlerinden farkı neydi? Son olarak bu statü toplumun ana meşguliyet alanı olan tarımsal faaliyetle- rin sürdürülmesine olan etki ve katkısı neydi? Bu çalışmada bu ve benzer soruların muhtemel cevaplarını tartışmak ve Osmanlı tarımının temel dinamiklerinden olan mülkiyet konusunu ele alarak konunun uzmanları ile sorunu yeniden müzekkere et- mek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Tarımı, Toprak Mülkiyeti, Miri Arazi, Mülkiyet, Ta- rım Alanları, Köylüler.

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara/TÜRKİYE, yunusk@hacettepe.edu.tr, ORCID:0000-0001-9330-4019.

Tenure Problem in Ottoman Agriculture Before the Tanzimat Period

Abstract

One of the most important elements of social balance in the Ottoman Empire, which was an agricultural empire in the classical sense, was to ensure that the large mass of peasants continued agricultural activities. One of the issues that the Sultan's Rule attached great importance to be the villagers' ability to continue their existence on the land and to produce agricultural products by not cultivating the land. The main condition for agricultural production on large lands was that this activity should be sustainable and attractive for the villagers. The peasant's ability to continue cultivating the land and paying taxes required a bond of ownership between him and his land. Although the empire created the main framework of this property bond, its content was completely determined by the conditions of the time and local cases. The status of large agricultural lands was described as "miri" in the Ottoman Empire general definition, and this concept had meanings due to the conditions of the time. So, what was this "miri" status and what did it mean for the villagers and the empire? Has there been a change in the status of Miri lands over time? If so, what were the elements of this change? How did the "miri" status manage the tenure issue, which is the most important problem of large agricultural lands? How was this status different from other forms of ownership in terms of tenure, obligation about cultivation, consume and transfer? Finally, what was the impact and contribution of this status to the continuation of agricultural, which is the main occupation of the society? In this study, it is aimed to discuss the possible to these and similar questions and to re-discuss the issue of property, which is one of the basic dynamics of Ottoman agriculture, with experts on the subject.

Keywords: Ottoman Agriculture, Land Ownership, Land Tenure, Agricultural Areas, Peasants.

Solan Bir Dünyanın Tarihine Giriş: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Mardin Eşiğinde Sular, Havuzlar ve Tarımsal Alanlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Yahya Araz*

Özet

Büyük bir kısmı kurak bir yaz mevsimine sahip geniş Anadolu coğrafyasında tarımsal alanlarda suya duyulan ihtiyacın ve bu çerçevede su ve suyun kullanımı etrafında yüzyıllar içinde oluşan zengin bilgi birikiminin aksine konunun Osmanlı ve Cumhuriyet tarih yazımında başat bir mesele olarak dikkat çekmemiş olması şaşırtıcıdır. Anadolu coğrafyasını kapsayan daha geniş bir araştırmanın ilk bulgularına dayanan bu bildiri Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Mardin Eşiği'nde su hukukuna, suyun yönetimine ve tarımsal alanlarda kullanımına odaklanmaktadır. Vadilere sıkışmış genellikle küçük ancak verimli bu tarımsal alanlar yakın zamanlara kadar Mardin kent merkezi ve bölgedeki kasabaların yaş sebze ve meyve ihtiyacının tedarikinde önemli bir yere sahipti. Tarımsal alanlara can veren suyun azlığı gelişkin bir su hukukunun, suyun depolandığı bir havuzlar ağının ve özenli bir sulama sisteminin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bölgede tarımsal alanlarda suyla geliştirilen ilişki suyun insanların yaşamlarındaki hayati yerine işaret etmektedir. Bildiri insanların suyla ilişkisinin yüzyıllar öncesine geri giden ancak zaman içinde dönüşen ve yeniden tanımlanana geleneklere dayandığını ortaya koymaktadır. Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerindeki kayıtların yanında hususi arşivlere, saha araştırmalarına ve mülakatlara dayanan bildiri ilgilendiği coğrafya bağlamında üç ana konuya eğilmeye çalışmaktadır. Birincisi su hukuku ve bunun zaman içinde geçirdiği evrimdir. İkincisi suyun tarımsal alanlardaki kullanımı ve bunun için oluşturan altyapıdır. Üçüncüsü suyun gündelik yaşamın ve kişiler/aileler/topluluklar arasındaki ilişkilerin şekillenmesindeki etkisidir.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Alanlar, Su Yönetimi, Su Hukuku, Havuzlar, Mardin Eşiği.

* Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, yahya.araz@deu.edu.tr, ORCID:0000-0003-1051-8391.

An Introduction to the History of a Fading World: A General Overview on Waters, Pools And Agricultural Areas in Mardin Eşiği from the Ottoman Empire to The Turkish Republic

Abstract

Contrary to the need for water in agricultural areas in the vast Anatolian geography, most of which has a dry summer season, and the rich knowledge accumulated over the centuries around water and its use, it is surprising that the subject has not attracted attention as a dominant issue in Ottoman and Republican historiography. Based on the preliminary findings of a broader research covering Anatolia this paper focuses on water law, water management and the use of water in agricultural areas in Mardin Eşiği from the Ottoman Empire to the Republic. Until recently these small but fertile agricultural areas stuck in the valleys had an important place in fresh fruit and vegetable provisioning of the city center of Mardin and the towns of the region. The scarcity of water that gives life to agricultural areas paved the way for the formation of a developed water law, a network of pools where water is stored, and a careful irrigation system. The relationship developed with water in agricultural areas in the region points to the vital place of water in people's lives. The paper reveals that the people's relationship with water is based on traditions that go back centuries but have been transformed and redefined over time. Based on records from the Ottoman and Republic as well as private archives, field research and interviews, the paper, with regard to the region of its interest tries to focus on three main issues. The first is the water law and its evolution over time. The second is the use of water in agricultural areas and the infrastructure created for this. The third is the effect of water on shaping the daily life and relationships between individuals/families/communities.

Keywords: Agricultural areas, Water management, Water law, Pools, Mardin Eşiği.

20. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'nde Buğday Ziraatı

Bekir Gökmen*

Özet

Osmanlı Devleti'nde stratejik özellikleri itibarıyla buğday, pamuk ve deri en önemli tarım ürünlerinden sayılmıştır. Osmanlı tebaasının, birkaç coğrafi mıntıka hariç temel besini buğdaydı. Anadolu, Rumeli, Suriye, Filistin, Irak, Hicaz ve Yemen toprakları üzerindeki tarımsal arazi kullanımı ve üretim ağırlığını buğday oluştururdu. Karayollarının yetersizliği, demiryollarının ülke çapına yeterince inşa edilememesi gibi sebeplerle, ülke vilayetlerinin büyük kısmında kendi kendine yeterlilik şeklinde değerlendirilebilecek olan kapalı ekonomi hakimdi. Etki alanlarının ihtiyaçlarını karşılayan bütün Osmanlı şehirlerinde değirmen, dokumahane ve debbağ hanelerin yerel ihtiyacı karşılamak üzere işlemekteydi. Başkent İstanbul hariç bütün şehirler değirmenlerde öğütülecek buğdayı yakın çevrelerinden tedarik ederken, 1893 yılı itibarıyla şehir nüfusu 873565 kişi olan İstanbul için bu temin devletin başlıca uğraşlarından birisi olmuştur. Şehrin buğday ihtiyacı, Trakya'nın Marmara kıyılarından, Bursa, Balıkesir, Manisa ve İzmir havalisiyle Eflak ve Boğdan'dan sağlanırdı. Osmanlı-Rus savaşları neticesinde buğdayın temin edildiği alanların elden çıkması, ülkenin toprak sistemi ve vergilendirmedeki aksaklıklar, dahili gümrükler, tabii afetler ve ulaşım yollarının yetersizliği gibi birçok nedene dayalı olarak buğday tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar halkın ekmek ihtiyacının karşılanamadığı zamanların yaşanmasına neden olmuştur. Romanya'nın ve Rusların eline geçen Ukrayna ve Kırım'ın Karadeniz limanlarına depoladıkları buğdayların fiyatlarıyla yerli üretimin kapitülasyonlar nedeniyle rekabet etmesi mümkün değildi. Umumi seferberlik devrinde 66 milyon dekarlık olan ve ağırlığını buğdayın oluşturduğu hububat ekim alanı 35 milyon dekar kadar düşmesi, ülke çapında buğday fiyatlarının artmasına, neticede fakir halk kitlelerinin açlıkla yüzleşmesine neden oldu. Bu şartlar altında Osmanlı Devleti elindeki imkanlar dahilinde hem ziraat hem de ziraata dayalı sanayisini geliştirmeye gayret etmiştir. Bu kapsamda Orman ve Maadin ve Ziraat Nezareti'ne bağlı İstatistik Şube Müdürlüğü 1323 (1907) ve 1325 (1909) yıllarında ilki Avrupa, ikincisi ise Asya ve Afrika olmak üzere ziraat istatistikleri yayımlamıştır. Bu istatistiklerden Hicaz ve Yemen haricinde buğday üretim miktarları ve ekiliş alanları tespit edilebilmektedir. Osmanlı Devleti toplam nüfus miktarı olarak yine bu yıllara ait en güvenilir sayım olan 1881-1882/1893 Osmanlı nüfus sayımı sonuçlarına göre Hicaz, Yemen ve Trab-lusgarp vilayetleri hariç ülkede toplam 17388604 kişi yaşamaktaydı. Hicaz , Yemen

* Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Çankırı/ TÜRKİYE, bekirgokmen@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3719-7340.

ve Trablusgarp eyaletleri buğday üretimi bir kenara bırakılarak, yapılan hesaplama göre sayım yıllarında 4548615359 kg (4,5 milyon ton) buğday üretildiği bulunur. Şu hâlde Osmanlı Devleti'nde kişi başı buğday tüketimi 261 kg'a denk gelmektedir. Bu değer bir kişinin yıllık buğday tüketimi olan 225 kg'ı geçmekteydi. Ancak Osmanlı Devleti'nin yaşadığı olumsuz üretim ve ticaret şartları gereği özellikle İstanbul şehri için çoğunlukla dışardan buğday ve un ithal ettiği görülür.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Buğday Üretimi, Ziraat, Ziraat İstatistikleri, Gıda Güvenliği.

Wheat Production in Ottoman Empire at the Begining of 20th Century

Abstract

Wheat, cotton and leather were considered the most important agricultural products in the Ottoman Empire due to their strategic properties. Wheat was the staple food of Ottoman people, except for a few geographical regions. Agricultural land use and production in Anatolia, Rumelia, Syria, Palestine, Iraq, Hejaz and Yemen was dominated by wheat. Due to the inadequacy of roads and the inadequate construction of railroads throughout the country, a closed economy, which can be considered as self-sufficiency, prevailed in most of the country's provinces. In all Ottoman cities that met the needs of their spheres of influence, mills, weaving mills and tannery were functioning to meet local needs. While all cities, except the capital Istanbul, procured wheat to be ground in the mills from their near surroundings. But Istanbul, with a population of 873565 inhabitants as of 1893, this procurement was one of the state's main problems. The city's wheat needs were supplied from the Marmara coast of Thrace, Bursa, Balıkesir, Manisa, İzmir, Wallachia and Boğdan. Disruptions in the wheat supply chain due to many reasons such as the loss of wheat supply areas as a result of the Ottoman-Russian wars, the country's land system and failures in taxation, heavy internal taxes, natural disasters and inadequate transportation roads led to times when the bread needs of the people could not be met. Due to the capitulations, it was not possible for local production to compete with the prices of wheat stored in the Black Sea ports of Romania and the Russian-controlled Ukraine and Crimea. The grain cultivation area, which was 66 million decares at the time of the World War One and which was predominantly composed of wheat, decreased to 35 million decares, causing wheat prices to increase throughout the country and consequently the poor masses of the people to face hunger. Under these circumstances, the Ottoman Empire endeavored to develop both agriculture and agriculture-based industry within the means at hard times. In this context, the Directorate of Statistics under the Ministry of Forestry, Mining and Agriculture published agricultural statistics in 1323 (1907) and 1325 (1909), the first on Europe and the second on Asia and Africa. From these statistics, the amount of wheat production and cultivation areas can be determined, except for Hejaz and Yemen. According to the results of the 1881-1882/1893 Ottoman census, which is the most reliable census of this term, the total population of the Ottoman Empire was 17388604, (approx 17.4 million) excluding the provinces of Hejaz, Yemen and Tripolitania. Leaving aside the wheat production in the provinces of Hejaz, Yemen and Tripolitania, according to the calculation, 4548615359 kg (4.5 million tons) of wheat was produced during the census years. Thus, per capita wheat consumption in

the Ottoman Empire corresponds to 261 kg. This value exceeded the annual wheat consumption of 225 kg for one person. However, due to unfavorable production and trade conditions, the Ottoman Empire often imported wheat and flour from abroad, especially for the city of Istanbul.

Keywords: Ottoman Empire, Wheat Production, Agriculture, Agricultural Statistics, Food Security.

Türkiye Ormancılık Politikası Dönüm Noktaları ve Türk Orman Devrimi

Cantürk Gümüş*

Özet

Tarihsel süreçte Osmanlı döneminde ormanlardan yararlanmada herhangi kısıtlama söz konusu değildi. İsteyen istediği gibi yararlanma hakkına sahipti. Biz ormancılar bu serbestçe yararlanma anlayışına veya düzenine “cibali mübaha ” deriz. Devletin ormanlar olan ilgisi sadece belirli konu veya alanlarla sınırlı idi. Bu konu ve alanlar sarayın odun ihtiyacı ile başlamış ve daha sonra öncelikle gemi yapımı için ihtiyaç duyulan odun hammaddesinin sağlanması ile sürmüştür. Barutun icadından sonra da tophanenin ihtiyaç duyduğu ormanların kullanımına yönelik belirli kısıtlamalar getirilmiştir. Bütün bunlara karşın ülke genelini kapsayan, yani tüm ülke ormanlarını ilgilendiren uygulamalar henüz söz konusu değildir. Ülke ormanları uzun yıllar cibali mübaha anlayışı ile kaderine terk edilmişti.

Devletin bütün ülke ormanlarına yönelik en kapsamlı müdahalesi Kırım Savaşı (1853-1856) sonrasında başlamıştır. Dinsel argümanlar nedeniyle bu savaşa kadar Osmanlı devleti dış ülkelerden borç almamıştır. Ancak bir Dünya savaşı niteliğinde olan bu savaşın finansmanı için İngiltere ve Fransa'dan geri ödenmesi oldukça güç olan borçlar alınmıştır. Borçların ödenmesi için akla ilk gelen ormanların işletilmesi olmuştur. Bunun için profesyonel kadrolara ihtiyaç vardır. Bu çerçevede savaştan hemen sonra 1857 yılında İstanbul'da bir orman okulu kurulmuştur. Orman okulunun kurulması Türkiye ormancılık politikasının ilk ve önemli gelişmesidir.

Ormanların işletilmesi için cibali mübaha anlayışının terk edildiği yeni bir ormancılık düzenine ihtiyaç duyulmuştur. Bunun için 1869 yılında Orman Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bir yıl sonra da 1870 tarihli “Orman Nizamnamesi” yayınlanmıştır. “Orman Nizamnamesi” doğrudan ormancılıkla ilgili ilk ormancılık düzenlemesidir. Bu tarihten itibaren, İstanbul'da kurulan genel müdürlüğe bağlı olarak vilayetlerde taşra örgütü kurulmuştur. “Orman Müfettişliği” (1909 yılından itibaren “orman müdürlüğü”) adını verilen taşra örgütü vasıtasıyla mülkiyeti devlette kalmak üzere, ormanların işletilmesi hakkı, yerli-yabancı kişi veya kuruluşlara satılmaya başlanmıştır. Uzun yıllar süren bu yaklaşım veya yararlanma biçimi Cumhuriyet döneminde de sürdürülmüştür. Ormanların tahribi ile sonuçlanan bu ormancılık politikasından 1937 yılında çıkarılan orman yasası çerçevesinde 1945 yılında vazgeçilebilmiştir.

* Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/ TÜRKİYE, canturk@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7756-7871.

1937 yılı ülkemiz orman kaynaklarının yönetimi açısından en önemli dönüm noktasıdır. Bu yıl çıkarılan 3116 sayılı orman yasası tam bir devrim yasasıdır. Yasa ile ormancılıkta, devlet orman mülkiyeti ve işletmeciliğine geçilmiştir. Orman müdürlükleri kapatılmış ve yerine “Orman Çevirge Müdürlüğü”, “Orman Revir Amirliği” ve 1945 yılında da bu günkü yapı olan “Orman İşletme Müdürlükleri” oluşturulmuştur. Serbest yararlanma uygulamasına son verilmiş ve orman varlığını artırmayı amaçlayan yeni bir ormancılık anlayışı geliştirilmeye çalışılmıştır.

Bu bildiri ile öncelikle Osmanlı dönemindeki ormancılık anlayışı ortaya konulacaktır. Bu anlayışı kökten değiştiren ve günümüzdeki ormancılık düzeninin temelini oluşturan 3116 sayılı orman yasası (1937) açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ormancılık Politikası, Cibali Mübaha, Orman Nizamnamesi, 3116 Sayılı Orman Yasası.

Türkiye Forest Policy Milestones and Turkish Forest Revolution

Abstract

In the historical process, there was no restriction in the use of forests during the Ottoman period. He had the right to use whatever he wanted. We foresters call this concept or order of free use “cibali mubaha”. The state’s interest in forests was limited to certain subjects or areas. These subjects and areas started with the wood need of the palace and then continued with the provision of wood raw material needed for shipbuilding. After the invention of gunpowder, certain restrictions were imposed on the use of forests needed by the armory. Despite all this, there are no applications that cover the whole country, that is, the forests of the whole country. The forests of the country were left to their fate with the understanding of cibal-i mubaha for many years.

The most comprehensive intervention of the state in the forests of the whole country started after the Crimean War (1853-1856). Due to religious arguments, the Ottoman state did not borrow from foreign countries until this war. However, for the financing of this war, which is a World War, debts that are very difficult to repay were taken from England and France. The first thing that comes to mind for the payment of debts is the operation of forests. Professional staff is needed for this. Within this framework, a forest school was established in Istanbul in 1857, right after the war. The establishment of the forest school is the first and important development of the forest policy of Türkiye.

For the operation of forests, a new forestry order was needed, in which the understanding of cibali mübaha was abandoned. For this purpose, the General Directorate of Forestry was established in 1869. A year later, the “Forest Regulations” dated 1870 was published. “Forest Regulation” is the first forestry regulation directly related to forestry. As of this date, provincial organizations were established in the provinces under the general directorate established in Istanbul. Through the provincial organization called “Forest Inspectorate” (since 1909, “Forest Directorate”), the right to operate the forests, provided that the ownership remains with the state, has started to be sold to local and foreign persons or organizations. This forest policy, which lasted for many years, was continued in the Republican period as well. This forestry policy, which resulted in the destruction of forests, was abandoned in 1945 within the framework of the forest law enacted in 1937.

The year 1937 is the most important turning point in terms of the management of forest resources in our country. The forest law numbered 3116, which was enacted this year, is a complete revolutionary law. With the law, state forest ownership and

management has been passed in forestry. The forest directorates were closed and replaced with the “Forest Region Directorate”, “Forest Infirmary Directorate” and in 1945 the “Forest Operation Directorates”, which are today’s structure. The free use practice has been terminated and a new forestry approach has been tried to be developed aiming to increase the forest existence.

With this paper, first of all, the understanding of forestry in the Ottoman period will be revealed. The forest law numbered 3116 (1937), which radically changed this understanding, will be explained.

Keywords: Forestry Policy, Cibali Mübaha, 1870 Forest Regulation, Forest Law No. 3116.

Türkiye'de Tek Başına İktidar Olan Partilerin Ormanlara ve Ormancılığa Bakışı: 1961-2018 Dönemi

Atakan Öztürk* - Mustafa Fehmi Türker** - Ahmet Köksal Coşkun***

Özet

Ülkemizde geniş bir nüfus kitlesini teşkil eden orman köylüsü ile olan doğrudan etkileşiminin yanı sıra ekonomik, sosyal ve çevresel faydalarının artan önemi göz önüne alındığında ormanlar öteden beri siyasi partilerin ilgi alanına girerek seçim beyannameleri ve hükümet programlarında yer almıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de 1961 - 2018 döneminde sadece tek başına hükümet kurmuş olan; Adalet Partisi, Anavatan Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi'nin seçim beyannameleri ve hükümet programları ormanlar ve ormancılıkla ilgili vaatleri bağlamında irdelenmiştir. Araştırma sonucunda seçim beyannamesi ve hükümet programlarında vaatlerin birebir aynı şekilde yer alma (örtüşme) oranı Adalet Partisi için %9, Anavatan Partisi için %82 ve Adalet ve Kalkınma Partisi için %73 olarak tespit edilmiştir. Ancak bahse konu oranların dışında kalan bazı vaatlerinde ifade olarak örtüşme de içerik olarak benzerlikleri söz konusudur. Dolayısıyla çalışmada tarihsel olarak ele alınan her üç partinin seçim beyannameleri ile hükümet programları arasında partilere göre değişmekle birlikte bir tutarlılıktan söz etmek mümkündür. Ülkemizin en önemli doğal kaynaklarından olan ormanların sürdürülebilirliğinin sekteye uğramaması için icra gücü nispeten yüksek olan tek başına hükümet kurmuş olan partilerin beyanname ve hükümet programlarındaki vaatlerin ve bunların uygulanma süreçlerinin seçmeninden siyasetçisine toplumun bütün kesimlerinin katılımıyla takip edilmesi ve bu konuda gerekli bilinç ve hassasiyetin oluşturulması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tek Başına Hükümet Kurmuş Partiler, Adalet Partisi, Anavatan Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, Parti Seçim Beyannamesi, Hükümet Programı, Ormanlar.

* Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Artvin/TÜRKİYE, atakanozturk@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5166-928X.

** Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE, mft@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9077-8657.

*** Orman Yüksek Mühendisi, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara/TÜRKİYE, ahmetkoksalcocukun@ogm.gov.tr

The View of Single Ruling Parties on Forests and Forestry in Turkey: 1961-2018 Period

Abstract

Considering the increasing importance of their economic, social and environmental benefits as well as their direct interaction with forest villagers, who constitute a large population mass in our country, forests have long been of interest to political parties and have been included in election declarations and government programs. In this study, the election manifestos and government programs of the Justice Party, the Motherland Party and the Justice and Development Party, which formed a single government in Turkey between 1961 and 2018, were examined in the context of their promises on forests and forestry. As a result of the research, the rate of overlapping of the promises in the election manifestos and government programs was found to be 9% for the Justice Party, 82% for the Motherland Party and 73% for the Justice and Development Party. However, some of the promises outside the aforementioned rates are similar in terms of content, even if they do not overlap in terms of expression. Therefore, it is possible to talk about a consistency between the election declarations and government programs of all three parties that have been historically considered in the research, although it varies according to the parties. In order to ensure that the sustainability of forests, one of the most important natural resources of our country, is not hindered, it is important to follow the promises in the declarations and government programs of the parties that have formed a single government with relatively high executive power and their implementation processes with the participation of all segments of society, from voters to politicians, and to create the necessary awareness and sensitivity in this regard.

Keywords: Single Ruling Parties, Justice Party, Motherland Party, Justice and Development Party, Party Election Manifesto, Government Program, Forests.

Türkiye'de Orman Tanımı ve Mülkiyetinde Yasal Süreç

Hüseyin Ayaz*

Özet

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras kalan orman mülkiyeti sorunu ele alınmıştır. Bu sorun, Cumhuriyetin kuruluşunu takip eden yıllarda, devletçi bir yaklaşımla çözülmek istenmiştir. Uygulamaya konulan yasalarla, özel mülkiyete konu edilen ormanlar, önce kamulaştırılmak istenmiş, sonrasında topluca devletleştirilmiştir. Oluşturulan bu yasal ve yönetsel yapı 1950'li yıllara kadar uygulanmıştır. Bu kuralların etkileri 2000'li yıllarda da devam etmekte olup, mülkiyet hakkı ihlalleri yönünden uyuşmazlıklar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar taşınmaktadır.

Çok partili döneme geçişle birlikte, önce özel orman mülkiyeti konusunda değişikliğe gidilmiş, devletleştirilen ormanların bir kısmının eski sahiplerine iadesini ön gören mevzuat oluşturulmuştur. Takip eden yıllarda, 1961 Anayasasıyla, Ormanların siyasete alet edilmesine olanak sağlayan yasal düzenlemelerin engellenmesi için kurallar konulmasının yanı sıra, devlet ormanlarının özel mülkiyete konu edilmesi de yasaklanmıştır. Bu Anayasal kural, kısa süre içinde zorlanmaya başlanmış ve 10 yıl kadar sonra Anayasa değişikliği yapılarak, yasa dışı yollarla tahrip edilmiş ormanların orman sınırları dışına çıkartılmasına fırsat verilmiştir.

Zaman içinde, devlete ait ormanların mülkiyetinin devri yasağı, Orman Kanununda yapılan değişikliklerle, etrafından dolanarak ihlal edilmeye başlanmıştır. Orman Kanununun 1 inci maddesinin istisna bentlerinde çok sayıda değişiklik yapılmıştır. Değişikliklerle, orman ağaçlarıyla kaplı ve ilmen orman vasfı taşıyan geniş alanlar orman sayılmamaya başlanmıştır. Yasa değişiklikleri yıllar itibariyle artırılarak sürdürülmektedir. Bu şekilde yüzbinlerce hektar orman alanı yasal güvenceden yoksun hale getirilmiştir.

Türkiye'de orman tanımı ve orman mülkiyeti konusundaki yasal sürecin ele alındığı bu çalışmada, tespitler yapılmış, toplumsal yarar bakımından yapılması gerekli değişiklikler hususunda da öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ormanlık Tarihi, Ormanlık Mevzuatı, Orman Tanımı, Orman Mülkiyeti.

* Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/ TÜRKİYE, hayaz@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3930-3207.

Legal Process in Forest Definition and Ownership in Turkey

Abstract

In this study, the problem of forest ownership inherited from the Ottoman Empire to the Republic of Turkey is discussed. This problem was tried to be solved with a statist approach in the years following the establishment of the Republic. With the laws put into effect, the forests, which were subject to private ownership, were first intended to be expropriated, and then they were nationalized collectively. This legal and administrative structure was implemented until the 1950s. The effects of these rules continue in the 2000s, and disputes regarding property rights violations are referred to the European Court of Human Rights.

With the transition to the multi-party era, changes were made regarding private forest ownership, and legislation was created to return some of the nationalized forests to their former owners. In the following years, with the 1961 Constitution, in addition to establishing rules to prevent legal regulations that allow forests to be used for politics, it was also prohibited to subject state forests to private ownership. This Constitutional rule began to be challenged in a short time, and about 10 years later, the Constitution was amended, allowing illegally destroyed forests to be taken out of forest boundaries.

Over time, the prohibition on the transfer of ownership of state-owned forests began to be violated by circumventing the amendments made to the Forest Law. Many changes have been made in the exception clauses of Article 1 of the Forest Law. With the changes, large areas covered with forest trees and technically qualified as forests are no longer considered forests. Law changes continue to increase over the years. In this way, hundreds of thousands of hectares of forest area have been rendered devoid of legal security.

In this study, which deals with the legal process regarding forest definition and forest ownership in Turkey, determinations have been made and suggestions have been developed regarding the necessary changes to be made for social benefit.

Keywords: History of Forestry, Forestry Legislation, Forest Definition, Forest Ownership.

Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Sonrasında Yürütülen Ormancılıkta Kırsal Kalkınma Politikalarının İncelenmesi

Murat Köse* - Bekircan Balcı**

Özet

Ormancılığımızın önemli uğraşlarından biri, orman köylülerinin kalkındırılması çabalarıdır. Bu çabalar cumhuriyet öncesinde başlamış, cumhuriyet ilanından sonra önem kazanarak günümüze kadar gelmiştir. Kırsal kalkınmanın gerekliliği cumhuriyet ilanından sonra çıkarılan anayasalar, ilgili yasalar ve yönetmelikler, kalkınma planları ve OGM stratejik planlarda da yer alarak önemini korumuştur. Orman köylüsünün kalkındırılmasının anayasal dayanağı ilk kez 1961 Anayasası'nda karşımıza çıkmaktadır ve 1982 Anayasası'nda da daha kapsamlı bir şekilde yerini almıştır. Birey, ormancılığımız ve ülkemiz açısından son derece öneme sahip bu konu ile ilgili politikaların incelenmesi, eksikliklerinin ortaya konması önemlidir. İncelenen ve taranan politika belgeleri: 1921, 1924, 1961, 1982 Anayasaları, 6831 sayılı Orman Kanunu, 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun ve Yönetmeliği, birinci kalkınma planından on birinci kalkınma planına kadar yayınlanan kalkınma planları ve OGM'nin 2013-2017, 2017-2021, 2019-2023 dönemlerini kapsayan stratejik planları şeklindedir. Veriler doküman analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Orman köylülerinin çoğunlukla engebeli arazilerden oluştuğu, merkeze uzak yerleşim yerlerinin olduğu, altyapı çalışmalarının yetersiz olduğu, kültürel, çevresel ve sanatsal faaliyetlerin sınırlı olduğu, hatta bazı yerlerde hiç bulunmadığı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla orman köylülerinin sorunları tespit edilip, bu sorunları birlikte ele alan, bölgesel sosyoekonomik farklılıklar da dikkate alınarak, yörenin koşullarına uygun yerel bazda düzenlenmeler ve uygulamalar yapılması faydalı olacaktır. OGM orman köylülerinin kalkındırılması konusunu temel görevlerinden biri olarak kabul etmiştir. Kurum bir yandan temel görevlerini yerine getirmek, bir yandan da amaç ve hedeflerine ulaşmak için stratejik planlar oluşturmaktadır. Ormanları korumak amacıyla orman köylülerinin sosyoekonomik yönden kalkındırılması hedef olarak belirlenmiştir. Orman köylülerinin kalkındırılması için yapılan çalışmalar ve verilen desteklerin amacı, bir yandan orman köylülerinin yaşam standardının yükseltilmesi, diğer taraftan ormanların korunmasıdır. Belirtilen amaçlara ulaşmak için ortaya konan stratejilerin genellikle ekonomik temelli olduğu

* Doç. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Bursa/TÜRKİYE, murat.kose@btu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7487-9287.

** Arş. Gör., Bursa Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Bursa/TÜRKİYE, bekircan.balci@btu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0196-9118.

anlaşılmaktadır. Sonuç olarak ortaya konan politikaların tamamı, orman köylüsünü ekonomik olarak desteklemenin ötesine geçememektedir. Kalkınma kavramı sadece ekonomik gelişmeyi ifade etmemektedir. Bu nedenle kalkınmanın tüm boyutlarıyla gerçekleştirilebilmesi için orman köylülerinin ihtiyaçlarının doğru analiz edilmesi ve kapsayıcı politikaların yeniden hazırlanmasında fayda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ormanlık Tarihi, Kırsal Kalkınma, Kalkınma Planı, Stratejik Plan, Orman Köylüsü, Türkiye.

Investigation of Rural Development Policies in Forestry Carried out after the Republican Period in Türkiye

Abstract

One of the important efforts of our forestry is the development of forest villagers. These efforts started before the republic, gained importance after the proclamation of the republic and have come to the present day. The necessity of rural development has maintained its importance by taking place in the constitutions, related laws and regulations, development plans and General Directorate of Forest (GDF) strategic plans enacted after the proclamation of the republic. The constitutional basis for the development of forest villagers first emerged in the 1961 Constitution and took its place more comprehensively in the 1982 Constitution. It is important to examine the policies related to this issue, which is of utmost importance for the individual, our forestry and our country, and to reveal their deficiencies. Policy documents reviewed and scanned: Constitutions of 1921, 1924, 1961, 1982, Forest Law No. 6831, Law and Regulation on Supporting the Development of Forest Villagers No. 2924, development plans published from the first development plan to the eleventh development plan, and GDF's strategic plans covering the periods 2013-2017, 2017-2021, 2019-2023. The data were analyzed and evaluated by document analysis method. It is a well-known fact that forest villages mostly consist of rough lands, there are settlements far from the center, infrastructure works are insufficient, cultural, environmental and artistic activities are limited or even absent in some places. Therefore, it would be beneficial to identify the problems of forest villages, to deal with these problems together and to make arrangements and practices on a local basis in accordance with the conditions of the region, taking into account the regional socio-economic differences. GDF has accepted the development of forest villagers as one of its main tasks. The institution creates strategic plans in order to fulfill its basic duties, on the one hand, and to achieve its goals and objectives, on the other. In order to protect forests, socio-economic development of forest villagers has been determined as the target. The aim of the studies and support given for the development of forest villagers is to raise the living standard of forest villagers on the one hand and to protect the forests on the other. It is understood that the strategies put forward to achieve the stated goals are generally based on economics. As a result, all of the policies put forward cannot go beyond supporting the forest villagers economically. The concept of development does not only mean economic development. For this reason, in order to realize development in all its dimensions, it is beneficial to analyze the needs of forest villagers correctly and to re-prepare inclusive policies.

Keywords: Forestry History, Rural Development, Development Plan, Strategic Plan, Forest Villager, Türkiye.

Osmanlı ve Rus Devletleri Arasında Salgın Hayvan Hastalıkları ve İktisadi Etkileri: Benzerlikler ve Farklılıklar

Seda Tan *

Özet

Salgın hayvan hastalıkları, kırsal ekonomilerin günümüze kıyasla çok daha kırılgan olduğu devirlerde gıda arzı üzerindeki en büyük tehditlerden birini meydana getirmişlerdir. Bu nedenle hükümetler nezdinde yalnız kırsal hane ekonomisinin devamlılığı konusundaki tedbirleri teşvik etmeyip, büyük kentlerdeki sosyo-ekonomik hayatın istikrarı konusunda da kaygı yaratarak makro düzeyde politikalar üretilmesine vesile olmuşlardır. Salgın hayvan hastalıklarının hükümetler ve toplumlar nezdinde harekete geçirdiği bir diğer hususu, bunlarla etkin bir mücadeleyi temin edecek bilimsel gelişmeler meydana getirmiştir. Denilebilir ki veteriner tıbbı, salgın hayvan hastalıklarının neden olduğu sosyal ve ekonomik tahribatın bir ürünüdür ve tüm dünyada olduğu üzere Türkiye'de de tarihsel gelişimine büyük ölçüde epizootikler, özellikle de sığır vebası hastalığı yön vermiştir. Bu bakımdan ayırt edici bir dönemi de sanayi devrimi ve sonrası meydana getirir. Zira kentleşmenin ve buna bağlı olarak hayvan ticaretinin artmasıyla birlikte salgınlar uluslararası sorun haline gelirler ve etkin ve ortak bazı uluslararası tedbirlerin teşvikini gerektirirler.

Ele alınan çalışma uluslararası hayvan ticaretinin belirgin bir artış gösterdiği bir devrede (19. Yüzyıl sonlarında) belli yönleriyle benzer bir coğrafyada benzer bir hayvancılık mirasına sahip olan Osmanlı ve Rus Devletlerini ele almaktadır. Mançurya'dan başlayıp Macaristan içlerine kadar uzanan bozkır sahasının orta/batıdaki ucunda yer alan ve bozkır kaynaklı hayvan hastalıklarının Batı dünyasına aktarılmasında sıklıkla köprü görevi gören söz konusu iki devlet bu halleriyle salgınlar konusunda ortak bir paydada buluşmakta, aynı nedenle de ortak bazı tutum ve davranış biçimleri sergilemektedirler. Çalışmada söz konusu iki devletin bulaşıcı hayvan hastalıklar karşısında ne tür bir etkileşimde buldukları ve ne tür kurumsal gelişmeleri hayata geçirdikleri konusu kendine has bazı dinamikleri çerçevesinde ele alınmaya çalışılmıştır. Aynı tarihi koordinatlar dahilinde bu iki devlet aynı hastalığa hangi benzer ve farklı tepkiler vermişlerdir? Bir diğer söylemle Osmanlı ve Rus devletleri ele alınan tarihi aralıktaki sığır vebası epizootiğinin karakterize ettiği dikkate değer bazı ortak ve farklı durum ve tutumları nelerdir, çalışmada ortaya konmaya çalışılmıştır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya/TÜRKİYE, sedatan@akdeniz.edu.tr, ORCID:0000-0002-3622-1038.

Çalışmanın ana kaynağı Osmanlı dönemi tarih araştırmalarında birinci el kaynak gruplarından birini teşkil eden Osmanlı arşiv vesikaları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Salgın Hayvan Hastalıkları, Osmanlı Devleti, Rusya, Sığır Vebası, Veteriner Hekimlik.

Epidemic Animal Diseases and Economic Effects between the Ottoman and Russian States: Similarities and Differences

Abstract

Epidemic animal diseases posed one of the greatest threats to food supply in times when rural economies were much more fragile than today. For this reason, they have not only encouraged governments to take measures to sustain rural household economies, but have also raised concerns about the stability of socio-economic life in large cities, leading to macro-level policies. Another issue that epidemic animal diseases have mobilised governments and societies is the scientific developments that will ensure an effective fight against them. It can be said that veterinary medicine is a product of the social and economic devastation caused by epidemic animal diseases, and its historical development in Turkey, as in the rest of the world, was largely shaped by epizootics, especially bovine plague. In this respect, the industrial revolution and its aftermath constitute a distinctive period. With the increase in urbanisation and the related increase in animal trade, epidemics became an international problem and required the promotion of some effective and common international measures. The present study focuses on the Ottoman and Russian states, which had a similar livestock heritage in a similar geography in certain respects, at a time (late 19th century) when international livestock trade increased significantly. Located at the central/western end of the steppe area extending from Manchuria to the interior of Hungary and often acting as a bridge in the transfer of steppe-borne animal diseases to the Western world, these two states have a common denominator in terms of epidemics, and for the same reason, they exhibit some common attitudes and behaviours. In this study, it has been tried to examine what kind of interaction the two states in question have had in the face of infectious animal diseases and what kind of institutional developments they have implemented within the framework of some of their own dynamics. What similar and different responses did these two states give to the same disease within the same historical coordinates? In other words, what are some of the remarkable common and different situations and attitudes characterised by the cattle plague epizootic characterising the Ottoman and Russian states in the historical interval under consideration? The main source of the study is the Ottoman archival documents, which constitute one of the first-hand source groups in Ottoman period historical research.

Keywords: Epidemic Animal Diseases, Ottoman Empire, Russia, Cattle Plague, Veterinary Medicine.

Osmanlı Ordusunda Hayvan Sağlığına İlişkin İki Hukuki Düzenleme

Atilla Özgür*

Özet

Osmanlı İmparatorluğunda hayvan sağlığını korumaya yönelik ilk hukuki düzenleme olan “Zabıta-i Sıhhiye-i Hayvaniyye Talimat-ı Muvakkatesi” 1893 tarihinde yayımlanmıştır. Daha sonra 1913 yılında “Zabıta-i Sıhhiye-i Hayvaniyye Kanun-ı Muvakkatesi” çıkarılmıştır. Kanunun yayımlanmasından bir yıl sonra da “Zabıta-i Sıhhiye-i Hayvaniyye Talimatnamesi” yürürlüğe konmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu içerisinde benzer olarak hayvanların sağlığını korumak için 1904 yılında “Asakiri Şahane Hayvanatının Emraz-ı Sariyesine Mahsus Tedabir-i Sıhhiye ve Vezaif-i Baytariye Talimnamesi” yürürlüğe konmuştur.

Bu yönergede; beş ana başlık vardır. Birinci bölümde ordu birliklerinde bulunan hayvanları korumaya yönelik muayeneleri ve bulaşıcı hastalıklara ilişkin önlemlere yer verilmiştir. İkinci bölümde bildirim zorunlu olan ruam, şarbon, uyuz ve kuduz hastalıkları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölüm bildirim zorunlu olmayan hastalıklar; Zatü'r-rie i müstevliye (Salgın Akciğer İltihabı) Ahır Zatürresi Humma-i Nemş-i hastalıkları anlatılmıştır. Dördüncü Bölümde; at çiçeği, tifo ve durin görüldüğünde yapılması gerekli işler yer almıştır. Beşinci Bölümde askeri birliklerde veteriner hekimliği hizmetlerine ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Ordu içerisinde yürürlüğe konmuş ve ulaşabildiğimiz ikinci düzenleme, 1912 tarihli “Ordu da Emraz-ı Sariyye-i Hayvaniyyeye Aid Zabıta-i Sıhhiye Talimatnamesi”dir. Bu yönetmelikte hastalıklar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Yönetmelikte ruam hastalığına ilişkin olarak çok ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Ruamla ilgili olarak; aşı denemesi, Ruam teşhisi için mallein enjeksiyonu, genel olarak meydana gelen ve ölüm sonucu oluşan kokuşmadan kaynaklı kokunun giderilmesi konularına ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Sırasıyla; Anthraks – Şarbon – Dalak hastalığı ile ilgili konular ayrıntılı anlatılmıştır. Uyuz hastalığı görüldüğünde yapılması gereken işler belirtilmiştir. Gurm – Su sakağısı hastalığı çıktığında alınacak önlemler, yapılması gerekli olan işler belirtilmiştir. Ciğer ağrısı hastalığı ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Tifo ile ilgili bilgiler de yönetmelikte yer alan son bilgiler olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye’de Askeri Veteriner Hekimlik, Türkiye’de Hayvan Sağlığı, Türkiye’de Hayvan Sağlık Zabıtası, Türkiye’de Veteriner Hekimlik Mevzuatı, Veteriner Hekimlik Tarihi.

* Dr., Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD Emekli Öğretim Üyesi, aozgur65@hotmail.com, Ankara/TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-8450-282X.

Two Legal Regulations Regarding Animal Health in the Ottoman Army

Abstract

The “Temporary Animal Health Police Regulation”, the first legal regulation to protect animal health in the Ottoman Empire, was published in 1893. Later, in 1913, the “Temporary Animal Health Police Law” was enacted. One year after the publication of the law, the “Animal Health Police Regulation” was put into effect.

Similarly, in the Ottoman Empire Army, in order to protect the health of animals, the “Special Health Measures and Veterinary Duties Directive For Infectious Diseases Of Army Animals” was put into effect in 1904. In this directive; There are five main headings. In the first part, examinations to protect the animals in army units and precautions regarding infectious diseases are included. In the second part, information is given about diseases such as glanders, anthrax, scabies and rabies, which are mandatory to be notified. Third section non-notifiable diseases; Epidemic Lung Inflammation and Barn Pneumonia diseases are explained. In Chapter Four; Things to do when horse pox, typhoid and durin are seen are included. Chapter Five provides detailed information about veterinary services in military units.

The second regulation that was put into effect within the army and that we can access is the “Health Police Regulation on Contagious Animal Diseases in the Army” dated 1912. In this regulation, diseases are discussed in detail. The regulation provides very detailed information regarding glanders. Regarding glanders; Vaccine trial, mallein injection for glanders diagnosis, elimination of odor resulting from general putrefaction and death are covered in detail. Respectively; Issues related to Anthrax disease are explained in detail. The actions to be taken when scabies occurs are stated. When Gurm disease occurs, the precautions to be taken and the work to be done are stated. Detailed information is given about lung pain disease. Information about typhoid was also the last information included in the regulation.

Keywords: Military Veterinary Medicine in Turkey, Animal Health in Turkey, Animal Health Police in Turkey, Veterinary Legislation, History of Veterinary Medicine.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Yer Alan, Solunum ve Sindirim Sistemi Hastalıklarında Kullanılan Bitkiler

Çiğdem Karacaoğlan*

Özet

Yağ, karbonhidrat, protein ve vitaminlerce zengin olan bitkiler, insanlar ve hayvanlar için önemli ve değerli birer besin kaynağıdır. Bitkiler, deneme yanılma yolu ile zehirli olanlar, olmayanlar, hayvan besini olarak kullanılanlar, çeşitli hastalıklara karşı tedavi edici ve koruyucu olanlar şeklinde kolektif bilgide yerini almıştır. Bitkilerin özellikle beslenme ve sağlık alanında kullanımları çok yaygındır. Seyahatname edebiyatının önemli eserlerinden biri olan Evliya Çelebi *Seyahatname'sinde* de bitkiler sıkça geçer. Evliya Çelebi, eserinde şifalı bitkilerden bahsederken bunların birçoğunun hangi hastalıklara karşı nasıl kullanılacağına dair hazırlanan terkiplerinden de detaylı bir şekilde söz eder.

Bu çalışmada *Seyahatname'de* yer alan, solunum ve sindirim sistemi hastalıklarında kullanılan bitkiler ele alınacaktır. Ana metin olarak, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi* adlı çeviri eser tercih edilmiştir. Yöntem olarak ise metin tarama, içerik inceleme ve metin analizi benimsenmiş; eserde geçen bitkiler tek tek solunum ve sindirim sistemi rahatsızlıklarındaki kullanımlarına göre tasnif edilmiş ve Evliya Çelebi'nin bu bitkilere hangi bölgelerde rastladığı not edilmiştir. Bitki adlarının geçtiği paragrafların öncesi ve sonrası dikkatle incelenerek adı geçen bitkinin sağlık, şifa ve koruyucu tedavi amaçlarıyla kullanılıp kullanılmadığına dair bağlam ve fonksiyon değerlendirmesi yapılmıştır. Sonuç olarak günümüzde farmakoloji alanında solunum ve sindirim sistemi rahatsızlıklarında kullanılan 21 adet bitkinin *Seyahatname'de* de tedavi edici ve koruyucu olarak yer aldığı hatta bazılarının doğrudan solunum ve sindirim sistemi hastalıklarına karşı kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evliya Çelebi, Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi, Solunum ve Sindirim Sistemi Hastalıkları, Şifalı Bitkiler.

* Biyolog-Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE, cidemk06@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7693-4147.

The Plants Used in Respiratory and Digestive System Diseases in *The Travel Book of Evliya Çelebi*

Abstract

The plants rich in fats, carbohydrates, proteins and vitamins, are important and valuable food sources for humans and animals. Through trial and error, plants have taken their place in collective knowledge as poisonous, non-poisonous, used as animal food, therapeutic and protective against various diseases. Plants are widely used, especially in nutrition and health. Plants are also frequently mentioned in *the Travel Book of Evliya Çelebi*, one of the most important works of travel literature. When Evliya Çelebi mentions medicinal plants in his work, he also mentions in detail the drug preparations on how to use them against which diseases.

In this study, plants used in respiratory and digestive system diseases in *the Travel Book of Evliya Çelebi* will be discussed. As the main text, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi* was preferred. As methods, text scanning, content analysis and text analysis were adopted. The plants mentioned in the travel book have been classified one by one according to their use in respiratory and digestive system diseases and the regions in which Evliya Çelebi encountered these plants have been noted. By carefully examining before and after the paragraphs with the plant names, context and function have been evaluated to determine whether the plant was used for health, healing and preventive treatment purposes. As a result, it has been determined that 21 plants which are currently used in the field of pharmacology in respiratory and digestive system diseases, are also included in *the Travel Book of Evliya Çelebi* as therapeutic and preventive, and some of them are even used directly against respiratory and digestive system diseases.

Keywords: Evliya Çelebi, The Travel Book of Evliya Çelebi, Respiratory and Digestive System Diseases, Medicinal Plants.

Osmanlı'da Modern Ziraatı Yaygınlaştırma Çabaları Sırasında Karşılaşılan Güçlükler

Mehmet Ali Yıldırım*

Özet

Osmanlı Devleti'nde tarımda dönüşüme yönelik reform girişimleri, Tanzimat devrinin arifesinde kurulan ve ziraatı, ülkenin kalkınması için vazgeçilmez olarak gören Meclis-i Umûr-ı Nafia'nın çalışmalarıyla başlamıştır. Ardından Maliye Nezâreti'ne bağlı olarak faaliyette bulunan Ziraat Meclisi tesis edilerek tarımın geliştirilmesine yönelik politika belirleme ve uygulama görevi bu meclise havale edilmiştir. Ürün çeşitliliğini arttırmak, üretimi ve dolayısıyla ihracatı teşvik etmek isteyen idareciler, tarımda modern alet-edevatın kullanımını ve güncel metotların yaygın hale gelmesini sağlamak adına gayret sarf etmişlerdir. Nitekim modern tarıma aşına ziraatçılar yetiştirmek üzere 1847 yılında, memleketin ilk teknik mektebi olan Ziraat Talimhanesi bu amaç doğrultusunda açılmıştır. Ancak plan ve program gözetilmeden bulunulan bu ilk teşebbüslerden sonuç alınamamış, mektep mezun veremeden kapanmıştır. Öte yandan ziraatta niteliği yakalayarak Batılı devletler seviyesine ulaşmak için yeniden ciddi girişimlerde bulunulması ise yaklaşık yirmi yıl sürmüş ve her vilayette birer ziraat müdürlüğünün tesisi kararıyla ifade bulmuştur. Fakat Tuna ve Hüdavendigar vilayetlerinin haricinde müdürlükler açılmamıştır. Devrin sonuna doğru Şûrâ-yı Devlet, ziraatı geliştirmek adına nispeten daha yoğun mesai harcamıştır. Uzmanlardan oluşan bir ziraat meclisi teşkil edilmiş ve burada yapılan görüşmeler neticesinde çiftçiye eski yöntemlerden vazgeçirerek çağdaş tarım teknolojisini kullanmaya sevk etmenin yolu, ilgili alandaki eğitim kurumlarının varlığında görülmüştür. Yapılan görüşmeler ve yürütülen çalışmalar nihayet 1884 yılında Büyük Halkalı Ziraat Mektebi'nin kurulma sürecinin resmen başlamasına zemin hazırmış; orta dereceli zirai eğitim kurumları olan Selanik Ziraat Mektebi 1888 senesinde ve Bursa Hamidiye Ziraat Mektebi Mart 1891 tarihinde faaliyete geçmiştir. Mekteplerin haricinde vilayet merkezlerinde numune çiftlikleri oluşturulmuş, zaman içerisinde zirai-eğitim öğretime dair yönerge ve yönetmelikler hazırlanmış ve uygulamada görülen eksiklikleri gidermek adına yer yer güncellemeler yapılmıştır. Bu bağlamda tebliğde zirai eğitim kurumları çerçevesinde modern tarımı yaygınlaştırma çabaları ve bu süreçte karşılaşılan zorluklar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı'da Tarım, Tanzimat, Zirai Eğitim, Ziraat Mektebi.

* Prof. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Kilis/TÜRKİYE, maliyildirim@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2396-1165.

Difficulties Encountered During Efforts to Expand Modern Agriculture in the Ottoman Empire

Abstract

Reform initiatives for the transformation of agriculture in the Ottoman Empire started with the work of the Majlis-i Umûr-ı Nafia, which was established on the eve of the Tanzimat era and considered agriculture as inevitable for the development of the country. Afterwards, the Agriculture Council, which operates under the Ministry of Finance, was established and the task of determining and implementing policies for the development of agriculture was transferred to this council. The administrators, who wanted to increase the variety of products and encourage production and thus export, made efforts to ensure the use of modern tools and equipment, as well as the widespread use of contemporary methods, in agriculture. As a matter of fact, Ziraat Training Center, the first technical school of the country, was established in 1847 in order to train agriculturalists familiar with modern agriculture. However, these first initiatives omitting any plan or programme, could not yield any results, and the school was closed before it could graduate any students. On the other hand, it took about twenty years to initiate further serious attempts to reach the level of Western states by achieving the quality in agriculture and this was expressed by the decision to establish an agricultural directorate in each province. However, directorates could not be opened except for the Danube and Hüdavendigâr provinces. Towards the end of the period, the Council of State spent relatively more intensive work in order to develop agriculture. An agriculture council consisting of experts was formed, and as a result of the meetings held here, the way to encourage farmers to give up old methods and use modern agricultural technology was considered concomitant to the existence of educational institutions in the relevant field. The negotiations and the work carried out finally paved the way for the official establishment of the Büyük Halkalı Agricultural School in 1884; and the Selanik Agricultural School was established in 1888 and Bursa Hamidiye Agricultural School in March 1891, both of which were secondary agriculture education institutions. Apart from the schools, sample farms were established in the provincial centers, in time, directives and regulations on agricultural education were prepared and updates were made from time to time in order to eliminate the deficiencies observed in practice. In this context, efforts to popularize modern agriculture in the context of agricultural education institutions and the difficulties encountered in this process will be discussed in this paper.

Keywords: Agriculture in the Ottoman Empire, Reformation, Agricultural Education, Agricultural School.

Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da Tarım Politikası: Bingazi'de Zeytin Tarımının Geliştirilmesine Yönelik Yürütülen Çalışmalar

Metin Menekşe*

Özet

İnsanlığın ilk çağlarından itibaren güç ve onur simgesi olarak nitelendirilen zeytin hem beslenmede hem de gündelik yaşamın farklı alanlarında kullanılabilmesi nedeniyle insan yaşamında önemli bir yere sahip olmuştur. Anadolu coğrafyasında doğmuş, Akdeniz havzasına yayılmış ve yüzyıllardır bu havzada, tarımı geleneğe dönüşmüştür. Tarih içinde şifacılıkta, aydınlatmada, beslenmede, kozmetikte ve daha pek çok alanda insanoğlunun hayatını kolaylaştırmıştır. Hatta Yunan ve Roma yazıtlarında da belirtildiği gibi barış ve birlikteliğin sembolü haline gelmiştir.

İklim şartları ve coğrafyası dolayısıyla zeytin üretimine yatkın bir coğrafyada yer alan Osmanlı Devleti de hâkimiyeti altındaki alanlarda, “*servet-i milli*” olarak addedilen zeytin tarımını yaygınlaştırmaya ve üretimini arttırmaya yönelik bilinçli bir çaba içerisine girmiştir. Nitekim zeytin üretiminin geliştirilmeye çalışıldığı ve bu anlamda yerli halkın teşvik edildiği yerlerden birisi de *Afrika-yı Osmanî*'nin önemli bir parçası olan Bingazi olmuştur. Ele alınan dönemde İstanbul'a bağlı müstakil bir mutasarrıflık olan Bingazi, sahip olduğu limanı ve stratejik konumuyla önemli bir bölgedir. Osmanlı hâkimiyetine girdikten sonra gerek merkezi yönetim eliyle gerekse yerel idareciler tarafından bölgenin kalkınması için çeşitli idarî ve malî ıslahatlar yapılmıştır. Burası, verimli toprakları ve elverişli iklimi ile ön plana çıkmaktadır. Bölgeden gönderilen raporlarda mutasarrıflığın, özellikle Bingazi ile Derne arasındaki sahil bölgesine dikkat çekilmiştir. Bu bölgede yabancı halde çok sayıda zeytin ağacı bulunduğu ve bu zeytin ağaçlarının bakımının yapılmasıyla bölgenin iktisadi durumuna büyük katkı sağlayacağı her defasında vurgulanmıştır. Bunun için de birtakım ıslah çalışmaları gerekli görülmüş ve bu yönde çeşitli tedbirler alınmasına çalışılmıştır. Neticede bu çalışmayla, bölgedeki zeytin ağaçlarının miktarı ve devletin zeytin tarımını geliştirilmeye yönelik yürüttüğü ıslah çalışmaları üzerinde durulmuştur. Bunu yaparken de arşiv belgeleri, resmi ve süreli yayınlar, hatıratlar ve araştırma eserler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Tarım Politikası, Bingazi, Zeytin Tarımı, Islah Çalışmaları.

* Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muğla/TÜRKİYE, m.menekse@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1192-3161.

Agricultural Policy of the Ottoman Empire in North Africa: Studies on the Development of Olive Agriculture in Benghazi

Abstract

The olive, which has been described as a symbol of power and honor since the first ages of humanity, has an important place in human life because it can be used both in nutrition and in different areas of daily life. It was born in the Anatolian geography, spread to the Mediterranean basin and its agriculture has become a tradition in this basin for centuries. Throughout history, it has facilitated the life of human beings in healing, lighting, nutrition, cosmetics and many other fields. It has even become a symbol of peace and unity, as stated in Greek and Roman inscriptions.

The Ottoman Empire, which is located in a geography that is prone to olive production due to its climatic conditions and geography, has also made a conscious effort to expand olive agriculture, which is considered as “national wealth”, and to increase its production. As a matter of fact, one of the places where olive production was tried to be developed and local people were encouraged in this sense was Benghazi, an important part of Afrika-yı Osmanî. Benghazi, which was an independent governorship affiliated to Istanbul in the period under consideration, is an important region with its port and strategic location. After it came under Ottoman rule, various administrative and financial reforms were made by the central government and local administrators for the development of the region. This place stands out with its fertile lands and favorable climate. In the reports sent from the region, attention was drawn to the coastal region of the governorship, especially between Benghazi and Derne. It has always been emphasized that there are many olive trees in the wild in this region and that these olive trees will contribute greatly to the economic situation of the region by taking care of them. For this, some improvement studies were deemed necessary and various measures were tried to be taken in this direction. As a result, with this study, the amount of olive trees in the region and the improvement works carried out by the state to improve olive agriculture were emphasized. While doing this, archival documents, official and periodicals, memoirs and research works were used.

Keywords: Ottoman State, Agricultural Policy, Benghazi, Olive Agriculture, Improvement Studies.

Anadolu'da Ziraat ve Sanayi Üretimini Teşvikine Bir Örnek: 1909 Bursa Sergisi

Özkan Keskin*

Özet

Sanayi Devrimi sonrasında ürün fazlasının müşteriye tanıtılması ve pazarlanması amacıyla açılan ulusal sergiler, 19. yüzyıl ortasından itibaren uluslararası nitelik kazanmıştır. Bununla birlikte her ülke kendi üreticilerini teşvik etmek, ticareti canlandırmak ve ürünleri tüketicinin beğenisine sunmak amacıyla ulusal sergiler düzenlemeye devam etmiştir. Bu doğrultuda, 1906'da Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışının otuzuncu yılında *Bursa Mamûlât ve Mabsûlât Sergisi* açılmıştır. Bu sergiden yaklaşık üç yıl sonra II. Meşrutiyet'in ilanının birinci yıl dönümü kutlamaları kapsamında Bursa'da yeni bir ulusal sergi açılması kararlaştırılır. Dönemin Bursa Valisi Azmi Bey'in girişimleri ile Mayıs 1909'da hazırlıklarına başlanan sergide, Bursa vilayeti ve çevre bölgelerden getirilen ürünler halka sunulur. Sergi masrafları için Orman ve Maadin ve Ziraat Nezaretine müracaat eden Bursa Valisi Azmi Bey, beklenen miktarın çok altında destek sözü alınca kaynak yaratmak amacıyla piyango düzenler ve böylece mali sorun aşılar. Ayrıca hazırlıkları organize etmek amacıyla Bursa bürokrasisi ve ileri gelenlerinden bazı isimlerin yer aldığı bir komisyon oluşturulur. 1906 sergisi için bina olarak Bursa Mektep-i İdadisi kullanılmıştı. 1909 sergisinde kullanılacak yeni bir binanın yapımı için yeterli zamanın bulunmaması ve kaynağın da kısıtlı olması nedeniyle Bursa belediye binasının bazı ekleme ve tamiratla sergi binası olmasına karar verilmiştir. Önce Bursa Valisi Azmi Bey, ardından Orman ve Maadin ve Ziraat Nazırı Aristidi Paşa'nın konuşmaları ile 23 Temmuz 1909'da açılan Bursa Sergisi 13 Eylül 1909'a kadar açık kalmıştır. Sergide, halı, kumaş, yiyecek, kuyumculuk, maden, çini, ipekli mamulât yer almasına rağmen tarım ve orman ürünlerinin ağırlıkta olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar arasında ceviz, fıstık, köknar, palamut, ıhlamur, kestane, dişbudak, meşe ve diğer ağaç türlerinden örneklerin yanı sıra, reçine gibi orman ürünleri de sergide yer almıştır. Bursa Vilayeti'nin özellikle ipek üretimi ile öne çıktığı bilinmektedir. Bu özelliğine ek olarak Adana ve Aydın vilayetleri gibi tarım üretiminin yüksek olduğu bir vilayetti. Bu durum 1909 Bursa Sergisine de yansımış ve sergide pamuk, buğday, arpa, tiftik, mısır fasulye, susam, mercimek, yulaf, çavdar gibi tarım ürünlerinden örnekler sergide halka sunulmuştur. Serginin en çok dikkat çeken bölümü ise İngiltere, Almanya ve Amerika'da üretilen modern tarım aletlerine ayrılan bölümdür. Farklı firmalara ait demir pulluk, merdane, mibzer ve

* Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE, ozkankeskin@comu.edu.tr, ORCID 0000-0003-0401-7988.

benzeri modern tarım aletleri yoğun ilgi görmüştür. Sultan Mehmed Reşad ve devletin ileri gelenlerinin sergiyi ziyaret etmesi de 1909 Bursa Sergisi'ni diğerlerinden ayıran bir özellik olarak gösterilebilir. Ayrıca *Bursa Sergisi* adıyla bir dergi yayımlanarak ayrıntılar kaleme alınmıştır. Bu bildiride, başta Osmanlı arşiv belgeleri ve sergi için özel olarak çıkarılan *Bursa Sergisi* dergisinden hareketle 1909 Bursa Sergisi'nin düzenlenişi, sunulan tarım ve orman ürünlerinin özellikleri, halkın sergiye ilgisi ve diğer ayrıntılar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bursa Vilayeti, Ziraat, Ormancılık, Üretim, Sergi.

An Example of the Encouragement of Agriculture and Industrial Production in Anatolia: 1909 Bursa Exhibition

Abstract

National exhibitions, which were opened after the Industrial Revolution in order to promote and market surplus products to customers, gained an international character from the mid-19th century onwards. However, each country continued to organize national exhibitions in order to encourage its own producers, stimulate trade and present products to the taste of consumers. Accordingly, in 1906, on the thirtieth anniversary of Sultan Abdülhamid II's accession to the throne *Bursa Mamûlât ve Mahsûlât Sergisi* was opened. Approximately three years after this exhibition, it was decided to open a new national exhibition in Bursa as part of the first anniversary of the declaration of the Second Constitution. The preparations for the exhibition began in May 1909 with the initiatives of the then Governor of Bursa, Azmi Bey, and the products brought from the Bursa province and surrounding regions were presented to the public. Azmi bey, Governor of Bursa, applies to the Ministry of Forestry, Mining and Agriculture for the expenses of the exhibition, and when he is promised support far below the expected amount, he organizes a lottery to raise funds, and thus the financial problem is overcome. In addition, a commission including some of Bursa's bureaucracy and dignitaries is formed to organize the preparations. For the 1906 Exhibition, Mekteb-i İdadi of Bursa was used as the building. For the 1909 Exhibition, due to the lack of sufficient time and limited resources for the construction of a new building, it was decided that Bursa Municipality building would be the exhibition building with some additions and repairs. The Bursa Exhibition, which opened on July 23, 1909 with the speeches of Azmi Bey, Governor of Bursa, and Aristidi Pasha, Minister of Forestry Mining and Agriculture, remained open until September 13, 1909. Although the exhibition included carpets, fabrics, food, jewelry, mining, china and silk products, it is understood that agricultural and forestry products were predominant. These included walnut, pistachio, fir, acorn, linden, chestnut, ash, oak and other tree species, as well as forest products such as resin. It is known that Bursa province was particularly prominent for its silk production. In addition to this feature, it was a province with high agricultural production like the provinces of Adana and Aydın. This was also reflected in the Bursa Exhibition of 1909 and samples of agricultural products such as cotton, wheat, barley, mohair, corn, beans, sesame, lentils, oats and rye were presented to the public. The most striking part of the exhibition was the section devoted to modern agricultural tools produced in England, Germany and America. Iron plows, rollers, seeder and similar modern

agricultural tools from different companies attracted great interest. The fact that Sultan Mehmed Reşad and the dignitaries of the state visited the exhibition can be shown as a feature that distinguishes the 1909 Bursa Exhibition from the others. In addition, a journal of Bursa Exhibition was published and details were written. In this paper, the organization of the 1909 Bursa Exhibition, the characteristics of the agricultural and forestry products presented, the public's interest in the exhibition and other details will be discussed based on Ottoman archival documents and the journal of Bursa Exhibition specially published for the exhibiton.

Keywords: Bursa Province, Agriculture, Forestry, Production, Exhibition.

Ülkemizde Çeltik Çeşit Geliştirme ve Çeltik Tohumluk Üretim Çalışmalarının Tarihi

Halil Sürek*

Özet

Bu çalışmada, ülkemizdeki çeltik çeşit geliştirme ve tohumluk üretim çalışmalarının tarihsel gelişim süreci incelenerek, elde edilen sonuçlar değerlendirilecektir. Ülkemizde çeltik tarımının geçmişi, çok eskilere Fatih dönemine kadar dayandığı bilinmektedir. Çeltik çeşit geliştirme çalışmaları dünyanın farklı ülkelerinde 20. Yüzyılın başlarında başlamıştır. Ülkemizde çeltik çeşit geliştirme çalışmalarının tarihi 1930'lara kadar geriye götürebiliriz. 1930'larda İtalya'da çeltik konusunda eğitim görmüş, Harun Aziz Bey, ilk defa yurt dışından temin edilen 44 adet çeltik çeşidini, Kastamonu'nun Tosya ilçesinde denemiştir. Yine Antalya'da 1937 yılında kurulan Yazlık Ürünler Araştırma İstasyonunda, yurt dışından getirilen çeşitler denenmiş ve bunlardan Blue Rose ve Caroline çeşitlerinin bölgeye iyi adapte olduğu tespit edilmiştir. 1960'lı yıllarda Tarsus Sulu Ziraat Araştırma Enstitüsü ve Yeşilköy Araştırma Enstitüsü tarafından da çeltik çeşit geliştirme çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmada, Blue Rose ve IR-8 çeşidinin Akdeniz ve R, Bersani, Maratelli, Sezia, Rialto, Roma, Arborio ve Baldo çeşitlerinin Trakya bölgesine iyi uyum sağladığı belirlenmiştir. 1970 yılında Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsünün kurulmasından sonra, çeltik çalışmaları Yeşilköy Araştırma Enstitüsü tarafından Edirne'ye devredilmiştir. 1982 yılına kadar bölgesel bazda yürütülen çalışmalar, 1982 yılında Ülkesel projeye dönüştürülerek, İzmir, Adana, Antalya, Diyarbakır, Ankara ve Samsun'da bulunan bazı araştırma enstitüleri de projede görev almışlardır. Bunun sonucu kamu kuruluşlarında, introduksiyon metodu ile 14, melezle seleksiyon yöntemi ile 78 ve mutasyon yöntemi ile 3 çeltik çeşidi geliştirilmiştir. İlk Türk çeltik çeşitleri, 1990 yılında, Trakya, İpsala, Meriç, Altınyazı ve Ergene isimleri altında tescil edilmiştir. Geliştirilen çeşitlerden en popülerleri, ülkemizde bir pirinç markası haline gelen ve çeltik sektöründe önemli gelişmeler sağlayan Osmancık-97 çeşididir. 1960-2000 yılları arasında, ülkemizde çeşit geliştirme çalışmaları ile yıllık %0,9'luk bir verim artış sağlanmıştır. 1980 yılına kadar ülkemizde geliştirilmiş bir çeşit ve tohumluk üretim programı bulunmuyordu. 1980'lerde başlatılan köklü bir çeşit geliştirme ve tohumluk üretim programı sonucu, 2008 yılına gelindiğinde, üretimde kullanılan çeşit ve tohumun tamamı yerli hale getirilmiştir. 2000 yılından önce ihtiyaç duyulan çeltik tohumluğunun tamamı kamu kuruluşları tarafından üretilirken, günümüzde tohum-

* Dr., Bitkisel Üretim ve Araştırma Müdürü, Agrobest Grup, İzmir/TÜRKİYE, surekhalil55@gmail.com

luk ihtiyacının tamamı özel kuruluşlar tarafından üretilmektedir. 2014 yılından sonra özel sektör araştırma kuruluşları da çeşit geliştirme çalışmalarına başlamışlardır. Son yıllarda, yurt dışından İtalya'dan getirdikleri bazı çeşitler ile kendilerinin ıslah etmiş oldukları bazı çeşitleri tescil ettirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Çeltik, Çeltik Islahı, Çeltik Çeşidi, Çeltik Tohumu, Çeltik Tarımı.

The History of Rice Variety Development and Rice Seed Production Activities in Turkey

Abstract

The historical development process of rice variety development and seed production activities in Turkey will be examined and the results will be evaluated in this paper. It is known that the history of rice cultivation in Turkey goes back to the Fatih period. Rice variety development studies started in the different countries of the world at the beginning of the 20th century. Rice variety development studies started in Tosya town of Kastamonu province in Turkey in the 1930s. The first time in the Tosya town of Kastamonu, Harun Aziz, who received training on rice cultivation in Italy in the 1930s, tested 44 rice varieties supplied from abroad. The Summer Crops Research Station established in Antalya in 1937, they introduced the rice varieties from abroad and they tested them, it was determined that Blue Rose and Caroline varieties were well adapted to the south part of Turkey. In the 1960s, rice variety development studies were carried out by Tarsus Irrigated Agricultural Research Institute and Yeşilköy Research Institute. In this study, it was determined that Blue Rose and IR-8 cultivars adapted well to the Mediterranean region and R, Bersani, Maratelli, Sezia, Rialto, Roma, Arborio and Baldo cultivars are well adapted to the Thrace part of Marmara region. After the establishment of Thrace Agricultural Research Institute in 1970, rice research activities were transferred to Edirne by Yeşilköy Research Institute. The studies carried out on a regional basis until 1982, and it was transformed into a national project in 1982, and some research institutes in İzmir, Adana, Antalya, Diyarbakır, Ankara and Samsun took part in the project. As a result of these variety development efforts, 14 rice varieties were developed by introduction method, 78 by hybrid selection method and 3 by mutation method in public institutes. The first Turkish rice varieties were registered in 1990 under the name of Thrace, İpsala, Meriç, Altınyazı, and Ergene. The most popular variety among the developed varieties is Osmancık-97 which became a rice brand in Turkey and provided important developments in the rice sector. An annual 0.9% yield increase achieved through cultivar development studies in Turkey between 1960 and 2000. An annual 0.9% of yield increase achieved through cultivar development studies in Turkey between 1960 and 2000. There was no developed rice variety and seed production program in Turkey until 1980. As a result of a well-organized variety development and seed production program initiated in the 1980s, all varieties and seeds used in rice production were become local in 2008. As a result of a well-organized variety development and seed production program initiated in the 1980s,

all varieties and seeds used in rice production were become local in 2008. Whereas all rice seeds needed were produced by public institutions before 2000, today all the seed needs are produced by private companies. After 2014, the private sector research institutes also started to develop rice varieties. They registered some introduced varieties from Italy, besides, some varieties that they had developed themselves in the last years.

Keywords: Rice, Rice Variety Development, Rice Variety, Rice Seed, Rice Cultivation.

Batı Toroslarda Konargöçerlerin Doğaya Sağladıkları Ekolojik Katkılar ve Yörük Kültürü

Ahmet Tolunay* - Duygu Kaşıkçı** - İrfan Daşkiran*** - Türkay Türkoğlu**** -

Mehmet Özmiş*****

Özet

Göç hareketi temelde, yaylak ve kışlak olarak tabir edilen yazlık ve kışlık göç yerleri ve belirli bir amaca yönelik olmadan sadece yer değiştirme amacıyla yapılan göç hareketleri olarak ikiye ayrılabilir. Türk tarihinde göç hareketleri incelendiği zaman, Türkler genel anlamda yazlık ve kışlık yani yaylak ve kışlak olarak adlandırılan yerler arasında göç eden bir topluluk olarak göz önüne çıkmaktadır.

Göç faaliyeti kapsamında bu faaliyeti gerçekleştiren toplulukların amaçlarına göre farklı isimler aldığı görülmektedir. Göç olgusu içinde mevsimsel yer değiştiren toplulukların göçebe olarak değil "göçer" olarak adlandırıldığı görülmektedir. Bu toplulukları meydana getiren insanlar da mensup oldukları toplulukların isimlendirilmesinden hareketle göçebe değil göçer veya konargöçer olarak isimlendirilmektedir. Göçerlik kavramının göçebelikten en büyük farkı göçebelikte bir keyfiyet durumu varken göçerlikte coğrafi şartlar veya ekonomik faktörlerden kaynaklı bir mecburiyetin söz konusu olmasıdır. Diğer bir ifadeyle göçerler göç etmeye mecbur olan toplumlardır.

Türkiye'de Yörükler, yüz yıllardır Akdeniz Bölgesinin yukarı havzalarında kıl keçisi yetiştirmektedir. Kıl keçisi yetiştiriciliği Yörükler için, bir üretim sisteminin yanında, kültürel bir değer simgesidir. Göçer hayat tarzını sürdüren Yörükler, Türk boylarından meydana gelmiştir. Yörüklerde iktisadi hayat hayvan yetiştiriciliğine dayanır. Coğrafi hareketlilik ve hayvan yetiştirme, Yörüklerin hayat tarzını etkileyen ve şekillendiren iki önemli faktördür.

* Prof. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Isparta/TÜRKİYE, ahmettolunay@isparta.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9028-9343.

** Doç. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Zootekni Bölümü, Isparta/TÜRKİYE, duyguince@isparta.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4574-3660.

*** Doç. Dr., Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara/TÜRKİYE, irfan.daskiran@tarimorman.gov.tr, ORCID: 0000-0002-3431-2745.

**** Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Köyceğiz Meslek Yüksekokulu, Ormanlık Bölümü, Muğla/TÜRKİYE, turkayturkoglu@mu.edu.tr, ORCID:0000-0003-2011-0410.

***** Orman Yüksek Mühendisi- Kuzukulağı Orman İşletme Şefi, Isparta Orman Bölge Müdürlüğü, Isparta/TÜRKİYE, mehmetozmis@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6672-2274.

Akdeniz Havzasında yer alan ülkelerde, özellikle İspanya, Fransa, İtalya, Yunanistan gibi ülkelerde, yukarı havzalarda yer alan arazileri küçükbaş hayvan, özellikle keçi yetiştiren yerel toplumlar kullanmaktadır.

Yukarı havzalardaki ekosistemler içinde gelişen otsu bitkiler, yaz kuraklığının yaşandığı zaman kesintinde tohum olgunlaşmalarını sağladıktan sonra kurumaktadır. Yaz kuraklığının gelmesi ile küçük bir kıvılcım ile ya da yakıcı yaz güneşi altında bir cam parçası veya şişe ile bu alanlar yangına açık tehlikeli alanlar haline gelmiştir. Orman yangınlarının önlenmesinde kıl keçilerinin önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Keçilerin açtıkları patikalar, doğal yangın emniyet yolu ve patikası görevi yapmaktadır. İnsanoğlu, için bu patikaları açmak ve tesis etmek pahalı ve zordur. Keçiler bunu yaparak, çıkan yangınların önlenmesine katkıda bulunur. Örneğin Batı Akdeniz Bölgesinde devlet ormanlarında otlatmaya izin verilen alanlarda küçükbaş (koyun+keçi) otlatmasının uzaklaştırdığı yanıcı madde miktarları yıllık olarak Antalya İlinde -756 500 Ton, Isparta İlinde -304 000 Ton, Burdur İlinde -198,000 Ton ve Batı Akdeniz Bölgesi olarak -1 258 500 Ton olmaktadır. Böylece küçükbaş hayvan türleri olarak keçi ve koyun Batı Akdeniz Ormanlarında oluşan yanıcı madde miktarını %61 oranında uzaklaştırmaktadır.

Bu bildiride Batı Toroslarda konargöçerlerin doğaya sağladıkları ekolojik katkılar araştırılmış ve Yörük kültürü örnekler verilerek tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konargöçer Toplumlar, Yörük Kültürü, Ekosistem Hizmetleri, Keçi Yetiştiriciliği, Batı Akdeniz Bölgesi, Türkiye.

Ecological Contributions of Nomads to Nature in the Western Taurus Mountains and Yoruk Culture

Abstract

Migration movement can basically be divided into two: summer and winter migration places, which are called summer and winter, and migration movements that are made only for the purpose of relocation without a specific purpose. When migration movements in Turkish history are examined, Turks generally appear as a community that migrates between summer and winter places, that is, summer and winter places.

It is seen that the communities that carry out this activity within the scope of migration have different names according to their purposes. It is seen that communities that move seasonally within the phenomenon of migration are called “nomads” rather than nomads. The people who make up these communities are called nomads, not nomads, or nomads, based on the naming of the communities they belong to. The biggest difference between the concept of nomadism and nomadism is that in nomadism there is a situation of arbitrariness, while in nomadism there is a necessity arising from geographical conditions or economic factors. In other words, nomads are societies that are forced to migrate.

Yuruks in Turkey have been raising hair goats in the upper basins of the Mediterranean Region for centuries. Hair goat breeding is a symbol of cultural value as well as a production system for the Yuruks. Yuruks, who maintain a nomadic lifestyle, are composed of Turkish tribes. The economic life of the Yuruks is based on animal breeding. Geographical mobility and animal husbandry are two important factors that influence and shape the lifestyle of Yuruks.

In countries located in the Mediterranean Basin, especially in countries such as Spain, France, Italy and Greece, the lands in the upper basins are used by local communities that raise small livestock, especially goats. Herbaceous plants that develop in the ecosystems in the upper basins dry out after ensuring their seed maturation during the summer drought. With the arrival of summer drought, these areas have become dangerous areas open to fire with a small spark or a piece of glass or a bottle under the burning summer sun.

Hair goats have important functions in preventing forest fires. The paths opened by the goats serve as natural fire safety roads and paths. It is expensive and difficult for human beings to open and establish these pathways. By doing this, goats help prevent fires. For example, in the areas where grazing is allowed in state forests in the Western Mediterranean Region, the amount of flammable materials removed

by sheep (sheep+goat) grazing is annually -756 500 Tons in Antalya Province, -304 000 Tons in Isparta Province, -198,000 Tons in Burdur Province and -1 258 Tons in the Western Mediterranean Region. It is 500 tons. Thus, goats and sheep, as small cattle species, remove 61% of the amount of flammable materials in the Western Mediterranean Forests.

Keywords: Nomadic Societies, Yoruk Culture, Ecosystem Services, Goat Breeding, Western Mediterranean Region, Turkey.

1840'lardaki Orta Anadolu Kuraklığının Sınırlarını Çizmek: Kriz ve Osmanlı Çözümlerinin Yerel Farklılıkları

İrfan Kokdaş*

Özet

Bu çalışma, Tanzimat reformlarını başlatan Gülhane Hatt-ı Hümayûn'un 1839 yılındaki ilanından kısa bir süre geçmişken Orta Anadolu'yu vuran kuraklığın bölgesel sınırlarını, şiddetini ve etkilerini incelemektedir. Daha 1830'lu yıllarda bile bölge, Anadolu seferine kalkışan Mısır ordusunun bitmek tükenmek bilmeyen talepleri ve büyük taşşişlerin getirdiği fiyat istikrarsızlığıyla çaresizce uğraşmak zorunda kalmıştı. Hasat üzerinde derin etkiler bırakan ve ahaliyi büyük bir sefaletle sürükleyen kıtlık bu anlamda bir önceki on yılın getirdiği zorlukları daha da katlamıştı. Gerçekten de 1844 ve 45'te kış aylarının uzun bir süre yağışsız geçmesi sonraki yılların tarla hasadını ve saman stoklarını mahvetmişti. Bu durum da kaçınılmaz olarak yerel halkın zaten çok hassas olan yaşam dengelerini alt üst etmeye yetmişti. Bu felaket yılları köylüleri topraklarını terk etmeye zorlamış aynı zamanda mallarını (bağlar, tarlalar, hayvanlar ve evler) çok düşük fiyatlarla ellerinden çıkarmaya mecbur bırakmıştı. Bu kapsamda çalışma bölgenin kriz yıllarındaki sosyo-ekonomik görüntüsünü tanımlarken aynı zamanda kuraklığın etkisinin bölgesel olarak derin farklılıklar gösterdiğinin altını çizmektedir. Kuraklığın sebep olduğu kıtlık esasen Çankırı'dan Eskişehir'e uzanan hat üzerinde çok daha şiddetli ve uzun süreliydi. Bu duruma karşılık Orta Anadolu platosunun güney sahasındaki Akşehir-Akşehir hattındaki havza kuraklığı çok daha az hissetmişti. Çalışma bu farklılıkların oluşumunda yeraltı su havzalarının ve yerüstü su kaynaklarının dağılımının önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Çalışma aynı zamanda kuraklığın etkisinin bölgeden bölgeye muazzam farklılıklar göstermesinin yerel güç ilişkilerinden yakından etkilendiğini iddia etmektedir. Öyle anlaşılıyor ki yeni oluşturulan yerel idare meclislerinin iş görme kapasiteleri, bu meclislerin İstanbul'la olan ilişkileri ve yerel ayanın gücü çevresel bir krizin sosyal bir krize dönüşümünde başat bir rol oynamıştı. Tüm bu dinamikler kıtlığa karşı çözüm olarak sunulan Osmanlı metotlarının bölgeden bölgeye farklılaşmasının da yolunu açmıştı.

Anahtar Kelimeler:1845 Kuraklığı, Orta Anadolu, Su Kaynakları, Yerel Meclisler, Kıtlık.

* Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, irfan.kokdas@ikc.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4858-6018.

Demarcating Drought-Affected Areas of Central Anatolia in the 1840s: Local Varieties of Crisis and Ottoman Responses

Abstract

The study explores the scope, severity and impact of Central Anatolian drought that hit the region in the 1840s just after the promulgation of the Gülhane decree of 1839, inaugurating the period of Tanzimat reforms. Already in the 1830s, the region had to deal with the excessive demands of Egyptian army and severe price instability caused by the great currency debasements. The drought thus compounded the difficulties of the previous decades, as it wrought havoc on harvests and brought many locals into misery. A prolonged rainless period during the winter months of 1844 and 1845 indeed deteriorated all growing crops and hay stocks in the following years, which ruined the already precarious livelihoods of the locals. Disastrous years forced many peasants to abandon their lands and sell their own properties (vineyards, farmlands, animals and houses) at dramatically discounted prices. While describing the general socio-economic conditions during the crisis years, the study highlights that the impact of drought was geographically variable. Drought-induced famine was more severe and less intermittent in the area stretching from Çankırı to Eskişehir, whereas the southern parts of the Central Anatolian plateau, including the area from Akşehir to Aksaray, experienced mild drought. The study shows that the geographical distribution of underground aquifers and water resources was an important factor behind this difference. However, it also suggests that local power structures affected the considerable regional variety in the severity of drought. It seems that the capacity of the newly established local councils, their relationship with the imperial center and the power of local bigwigs played an important role in transforming the environmental crisis into a social disaster. These dynamics also shaped the different nature of Ottoman responses to drought at different localities.

Keywords: Drought of 1845, Central Anatolia, Water Resources, Local Councils, Famine.

Arşiv Belgelerine Göre Meteorolojik Doğal Afetlerin Tarıma Verdiği Zarar (1930-1942)

Suna Altan*

Özet

Cumhuriyetin ilanından ardından halkın temel geçim kaynağı olan tarım faaliyetlerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi adına devlet tarafından bir dizi çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında tarımda makineleşme, ıslah, zirai mücadele, dış pazara açılma ve çiftçiyi maddi destekleme faaliyetleri yapılmıştır. Ancak devletin bu denli çalışmalarına karşın meydana gelmiş olan çeşitli aksaklıklardan ötürü tarım alanlarında istenilen verim elde edilememiştir. Bu aksaklıklardan biri tanesi de doğal afetler olmuştur. Sel, dolu, yağmur gibi meteorolojik doğal afetlerin yaşanmasıyla birlikte tarım alanlarında ciddi hasarların meydana gelmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu hasarlarla hem üretici hem de devlet maddi kayıplar yaşamıştır. Bu çalışmamızda, 1930 yılından başlayarak, II. Dünya Savaşı'nın ortalarına kadar olan süreçte doğal afetlerin hangi bölgelerdeki tarım alanlarına ne kadar ve ne şekilde zararlar vermiş olduğu tespit edilecektir. Bunun yanında bu zararlar neticesinde devletin hangi önlemleri almış olduğu, çiftçiye bu hususta ne kadar ve ne şekilde destek verilmiş olduğu arşiv belgeleri ışığında ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Cumhuriyet Arşivi'nde konuya dair katalog taraması yapılarak ve çalışmamıza dair belge künyeleri tespit edilerek ilgili belgelerin temini gerçekleştirilecektir. Belgelerin eminin ardına konu başlıklarına göre fişleme gerçekleştirilecektir. Diğer yandan kütüphane malzemeleri taranarak tespiti yapılan ilgili kitap ve makaleler incelenerek, fişleme ve tasnif çalışmaları tamamlanacaktır. Söz konusu süreçte tespit, temin ve fişleme çalışmaları genel tarih metodolojisi çerçevesinde, sorgulayıcı bir yaklaşımla araştırma konusuna dair bulgular ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmanın yöntemi olarak, yapılan taramada elde edilen belgelerden bir örneklem oluşturulacaktır. Seçili belgeler meteorolojik doğal afetlerin tarıma verdiği zarar başlığı altında konulara göre tasnif edilecek ve bunlar çalışmanın alt başlıklarında kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Dolu, Sel, Tarım, Yağmur.

* Doç. Dr., Iğdır Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Gümrük İşletme Bölümü, Iğdır/TÜRKİYE, suna.altan@igdir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7388-30-14.

Damage To Agriculture by Meteorological Natural Disasters According to Archival Documents (1930-1942)

Abstract

After the proclamation of the Republic, a series of studies were carried out by the state in order to improve and develop agricultural activities, which were the main source of livelihood of the people. Within the scope of these studies, mechanisation, breeding, agricultural struggle, opening to foreign markets and financial support for farmers were carried out. However, despite such efforts of the state, the desired efficiency could not be obtained in agricultural areas due to various problems that occurred. One of these problems was natural disasters. With the occurrence of meteorological natural disasters such as floods, hail and rain, serious damage to agricultural areas has been inevitable. With these damages, both the producer and the state have suffered financial losses. Starting from 1930 until the middle of World War II, it will be determined how much and how natural disasters have damaged agricultural areas in which regions. In addition, the measures taken by the state as a result of these damages, how much and how much support was given to the farmers in this regard will be tried to be revealed in the light of archival documents. The relevant documents will be obtained by scanning the catalogue on the subject in the Cumhuriyet Archive and determining the document tags related to our study. Following the acquisition of the documents, the documents will be catalogued according to their subject headings. On the other hand, the library materials will be scanned and the relevant books and articles will be examined, and the tagging and classification studies will be completed. In this process, the findings on the subject of the research will be tried to be revealed with an interrogative approach within the framework of general historical methodology. As the method of the study, a sample will be formed from the documents obtained in the scanning. The selected documents will be classified according to the subjects under the heading of damage to agriculture caused by meteorological natural disasters and these will be used in the sub-headings of the study.

Keyword: Disaster, Hail, Flood, Agriculture, Rain.

1930-2020 Yılları Arasında Anadolu'da Kuraklık

Zahide Acar*

Özet

Anadolu yarımadası tarihsel süreçler boyunca önemli kuraklıklara ev sahipliği yapmış yerleşim yerlerinden biridir. Kuraklık, yağış eksikliğinden kaynaklanan uzun süreli atmosferik afetlerdendir. Klimatolojik kökenli afetler olarak sınıflandırılan kuraklıklar, uzun süreli (mevsimsel, yıllık ya da daha uzun süredeki) orta ve makro ölçekteki atmosferik süreçler ile ortaya çıkar. Gelişme periyodu oldukça uzundur. Kuraklıkları belirlemek için birçok yöntemden yararlanılmaktadır. En fazla kullanılan parametrelerden biri yağış miktarıdır. Kuraklık, sadece yağış eksikliği olmamakla birlikte artan sıcaklıkların sebep olduğu ekili bitkilerin gelişimindeki problemleri de kapsamaktadır.

Bu çalışma kapsamında yağış miktarı kullanılmıştır. Türkiye'de Cumhuriyet dönemiyle birlikte resmi kayıtların başlangıcı istasyonlara göre farklılık göstermekle birlikte çalışmada çoğunlukla 1930 yılından günümüze kadar olan kuraklıklar değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda, standart yağış indisi yönteminden yararlanılarak Anadolu genelinde kuraklığın dağılışı değerlendirilmiştir. 1930'ların başı ile 1940'ların başında Anadolu'nun iç kesimlerini kapsayan birçok kuraklık olayı gözlenmiştir. Kuraklıkların çok uzun süreli olarak yaşanmaması ya da ardından nemli bir periyodun başlaması Cumhuriyetin ilk dönemlerinde tarımsal açıdan yaşanan problemlerin uzun süreler olarak devam etmesine engel olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuraklık, Anadolu, Yağış Eksikliği, Yağış.

* Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE, zacar@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9174-0447.

Drought in Anatolia between 1930 and 2020

Abstract

The Anatolian peninsula is one of the settlements that have hosted significant droughts throughout historical processes. Droughts are long-term atmospheric disasters caused by lack of precipitation. Classified as disasters of climatological origin, droughts are caused by long-term (seasonal, annual or longer) medium and macro-scale atmospheric processes. The development period is quite long. Many methods are used to determine droughts. One of the most commonly used parameters is rainfall. Drought is not only the lack of rainfall, but also the problems in the development of cultivated plants caused by increasing temperatures.

Within the scope of this study, rainfall data of the meteorological stations measured by the Turkish State Meteorological Service were used. Although the beginning of official records with the Republic period in Turkey varies according to stations, the study mostly evaluated droughts from 1930 to the present.

In this context, the distribution of drought across Anatolia was evaluated using the standard precipitation index method. In the early 1930s and early 1940s, many drought events were observed in the interior of Anatolia. The fact that droughts did not last for a very long time or were followed by a wet period prevented the agricultural problems experienced in the first period of the Republic from continuing for long periods of time.

Keywords: Drought, Anatolia, Rainfall Deficit, Precipitation.

İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'de Tarım Politikası (1939-1945)

Nadir Yurtoğlu*

Özet

Bu çalışmada İkinci Dünya Savaşının yaşandığı 1939-1945 yılları arasında Türkiye'de uygulanan tarım politikasıyla bu politikanın ekonomiye olan yansımalarına odaklanılmıştır. Makale, savaş döneminde yaşanan ekonomik sorunlar ve tarıma etkileri; Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu uygulamaları ve Tarım üretim faaliyetleriyle sınırlandırılarak üç başlık halinde ele alınmıştır. Çalışmanın kaynaklarını, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi Belgeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Zabıt Ceridesi ve Kanunlar Dergisi, Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazetesi, istatistik yıllıkları, süreli yayınlar ve kitaplar teşkil etmektedir. Makaleden elde edilen sonuçlar şöyledir: İkinci Dünya Savaşının başlamasıyla birlikte çalışan bir milyon kişinin askere alınması bilhassa tarım kesiminde üretimi azaltarak tüketim giderlerini artırmıştır. Akabinde ithalat zorluklarının stokları eritmesi ve piyasaya sunulan malların yetersiz kalışı, ülkede krize yol açmıştır. Halkın satın alma isteğini artıran bu duruma tüccarın stok yapması da eklenince fiyatlar hızla yükselmeye başlamıştır. Ekonomide yaşanan bu olumsuz gelişmeyi fırsata çevirmek isteyen bir kısım tüccar yaptığı karaborsacılık ve vurgunculukla önemli paralar kazanmıştır. Dönemin CHP Hükümeti piyasadaki mal kıtlığı sorununu çözmek ve haksız kazanç elde edilmesine mani olmak amacıyla ekonomiye müdahale ederek 18 Ocak 1940 tarihinde 3780 sayılı Milli Korunma Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Ardından 11 Kasım 1942'de *Varlık Vergisi Hakkındaki Kanun*, 4 Haziran 1943'te *Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu* kabul edilmiştir. Bunlara 15 Haziran 1945'de çıkarılan Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun da ilave edilmesi, ülkede yeni sıkıntıların ortaya çıkmasının önünü açmıştır. Savaş yıllarının bu olumsuzluk ve sıkıntılara rağmen ülkede ziraatla ilgili çeşitli kongre ve toplantılar düzenlenip örgütlenme çalışmalarına gidilerek üretim ve ihracata ivme kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu sayede dış ülkelere yapılan tarım mahsulleri satışı ve temin edilen gelir sayesinde, Türk ekonomisine katkılar sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İkinci Dünya Savaşı, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, Varlık Vergisi, Milli Korunma Kanunu, Tarım Politikası.

* Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Kastamonu/TÜRKİYE, nyurtoглу@kastamonu.edu.tr, ORCID:0000-0001-7478-3149.

Agricultural Policies in Türkiye During the Second World War (1939-1945)

Abstract

This study focused on the agricultural policies implemented by Türkiye during the Second World War (1939-1945) and their contribution to the national economy. The article was organized under three headings: (1) wartime economic problems and their effects on agriculture, (2) the implementation of the Farmer Land Law, and (3) agricultural production activities. Data were collected from Presidential State Archives Presidency Republican Archives Documents, Turkish Grand National Assembly (TBMM) Journal of Minutes and Laws, Presidential Official Gazette, statistical yearbooks, periodicals, and books. The results are as follows: With the outbreak of the Second World War, the conscription of one million workers led to a decline in production, particularly in the agriculture sector, while simultaneously driving up consumption expenditures. Subsequently, import challenges depleted inventories, resulting in a shortage of goods available in the market, ultimately precipitating an economic crisis. This heightened the public's inclination to make purchases, further exacerbated by merchants hoarding goods, resulting in a rapid escalation of prices. Certain opportunistic merchants seized upon this economic crisis as a chance to amass considerable wealth through involvement in the black market and profiteering. During that era, the Republican People's Party Government took proactive measures to address the scarcity of goods in the market and curb unjust enrichment. On January 18, 1940, they enacted the National Protection Law No. 3780 for this purpose. This was followed by the Law on Wealth Tax on November 11, 1942, and the Soil Crops Tax Law on June 4, 1943. The addition of the Farmer Land Law, enacted on June 15, 1945, paved the way for new problems in Türkiye. Despite these difficulties of the war years, Türkiye organized various congresses and meetings on agriculture and made efforts to organize itself to accelerate production and exports. Income from the export of agricultural products contributed to the national economy.

Keywords: World War II, Farmer Land Law, Wealth Tax, National Protection Law, Agricultural Policy.

1948'den Günümüze Türkiye'de Artan Çiftçi Yaş Ortalaması ve Dönüşen Çiftçi Profili

Okan Ceylan*

Özet

Türkiye tarımı 1948 sonrasında pazara entegre olurken 1980 sonrası neoliberal dönemde ise IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü'nün de desteğiyle küresel gıda ve tarım şirketlerinin etkisindedir. Bu süreç Türkiye tarımında çiftçilerin gelir düzeylerini, ürün desenini (ürün çeşitliliği), verimliliği etkilemiştir. Çoğunluğu tarımsal üretici olan köylüler varlığını sürdürseler de tarım ekonomisindeki küreselleşme 1980 sonrası doğan kuşakların önemli bir bölümünün tarım sektörünü terk etmelerine neden olmuştur. Bu durum hem çiftçilerin yaş ortalamasının artmasına hem de tarımsal tecrübenin gelecek nesillere aktarılamamasına neden olmuştur. Hatta köyde yaşayan geleneksel çiftçi profilinin de değişerek tarımın ikinci bir iş olarak yapılmasına giderek yol açmaktadır.

Genel olarak Marshall Planı ve Yeşil Devrimle başlayan tarımsal yapılardaki dönüşüm süreci ve pazara yönelik üretim yapan küçük üreticiliğin güçlendirilmesi amacıyla çiftçiyi topraklandırma politikaları ve 1930-1980 arası sağlanan kamusal sübvansiyonlar şeklinde devam etmiştir. Ancak, 12 Eylül Askeri Darbesi sonrası işlevsel hale getirilen 24 Ocak Kararları (Neoliberalleşme) sonrasında hem tarımsal desteklemeler azalmış hem de kamunun üretim ve pazarlama konularında üretici ve tüketicileri gözeten müdahale kurumları özelleştirilmiştir. Devletin çekildiği bu alanlar 1980 sonrası neoliberal dönemde uluslararası gıda ve tarım şirketleri tarafından doldurulmuştur. Böylece tohum, gübre, bitki koruma ilaçları ve ürünlerin pazarlanma ve katma değerli üretim haline getirilip paketlenmesine kadar küresel şirketler ve onların yerli ortakları etkili olmuştur. Üretim tüketim zincirinde kamu, üretici ve tüketici zinciri kırılarak şirket, çiftçi, şirket tüketici zinciri ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda uluslararası piyasaların oluşturduğu fiyat mekanizmalarının içinde üretim sürecinde ağır maliyet yükü altında ezilen, geçinebilecek kadar kar edemeyen ve bir sonraki yılın üretim sermayesini oluşturamayan çiftçilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tarımsal verimliliği arttırmak için kullanılan tarımsal girdiler de ağır maliyet yükleri dolayısıyla çiftçilerin geleceğini endişeye sürüklemiştir. Çiftçiler ücretli işçi olmaksızın kapitalist üretim ilişkileri içinde üretime devam etmişlerdir.

Neticede çiftçilerin bir bölümü tarımı terk etmiştir. 1985 yılında ilk kez kent nüfus oranı köy nüfus oranını aşmıştır. Köylerde yetersiz eğitim, sosyal güvenlik imkanları

* Doç. Dr., Ege Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, okan.ceylan@ege.edu.tr, ORCID 0000-0001-6867-6726.

(Bağkur) ve sağlık hizmetleri ile kentlere oranla daha düşük olan yaşam standartları dolayısıyla tarımdan uzaklaşma daha da artmıştır. Bu durum tarımda geleneksel çiftçilerin yaş ortalamasının artmasına ve çiftçi çocuklarının tarımdan uzaklaşmasıyla tarım tecrübesinin gelecek nesillere aktarımını zorlaştırmaktadır. Köyde kalan üreticiler ise geçimlerini emekli maaşlarıyla sağlamıştır. Neticede günümüzde Anadolu'nun değişik şehirlerinde Suriyeli ve Afgan tarım işçilerine rastlanabileceği gibi Batı Anadolu, Akdeniz ve Marmara Bölgeleri gibi küresel piyasalara daha entegre olan bölgelerde ana gelir kaynağı tarım olmayan ama bir bölümü de kırsal kökenli olan beyaz yakalılar ve iş insanları da tarımsal üretime geçmeye başlamıştır.

Bu çalışma, Türkiye'de 1980 sonrası uygulanan neoliberal tarım politikalarının neden olduğu maliyet baskıları ve düşük fiyatlar yüzünden geçim şartlarının zorlaşması sonucu tarımdan kopan genç nüfus dolayısıyla çiftçi yaş ortalamasının günümüzde 58 olduğuna ve her geçen yıl yükseldiğine dikkat çekmektedir. Böylece, bu çalışma tarımda, beşerî sermayenin giderek yaşlanmasının ve geleneksel tarım tecrübesinin gelecek kuşaklara aktarımını zorlaşmasının siyasi, iktisadi ve toplumsal dinamiklerini tarihsel bir süreçte ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaş, Çiftçilik Kültürü, Köylülük, Devlet, Tarım Politikaları.

Increasing Average Age of Farmers and Changing Farmer Profile in Turkey since 1948

Abstract

While Turkish agriculture was integrated into the market after 1950, in the neoliberal period after 1980, it is under the influence of global food and agricultural companies with the support of IMF, World Bank and World Trade Organization. This process has affected farmers' income levels, product pattern (product diversity) and productivity in Turkish agriculture. Although peasants, most of whom are agricultural producers, continue to exist, globalization in the agricultural economy has caused a significant portion of the generations born after 1980 to leave the agricultural sector. This situation has led to both an increase in the average age of farmers and the inability to transfer agricultural experience to future generations. In fact, the traditional farmer profile living in the village is changing and agriculture is gradually becoming a second job.

In general, the process of transformation in agricultural structures, which started with the Marshall Plan and the Green Revolution, continued in the form of farmer land acquisition policies and public subsidies provided between 1930-1980 in order to strengthen small producers engaged in market-oriented production. However, after the 24 January Decisions (Neoliberalism), which became operational after the 12 September Military Coup, both agricultural subsidies were reduced and the intervention institutions of the public sector, which were responsible for producers and consumers in production and marketing, were privatized. In the neoliberal period after 1980, these areas where the state withdrew were privatized by international food and agricultural companies.

As a result, some of the farmers abandoned agriculture. In 1985, the urban population ratio exceeded the rural population ratio for the first time. Inadequate education, social security facilities (Bağkur), health services and living standards in villages, which are lower than in urban areas, have further increased the shift away from agriculture. This situation increases the average age of traditional farmers in agriculture and makes it difficult to transfer agricultural experience to future generations as the children of farmers move away from agriculture. The producers who remained in the village made their living with their pensions. As a result, while Syrian and Afghan agricultural workers can be found in different cities of Anatolia today, in regions that are more integrated with global markets, such as Western Anatolia, the Mediterranean and Marmara Regions, white-collar workers and business people, some of whom have rural origins, whose main source of income is not agriculture, have started to switch to agricultural production.

This study draws attention to the fact that the average age of farmers in Turkey is currently 58 and rising every year due to the young population leaving agriculture as a result of the cost pressures caused by the neoliberal agricultural policies implemented after 1980 and the difficult living conditions due to low prices. Thus, this study argues that the increasing ageing of human capital in agriculture and the difficulty of transferring traditional agricultural experience to future generations are political, economic and social factors. In terms of possible findings, the effects of neoliberalism on small agricultural enterprises, aging farmer population, disengagement from the agricultural sector, migration, decreasing population in rural areas, inability to transfer agricultural culture to future generations, and food crisis due to climate crisis and human capital were identified.

Keywords: Age, Farming Culture, Peasantry, State, Agricultural Policies.

Cumhuriyetin İlanından Günümüze Tarım Bakanları

Ozan Öztürk*

Özet

Cumhuriyetinin ilanından günümüze kadar görev yapmış olan Tarım Bakanları'nın kısa hayat hikâyelerini, görev sürelerini, ülkemiz tarımına katkılarını incelemek amacıyla yürütülen bu çalışmada 52 tarım bakanı incelenmiştir. Çalışmada meclis kayıtları, devlet arşivleri, internet veri tabanları, gazete arşivleri, bakanların yayınları, kitapları ve yakınları ile yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler kullanılmıştır. İlk Tarım Bakanı Aziz Zekai APAYDIN olurken, son Tarım Bakanı İbrahim YUMAKLI'dır. En uzun süre Mehmet Mehdi EKER bakanlık görevinde bulunmuştur. 2005-2015 yılları arasında 10 yılı aşkın görev yapmıştır. Reşat Muhlis ERKMEN ise iki dönemde toplam 9 yılı aşkın süre görev yaparak en uzun süre görev yapan ikinci Tarım Bakanı olmuştur. En kısa süre ise Hasan Şevket ADALAN'a aittir. Toplam 5 gün bakanlık koltuğunda bulunmuştur. Mehmet Turan ŞAHİN ve Lütfullah KAYALAR 37 yaşında en genç göreve gelen bakanlardır. Ahmet Eşref FAKIBABA 66 yaşında göreve gelen en yaşlı ve tek tıp doktoru Tarım Bakanıdır. Görev yapan bakanlardan 15 tanesi Ziraat Fakültesi, 11 tanesi Hukuk Fakültesi, 7 tanesi Siyasal Bilimler fakültesi, 5 tanesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 4 tanesi İnşaat Fakültesi mezunudur. Nafiz Kurt, tek lise mezunu Tarım Bakanıdır. Mehmet Mehdi EKER Veteriner Fakültesi, Mehmet Turan Şahin ise Orman Fakültesi Mezunudur. Şimdiye kadar görev yapan Bakanlardan 15 tanesi Cumhuriyet Halk Partisi, 8 tanesi Adalet ve Kalkınma Partisi, 6 tanesi Adalet Partisi üyesidir. Refah Partisi ve Demokratik Sol Parti üyesi 1'er Tarım Bakanı vardır. Bakanların görev yerleri incelendiğinde İstanbul Defterdarlığında görev yapmış 5 Tarım Bakanı olduğu fakat İstanbul İl Tarım Müdürlüğünde görev yapmış tarım bakanının bulunmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tarım Bakanları, Tarıma Bakanlar, Ziraat Vekâleti, Tarım Bakanlığı.

* Dr., Ziraat Yüksek Mühendisi, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Atatürk Toprak, Su ve Tarımsal Meteoroloji Araştırma Enstitüsü, Kırklareli/TÜRKİYE, ozan.ozturk@tarimorman.gov.tr, ORCID: 0000-0001-8329-2739.

Ministers of Agriculture from the Proclamation of the Republic to the Present

Abstract

In this study, which was carried out to examine the short life stories, terms of office and contributions to the agriculture of the Ministers of Agriculture who have served since the proclamation of the Republic of Turkey, 52 ministers of agriculture were examined. In the study, parliamentary records, state archives, internet databases, newspaper archives, ministers' publications, books and information obtained from interviews with their relatives were used. While the first Minister of Agriculture was Aziz Zekai APAYDIN, the last Minister of Agriculture was İbrahim YUMAKLI. Mehmet Mehdi EKER served as a minister for the longest time. He served for more than 10 years between 2005 and 2015. Reşat Muhlis ERKMEN became the second longest serving Minister of Agriculture by serving for more than 9 years in two terms. The shortest time belongs to Hasan Şevket ADALAN. He was in the ministerial chair for a total of 5 days. Mehmet Turan ŞAHİN and Lütfullah KAYALAR were the youngest ministers to take office at the age of 37. Ahmet Eşref FAKIBABA was the oldest and only medical doctor Minister of Agriculture who took office at the age of 66. Of the ministers who served, 15 graduated from the Faculty of Agriculture, 11 from the Faculty of Law, 7 from the Faculty of Political Sciences, 5 from the Faculty of Economics and Administrative Sciences, and 4 from the Faculty of Civil Engineering. Nafiz Kurt was the only Minister of Agriculture with a high school degree. Mehmet Mehdi EKER graduated from the Faculty of Veterinary Medicine and Mehmet Turan Şahin graduated from the Faculty of Forestry. Of the Ministers who have served so far, 15 of them were members of the Republican People's Party, 8 of them were members of the Justice and Development Party, and 6 of them were members of the Justice Party. There was one Minister of Agriculture each from the Welfare Party and Democratic Left Party. When the duty places of the ministers were analyzed, it was seen that there were 5 Ministers of Agriculture who served in the Istanbul State Treasurer's Office, but there was no Minister of Agriculture who served in the İstanbul Provincial Directorate of Agriculture.

Keywords: Ministers of Agriculture, Agriculture Ministers, Ziraat Vekâleti, Ministry of Agriculture.

Türkiye'de Hayvan Sağlığı Konusunda Yapılan Çalışmalar (1923-1950)

Sümevra Öztürk*

Özet

XX. yüzyılın başında ard arda yaşanan savaşlar her açıdan toplumda derin izler bırakmıştır. Yaşanan bu süreçte nüfus azalmış, tarım yapacak tohum kalmamış, tarım için araç bulmak zorlaşmıştır. Savaşlar nedeni ile çoğu hayvan telef olmuştur. Halkın %80'ini köylü halkın oluşturduğu bir toplumda tarım ve hayvancılığın gelişmesi adına yapılacak tüm çalışmalar ülke ekonomisinin güçlenmesi için atılan adımları oluşturmaktadır. Bu nedendir ki 1923-1950 yılları arasında başta tarım ve hayvancılık olmak üzere pek çok alanda ülkenin kalkındırılması adına yoğun ve çok yönlü çalışmalar başlatılmıştır. Hayvan çeşitleri konusunda çalışmalarına ağırlık veren Cumhuriyet Hükümetleri, hayvancılığın gelişimi için ülkenin çeşitli yerlerinde hara ve aygır depoları kurmuştur. Bir diğer çalışma konusu ise hayvan hastalıkları olmuştur. Hastalığa yakalanan hayvan sayısı oldukça fazla olmuş hayvanlar yakalandıkları hastalıklar nedeni ile telef olmuştur. Hastalıklar ile ilgili kanunlar yayınlanmıştır. Bu bağlamda Hayvan Sağlık Zabıtası Kanununda yıllara göre değişiklik yapılmıştır. Hayvancılık konusunda yapılan diğer bir çalışma veteriner teşkilatını kuvvetlendirmek olmuştur.

Bu bildiride 1923-1950 yılları arasında Türkiye'de hayvan hastalıkları konusunda yapılan çalışmalar ele alınmıştır. İlk olarak ülke genelinde hayvan hastalıkları ile ilgili yapılan faaliyetler, açılan okullar ve veterinerlik kurumu ele alınmıştır. Ardından sığır vebası, uyuz, kene, çiçek, şarbon, kelebek, ruam ve verem hastalıklarına yer verilmiştir. Son olarak Hayvan Sağlık Zabıtasının yıllara göre değişimi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Ekonomi, Hayvancılık, Hayvan Hastalıkları, Sığır Vebası.

* Bilim Uzmanı, Trabzon/TÜRKİYE, ssbulan61@gmail.com

Studies on Animal Health in Türkiye (1923-1950)

Abstract

XX. The wars that took place at the beginning of the century left deep traces on society in every aspect. During this period, the population decreased, there were no seeds left for agriculture, and it became difficult to find tools for agriculture. Many animals have perished due to wars. In a society where 80% of the population consists of peasants, all efforts to develop agriculture and animal husbandry constitute steps taken to strengthen the country's economy. For this reason, between 1923 and 1950, intensive and versatile studies were initiated to develop the country in many areas, especially agriculture and animal husbandry. The Governments of the Republic, which focused on studies on animal species, established stud farms and stallion warehouses in various parts of the country for the development of animal husbandry. Another subject of study was animal diseases. The number of animals infected with the disease has been quite high and the animals have perished due to the diseases they caught. Laws regarding diseases have been published. In this context, changes have been made to the Animal Health Police Law over the years. Another work carried out on animal husbandry was to strengthen the veterinary organization.

In this article, studies on animal diseases in Turkey between 1923 and 1950 are discussed. Firstly, the activities carried out regarding animal diseases throughout the country, the schools opened and the veterinary institution were discussed. Then, rinderpest, scabies, tick, smallpox, anthrax, distomatosis, glanders and tuberculosis diseases are included. Finally, the change in Animal Health Police over the years was examined.

Keywords: Agriculture, Economy, Livestock, Animal Diseases, Rinderpest.

Devrimci Bir Kadronun Hesap Vermesi 'Cumhuriyet Devrinde Ziraat ve Baytar İcraat Hulasası – 1937'

Savaş Volkan Genç*

Özet

Türkiye Cumhuriyeti'ni, adeta bir yıkıntı üzerine kuran devrimci kadro, her açıdan yokluk içinde olan ülkeyi ancak azim ve kararlılıkla çalışarak yükseltebileceklerinin farkındadırlar. Bir toprak imparatorluğu olan Osmanlıdan geriye ne bir sanayi alt-yapısı ne sermaye ne de kalifiye insan gücü kalmıştır. Bu durumda yeni kadro tarım ve hayvancılıkla yola çıkmış buradan gelecek sermaye ile de sanayi altyapısını kurmayı planlamıştır. Bu çalışmalarda her alanda yol gösterici okumuş aydın bir sınıf yaratılmak istenmiştir. Tüm bu çalışmaların içinde yaptıkları çalışmaların da hesabını vermekten çekinmemiş, bunu yetkili kurumlarla ve halkla paylaşmışlardır.

Bildiri başlığı olan "Cumhuriyet Devrinde Ziraat ve Baytar İcraat Hulasası" da 12 Mayıs 1937 tarihinde Başbakan İsmet İnönü'nün imzası ile vekaletlerden ve Vakıflar, İstatistik umum Müdürlüklerinden iki maddelik bir istekte bulunulmuştur. İnönü: "Cumhuriyetin ilanından beri halk ve köylü lehine vekaletinizin hudud ve salahiyetlerine dahil işlerde ne gibi menfaatlar ve ne gibi kolaylıklar yapılmıştır" sorusuna mücmel ve sarıh bilgilerin toplanarak *Fırka Umum Kâtibi ve Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya*'ya gönderilmesini istemiştir.

Başbakan İnönü'nün bu yazısına beş gün sonra Ziraat Vekaletinden ve Sıhhat ve İç-timai Muavenet Vekaletinden istenilen raporun eklendiği bir yanıt verilmiştir. Rapor; Cumhuriyet Devrinde Ziraat İcraat Hulasası ve Cumhuriyet Devrinde Baytar İcraat Hulasası olarak iki ayrı başlıkta hazırlanmıştır. Buradan da görüldüğü gibi ziraat ve hayvancılık ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Zirai işlerde; Tohum Islah ve Üretme İşleri, Buğdayı Kıymetlendirme ve Muhafaza İşleri, Pirinç İşi, Pamuk İşi, Ziraat ve Alet Makineleri, Bağcılık ve Meyvecilik İşleri, Mücadele (Domuz, Fare, Zeytin Sineği, İponomot, Süne Böceği, Diyaspsis Böceği, Pembe Kurt) Köycülük İşleri, Tedrisat İşleri başlıkları anlatılmıştır. Veteriner işlerinde ise; Salgın Hastalıklarla Mücadele, Sıhhi Müesseseler, Hayvan Islah ve Teksir İşleri başlıkları raporlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Veteriner Hekimliği Tarihi, Hayvancılık Tarihi, Erken Dönem Cumhuriyet Tarihi, Tarım Tarihi, Ziraat Tarihi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Âkif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji ABD, Burdur/TÜRKİYE, svgenç@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9153-060X.

Accountability of a Revolutionary Cadre 'Summary of Agriculture and Veterinary Affairs in the Republican Era – 1937'

Abstract

The revolutionary cadre who founded the Republic of Turkey on top of ruins are aware that they can only raise the country, which is in poverty in every respect, by working with determination and determination. What remained of the Ottoman Empire, which was an agriculture empire, was neither industrial infrastructure, capital nor qualified manpower. In this case, the new staff started with agriculture and animal husbandry and planned to establish an industrial infrastructure with the capital coming from here. In these works, it was aimed to create an educated and enlightened class that would guide in every field. They did not hesitate to give an account of their work in all these works, and they shared this with the authorized institutions and the public.

The report titled "Agriculture and Veterinary Practice Summary in the Republic Era" was prepared by the ministries, Foundations and General Directorates of Statistics upon the request of Prime Minister İsmet İnönü on 12 May 1937. İnönü: In response to the question "What kind of benefits and facilities had been provided in the affairs within the boundaries and powers of your mandate in favor of the people and the villagers since the proclamation of the Republic?", He requested that concise and clear information was collected and sent to the Party General Secretary and Minister of Internal Affairs, Şükrü Kaya.

Five days later, a response was given to Prime Minister İnönü's letter, including the report requested from the Ministry of Agriculture and the Ministry of Health and Social Aid. Report; It has been prepared under two separate titles: Agricultural Practice Summary in the Republican Era and Veterinary Practice Summary in the Republican Era. As can be seen from here, agriculture and animal husbandry were evaluated separately. In agricultural works; Seed Breeding and Breeding Works, Wheat Valuation and Conservation Works, Rice Work, Cotton Work, Agricultural and Tool Machinery, Viticulture and Fruit Growing Works, Struggle (Pig, Mouse, Olive Fly, Iponomote, Sunn pest, Diaspis Beetle, Pink Wolf) Peasant Works, Education Affairs titles are explained. In veterinary work; The headings of Fighting Epidemic Diseases, Sanitary Institutions, Animal Breeding and Zootechnics Works were reported.

Keywords: Turkish Veterinary History, Animal Husbandry History, Early Republican History, Agricultural History, Agricultural History.

Cumhuriyet'in 100. Yılında Atatürk ve Türkiye'de Tarımsal Eğitim

Nurullah Kırkpınar *

Özet

Tarımsal kalkınmanın gerçekleşebilmesi için gerekli unsurlardan biri, tarıma yönelik bilimsel yöntemlerin uygulanmasıdır. Türkiye'de tarım alanındaki yenileşme çabaları öncelikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde kurumsal alanda kendini gösterdi ve yenileşme çabaları kapsamında bu konuda birçok tarım okulu açılmaya başladı. Okulların açılması ile birlikte tarım konusundaki teknik bilgi birikiminin geniş bir sahaya yayılması amaçlanıyordu. Bu kapsamda İmparatorluğun son dönemlerine kadar devam eden tarımsal eğitim faaliyetleri ve uygulamaları, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren küçümsenemeyecek bir hızla ivme kazanarak devam etti. Cumhuriyet'le birlikte tarım alanında yaşanan gelişmeler Osmanlı İmparatorluğu'na göre gerek nicelik gerekse nitelik yönünden daha belirleyici olmaya başladı. Bu konuda bizzat Cumhuriyet'in kurucusu Mustafa Kemal Atatürk hem dışa bağımlılığı azaltmak hem de ülkenin refah düzeyini artırmak için köylüye ve tarıma büyük önem veriyordu. Hatta modern tarım merkezleri kurarak bu alanda örnek bir lider olmuştu. Bu noktada Cumhuriyet'in tarımsal politika arayışlarında temel manivela ve tarımın momentumu olarak "tarımsal eğitim" meselesi öne çıkıyordu. Nihayetinde 1920'li yılların başlarından itibaren Türkiye'nin farklı bölgelerinde açılan tarım okulları, meyvecilik-bağcılık ve tarla bitkilerine yönelik araştırma istasyonları ve üretme çiftlikleri vs. örgütlenme yapılarıyla tarımın bilimsel altyapısı oluşturulmaya çalışıldı.

Bir asırlık bu süreçte tarımsal eğitime yönelik uygulamaları inceleyen bu çalışma, Cumhuriyet'in tarımsal modernleşme uzantısında gelişen ve bilimsel temelli eğitim sunan kurumsallaşmalar perspektifinden yaklaşarak ülkedeki eğitim-üretim politikalarının nasıl işlediğini incelemektedir. Cumhuriyet'in tarımsal eğitim ve üretim kavramlarına yüklediği işlevleri ortaya koyan çalışma, 1923'ten itibaren tarımsal eğitime ilişkin fikir ve projeleri ise eleştirel bir bakış açısı ile irdelemektedir

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk, Modernleşme, Tarımsal Eğitim.

* Dr., İzmir/TÜRKİYE, nurullahkirkpinar@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6540-9822.

Ataturk in the 100th Anniversary of the Republic and Agricultural Education in Turkey

Abstract

One of the necessary elements for the realization of agricultural development is the application of scientific methods in agriculture. In Turkey, innovation efforts in the field of agriculture first manifested themselves in the institutional sphere during the Ottoman Empire, followed by the opening of many agricultural schools. With the opening of these schools, it was aimed to spread the accumulation of technical knowledge in agriculture to a wide area. Agricultural education activities and practices, which continued until the last periods of the Empire, gained momentum at a pace that cannot be underestimated since the first years of the Republic. With the Republic, developments in the fields of agriculture, animal husbandry and forestry began to be more decisive in terms of both quantity and quality compared to the Ottoman Empire. Mustafa Kemal Ataturk, the founder of the Republic, attached great importance to the peasantry and agriculture in order to reduce foreign dependence and increase the country's welfare. He even became an exemplary leader in this field by establishing modern agricultural centers. At this point, the issue of "agricultural education" came to the fore as the main lever and momentum of agriculture in the Republic's search for new agricultural policies. Since the early 1920s, agricultural schools, research and development institutions, production farms, etc. opened in different regions of Turkey have tried to establish the scientific infrastructure of agriculture with organizational structures.

This study, which examines agricultural education policies and practices in this century-long process, examines how the education-production paradigm in the country has functioned from the perspective of agricultural education institutions that have developed in the extension of the Republic's agricultural modernization from 1923 to the present and that offer science-based education. The study reveals the functions that the Republic attributed to education and production, and critically examines the ideas and projects regarding agricultural education since 1923.

Keywords: Ottoman Empire, Republic Of Turkey, Ataturk, Modernization, Agriculture Education.

Atatürk Dönemi Şeker Politikası ve Şeker Endüstrisi (1926-1934)

Mehmed Gökhan Polatoğlu* - Bilgehan Polatoğlu**

Özet

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bir tarım ülkesi olan Türkiye'nin zirai yönden kalkınması için kamunun ve özel sektörün destekleriyle bir takım girişimlerde bulunulacaktır. İzmir'de 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihinde gerçekleştirilen Birinci Türkiye İktisat Kongresi'nde alınan kararlar ekseninde toplumsal ihtiyacın önemli bir parçasını oluşturan ve tamamı yurt dışından ithal edilen şekerin ülkede üretimi için çalışmalar yapılacaktır. Bu çalışmada; arşivler, resmî kaynaklar, araştırma ve inceleme eserler, istatistikler ile süreli yayımların ele alınması sonucu elde edilen veriler ışığında, Cumhuriyet Dönemi'nde şeker endüstrisinin kuruluşuna yönelik politikalar ve ilk adımlar incelenmiştir. Bunun sonucunda 17 Aralık 1926'da Uşak Şeker Fabrikası faaliyete geçmiştir. Temeli, Uşak Şeker Fabrikası'ndan kırk altı gün sonra 22 Aralık 1925'te yapılan Alpullu Şeker Fabrikası 26 Kasım 1926'da açıldı. Bu bakımdan Cumhuriyet döneminde işletmeye açılan ilk şeker fabrikası olarak tarihe geçti. 1929 Küresel Krizi dünyada olduğu kadar Türkiye'de de etkisini gösterdi. Bununla birlikte ülkede 1929 yılına kadar uygulanan karma ekonomi politikası, yerini 1930'lu yılların başından itibaren devletçi bir yapıya bıraktı. Tarımsal kalkınmanın bir kolunu teşkil eden şeker endüstrisinde ise doğrudan kamu yatırımının uygulandığı bir sürece geçildi. Yapılan çalışmalar sonucu 5 Aralık 1933 yılında Eskişehir Şeker Fabrikası ve 19 Ekim 1934 yılında Turhal Şeker Fabrikası işletmeye açıldı. Sonuç olarak İkinci Dünya Savaşı (1938-1945) öncesi süreçte stratejik bir tarım ürünü olan şeker üretimi yurt içinden sağlanacak seviyeye ulaştı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında faaliyete geçen şeker fabrikaları, özelde kurulduğu yer ve genelde ise ülke için farklı açılardan çok yönlü kalkınmaya katkı sağlayan bir sektör olarak yer edindi.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Tarım, Şeker, Endüstri, Fabrika.

* Doç. Dr., Erzurum Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE, gokhan.polatoglu@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3310-408X.

** Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Gıda Teknolojisi Programı & Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Nanobilim ve Nanomühendislik Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE, bilgehanpolatoglu@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2554-6272.

Sugar Policy and Sugar Industry in the Atatürk Period (1926-1934)

Abstract

From the early years of the Republic, a number of initiatives will be taken with the support of the public and the private sector for the agricultural development of Turkey, which is an agricultural country. In line with the decisions taken at the First Turkey Economic Congress held in İzmir between February 17 and March 4, 1923, efforts will be made to produce sugar, which constitutes a significant part of social needs and is entirely imported from abroad. In this study; policies and first steps towards the establishment of the sugar industry during the Republic period were examined in light of the data obtained as a result of examining archives, official sources, research and review works, statistics and periodicals. As a result, Uşak Sugar Factory started operating on December 17, 1926. Alpullu Sugar Factory, whose foundation was laid forty-six days after Uşak Sugar Factory on December 22, 1925, was opened on November 26, 1926. Therefore, it went down in history as the first sugar factory opened during the Republic period. The 1929 Global Crisis showed its effect in Turkey as well as in the world. However, the mixed economy policy implemented in the country until 1929 gave way to a statist structure from the beginning of the 1930s. In the sugar industry, which constitutes a branch of agricultural development, a process in which direct public investment is implemented was passed. As a result of the studies carried out, Eskişehir Sugar Factory was put into operation on December 5, 1933 and Turhal Sugar Factory on October 19, 1934. Then, Eskişehir Sugar Factory was opened on 5 December 1933 and Turhal Sugar Factory on 19 October 1934. As a result, before World War II (1938-1945), sugar production, which is a strategic agricultural product, reached a level to be supplied from within the country. The sugar factories that started operating in the early years of the Republic have established themselves as a sector that contributes to multi-dimensional development from different angles for both the place where they were established and the country in general.

Keywords: Turkey, Agriculture, Sugar, Industry, Factory.

Kadim Bilgiler Kamil Bilgeler: Somut Olmayan Kültürel Miras Olarak Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar

Evrım Ölçer Özünel*

Özet

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi 2003 yılında yürürlüğe girmiş ve Türkiye bu sözleşmeye 2006 yılında taraf olmuştur. Somut olmayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktararak yaşayan bir miras olmasını hedefleyen bu Sözleşme, kökleri kadim geçmişe dayanan ve dalları geleceğe uzanan somut olmayan kültürel mirasın sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda kullanılmasını hedefler. Sözleşme kapsamında somut olmayan kültürel miras belli alanlarda temsil edilir. Bu alanlardan biri de doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalardır. Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar küresel iklim krizi ile baş başa kalan dünyanın günümüzdeki pek çok sorununa da çözüm önerileri sunabilecek unsurlar içerir. Bu bildiride somut olmayan kültürel mirasın doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalarının Türkiye'deki durumu tarihsel geçmişi ve güncel durumu göz önüne alınarak değerlendirilecektir. Günümüzde karşı karşıya kaldığımız sel, deprem, orman yangınları gibi acil durumlarda somut olmayan kültürel mirastan faydalanma yolları 2030 Küresel Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi bağlamında değerlendirilecektir.

Doğa ve evrenle ilişkili bilgi ve uygulamalar, insanların doğal çevreleriyle olan etkileşimlerini yansıtan önemli bir unsurdur. Bu tür bilgi ve uygulamalar, insanların doğayı nasıl algıladığını, doğanın döngülerini nasıl anladığını ve çevreye saygının neden önemli olduğunu nasıl anlamlandırıldığını gösterir. Geleneksel bilgi ve uygulamalar, insanların doğal çevreleriyle uyumlu bir yaşam sürmelerine, doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde korumalarına ve bu bilgiyi nesiller arasında aktarmalarına yardımcı olmuştur. Özellikle günümüzde çevresel sürdürülebilirlik endişelerinin arttığı göz önüne alındığında, somut olmayan kültürel mirasın bu alanının işlevsel bir şekilde değerlendirilmesi gereklidir. Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamaların korunması, insanların doğayla olan ilişkilerini yeniden kurmalarına ve doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde yönetmelerine yardımcı olabilir. Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamaların belgelenmesi, korunması ve yaygınlaştırılması sayesinde bu bilgi ve uygulamalar gelecek nesillere aktarılabilir ve insanların doğayla olan bağları güçlen-

* Doç. Dr.-UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Somut Olmayan Kültürel Miras İhtisas Komitesi Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, evrim.ozunel@hbv.edu.tr, ORCID:0000-0001-8719-5274.

dirilebilir. Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, halk takvimi ve meteorolojisi, halk hekimliği ve veterinerlik, halk mimarisi, halk matematiği ve biyolojisi, halk tarım ve hayvancılığı, halk mutfağı gibi birçok alana yayılmaktadır.

Türkiye, UNESCO'ya sunduğu aday dosyalarla somut olmayan kültürel mirası tanımlayarak ve koruma altına alarak bu alandaki çalışmalara önemli bir katkı sağlamıştır. Temsilî Listeye dahil edilen unsurların birçoğu doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalarla ilişkilendirilmektedir. Örneğin, Geleneksel Tören Keşkeği, Mesir Macunu Festivali, Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı, Geleneksel Çini Sanatı, Nevruz, İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka, Bahar Bayramı Hıdırellez, Geleneksel Türk Okçuluğu, Minyatür Sanatı, Hüsni Hat Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı, Çay Kültürü: Kimlik, Misafirperverlik ve Sosyal Etkileşim Sembölü, İpek Böcekçiliği ve Dokuma için İpeğin Geleneksel Üretimi, Ahlat Taş İşçiliği Geleneği ve Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine dahil edilen Işık Dili gibi unsurlar doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalara dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar, Geleneksel Bilgi, Somut Olmayan Kültürel Miras, UNESCO.

Ancient Wisdom Keepers: Knowledge and Practices Related to Nature and the Universe

Abstract

The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage entered into force in 2003 and Turkey became a party to the Convention in 2006. This Convention, which aims to make intangible cultural heritage a living heritage by transferring it from generation to generation, aims to use the intangible cultural heritage, whose roots are rooted in the ancient past and whose branches extend to the future, in line with sustainable development goals. Within the scope of the Convention, intangible cultural heritage is represented in certain areas. One of these areas is knowledge and practices related to nature and the universe. Among these areas, knowledge and practices related to nature and the universe contain elements that can offer solutions to many problems of the world today, which is faced with the global climate crisis. In this paper, the situation of intangible cultural heritage knowledge and practices related to nature and the universe in Turkey will be evaluated by considering its historical background and current situation. The ways of utilising intangible cultural heritage in emergency situations such as floods, earthquakes and forest fires that we face today will be evaluated in the context of its relationship with the 2030 Global Sustainable Development Goals. Knowledge and practices related to nature and the universe are important elements reflecting people's interactions with their natural environment. Such knowledge and practices show how people perceive nature, how they understand the cycles of nature and how they make sense of why respect for the environment is important. Traditional knowledge and practices have helped people to live a life in harmony with their natural environment, to conserve natural resources in a sustainable way and to pass this knowledge between generations. Especially considering the increasing concerns about environmental sustainability today, this area of intangible cultural heritage needs to be evaluated in a functional way. The safeguarding of knowledge and practices related to nature and the universe can help people re-establish their relationship with nature and manage natural resources sustainably. By documenting, safeguarding and disseminating knowledge and practices related to nature and the universe, these knowledge and practices can be passed on to future generations and people's ties with nature can be strengthened. Knowledge and practices related to nature and the universe are spread over many fields such as folk calendar and meteorology, folk medicine and veterinary medicine, folk architecture, folk mathematics and biology, folk agriculture and animal husbandry and folk cuisine.

Turkey has made a significant contribution to the work in this field by defining and protecting intangible cultural heritage through the candidate files submitted to UNESCO. Many of the elements included in the Representative List are associated with knowledge and practices related to nature and the universe. For example, Traditional Ceremonial Keşkeği, Mesir Macunu Festival, Ebru: Turkish Paper Decorating Art, Traditional Tile Art, Nowruz, Thin Bread Making and Sharing Tradition: Lavash, Katırma, Jupka, Yufka, Spring Festival Hıdırellez, Traditional Turkish Archery, Miniature Art, Hüsni Hat, Traditional Fine Writing in Islamic Art in Turkey, Tea Culture: A Symbol of Identity, Hospitality and Social Interaction, Silkworm Farming and Traditional Production of Silk for Weaving, Ahlat Stonemasonry Tradition and Whistling Language included in the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Protection are based on knowledge and practices related to nature and the universe.

Keywords: Knowledge and Practices Related to Nature and The Universe, Traditional Knowledge, Intangible Cultural Heritage, UNESCO.

Avusturyalı Ormancı Franz Stöger (İbrahim Kutsi)

Cantürk Gümüş*

Özet

19. yüzyılın sonlarına doğru, 1889 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun veliaht prensi Rudolf, Mayerling'de sevgilisi Marie Vetsera ile birlikte yaşamını yitirmişti. Tarihe 'Mayerling Faciası' olarak geçen bu olay, küresel ölçekte büyük yankı uyarmıştı. Bir ormancı olan Franz Stöger'in bu olaya karıştığı şüphesi vardır. Stöger bu nedenle ülkemize kaçar. Adını değiştirir. O artık İbrahim Kutsi olarak anılmaktadır. Bir süre Eskişehir'de Manizadeler isimli ormancılık şirketinde çalışır. Sonra Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde çeşitli görevler alır.

Büyük Savaş (1914-1918) sırasında ülkemize gelen Oberforstrat Veith ile birlikte 1917 yılında bir orman yasası hazırlarlar. Ancak bu yasa yaşanan siyasi gelişmeler nedeniyle yürürlüğe girememiştir. Buna karşın tasarının 9 maddelik bölümü 1917'de "Ormanların Usul-ı İdare-i Fenniyeleri" adı altında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasa ülkemizde ormancılıkta planlı yararlanmanın başlangıcı olması nedeniyle önemlidir. Stöger Cumhuriyetin ilanından itibaren ormancılık alanında başrol oynamıştır. O yıllarda ormanlar devlet tarafından işletilmemektedir. Devlet ormanların işletilmesini belirli mukavelelerle özel kesime devretmektedir. Ancak Cumhuriyetin ilanı itibarıyla bu işletmecilik tarzı özellikle İzmir'de ihtiyaç duyulan üzüm-incir kütusu sorununa çözüm bulamamaktadır. Üzüm ve İncir o yıllarda Reji idaresi tekelinde olan tütün sayılmazsa, en önemli milli ihrac üründür. Bu ürünün ihracı için içeriğinde reçine olmayan Gökmar kerestesinden yapılan kutulara ihtiyaç duyulmaktadır. Stöger bu ihtiyacı karşılamak için Karadere yöresinde (Dirgine, Devrek) bir devlet orman işletmesi kurulmasına çalışır. Proje bazı nedenlerle yarım kalır. Buna karşın daha sonraki dönemde geliştirilecek devlet orman işletmeleri için önemli bir örnek olur.

Bu bildiri öncelikle Stöger'in ülkemize gelmesine neden olan Mayerling olayı ilginç yanlarıyla anlatılacak, Stöger tanıtılacak ve sonunda da ülkemiz ormancılığına yaptığı katkılar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ormancılık Tarihi, Franz Stöger, Dirgine, Karadere Projesi, Ormancılıkta Planlama.

* Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/ TÜRKİYE, canturk@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7756-7871.

Austrian Forestryer Franz Stoger (Ibrahim Kutsi)

Abstract

Towards the end of the 19th century, in 1889, Rudolf, the crown prince of the Austro-Hungarian Empire, died in Mayerling with his lover Marie Vetsera. This event, which went down in history as the 'Mayerling Disaster', had great repercussions on a global scale. Franz Stoger, a forester, is suspected of being involved in this incident. That's why Stoger escapes to our country. Changes its name. He is now known as Ibrahim Kutsi. He worked for a while at a forestry company called Manizadeler in Eskişehir. Then he took on various positions within the General Directorate of Forestry.

Together with Oberforstrat Veith, who came to our country during the Great War, they prepared a forest law in 1917. However, this law could not come into force due to political developments. On the other hand, the 9-article section of the bill was published in 1917 under the name "management of forests using scientific methods" and came into force. This law is important because it is the beginning of planned utilization in forestry in our country. Stoger has played a leading role in the field of forestry since the declaration of the Republic. In those years, forests were not operated by the state. The state transfers the management of forests to the private sector under certain agreements. However, as of the proclamation of the Republic, this management style cannot find a solution to the grape-fig box problem needed especially in Izmir. Grapes and figs were the most important national export products, excluding tobacco, which was under the monopoly of the Reji administration in those years. For the export of this product, boxes made of Fir timber that do not contain resin are needed. To meet this need, Stoger tries to establish a state forest enterprise in the Karadere region (Dirgine, Devrek). The project remains unfinished for some reasons. On the other hand, it serves as an important example for state forest enterprises to be developed in the future.

In this presentation, first of all, the Mayerling incident, which caused Stoger to come to our country, will be explained with its interesting aspects, Stoger will be introduced and finally his contributions to our country's forestry will be evaluated.

Keywords: Forestry History, Franz Stoger, Dirgine, Karadere Project, Planning in Forestry.

19. Yüzyılda Aydın Vilayeti'nde Çam ve Çam Kabuğu Üretimi

Aysun Sarıbey Haykırın*

Özet

Sahip olduğu yeraltı ve yerüstü kaynakları ile Osmanlı vilayetleri arasında seçkin bir yeri bulunan İzmir, Aydın, Saruhan, Menteşe ve Denizli sancaklarından oluşan Aydın Vilayeti'nde çoğunluğu miriye ait olmak üzere yaklaşık iki milyon ceriblik genişliğe sahip ormanlar bulunmaktadır. Bu ormanların büyük çoğunluğu kızılçam, akçam, meşe ve ardıc ağaçlarından oluşmaktadır. Ağaçlardan elde edilen kereste başta olmak üzere mahrukut ve diğer orman mahsulleri, gerek iç ticaret gerekse dış ticarete önemli bir yere sahiptir. Ali Cevad'ın da ifade ettiği gibi bu ürünler arasında kızılçam “sanat-ı debagatta müstamel olduğundan sürümü çoktur”.

19. yüzyılda tanen miktarı oldukça yüksek olan çam kabuğu da tıpkı palamut gibi dericilik sanayinde tabaklama işlemi sırasında kullanılmaktadır. Çam kabuğunun Aydın Vilayeti'nin iç ve dış ticaretinde önemli bir yer teşkil etmesinin bir diğer sebebi de Osmanlı İmparatorluğu'nun genelinde olduğu gibi Aydın Vilayeti'nin orman florasının büyük bir çoğunluğunun da çam ağaçlarından oluşmasıdır. Bu ağaçlardan elde edilen kereste, çam kabuğu ve çam sakızı dericilikten eczacılığa, gemi inşaatından doğramacılık ve marangozluğa kadar birçok sanayi kolunda kullanılmaktadır. 1870 tarihli Orman Nizamnâmesi ile çam kabuğu gibi orman ürünlerinin üretimi ve ticareti kontrol altına alınmaya çalışılsa da bu konuda kaçakçılığın önüne geçilememiştir. Ege Adaları'nda küçük kayıklar ile çam kabuğu kaçakçılığı yaygın olarak görülmektedir. Ayrıca yerli ve yabancı tüccar tarafından artan talebe karşılık birçok çam ağacının kabuklarının soyulması, çam ağacı türüne zarar verdiği gibi coğrafyanın ekolojik dengesini de bozmuştur.

Bu çalışmada 19. yüzyılda Aydın Vilayeti'nin orman florası içerisinde çam ve bu ağaç türünden elde edilen çam kabuğunun kullanım alanları üzerinde durulacaktır. Buna ek olarak birçok sanayi dalında kullanılan çam kabuğunun ticaretinde karşılaşılan zorluklar ve orman ürünleri içerisindeki yeri belirlenmeye çalışılacaktır. Çalışmanın kaynaklarını Devlet Arşivleri Başkanlığı'ndan konuya ilişkin elde edilen belgeler, orman ve dış ticaret istatistikleri ile seyahatnâmeler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 19. Yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğu, Aydın Vilayeti, Çam, Çam Kabuğu.

* Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Aydın/TÜRKİYE, asaribey@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1016-7707.

Pine and Pine Bark Production in Aydın Province in the 19th Century

Abstract

Aydın, which consists of the sanjaks of İzmir, Aydın, Saruhan, Mentеше and Denizli, had a distinguished place among the Ottoman provinces with its under and aboveground resources, such as forests width approximately two million ceribs, the majority of which belonged to the miri. Most part of these forests were red pine, white pine, oak and juniper trees. Timber and other forest products, especially timber obtained from trees have an important place in both domestic and foreign trade. As Ali Cevad stated, among these products, “red pine is the most popular as it is specialized in the art of tanning”.

In the 19th century pine bark, which had a very high grain amount, was used during the tanning process in the leather industry, just like acorns. The other reason why pine bark has an important place in the domestic and foreign trade of Aydın was that, as in general in the Ottoman Empire, the majority of the forest flora of Aydın consisted of pine trees. Timber, pine bark and pine gum obtained from these trees are used in many branches of industry, from leatherworking to pharmacy, from shipbuilding to joinery and carpentry. Despite the efforts to control the production and trade of forest products such as pine bark with the Forest Regulation dated 1870, smuggling could not be prevented in this regard. Smuggling of pine bark by small boats was common in the Aegean islands. In addition, the peeling of the bark of many pine trees in response to the increasing demand by local and foreign traders harmed the pine tree species and disrupted the ecological balance of the geography.

In this study, pine in the forest flora of Aydın in the 19th century and the areas of usage of pine bark obtained from this tree species will be focused. In addition, the difficulties encountered in the trade of pine bark, which was used in many branches of industry and its place will be determined. The sources of this study are the documents from the state archives and foreign trade statistics and travel books.

Keywords: 19th Century, Ottoman Empire, Aydın Province, Pine, Pine Bark.

Türkiye'de Ormanların İşlevsel Önceliklerinin Tarihsel Süreçte Değişimi: Belgrad Ormanı Örneğinden Çıkarımlar

Seçil Yurdakul Erol* - Cihan Erdönmez**

Özet

Ormanlardan yararlanma ve ormanların işlevlerinin önem düzeyi, toplumun ihtiyaçlarının çeşitlenmesi, sosyal ve kültürel yaşamdaki dönüşüm, bilimsel gelişmeler, sosyal politikalar ile ekonomi ve yasal düzenlemelerdeki değişim gibi pek çok faktöre bağlı olarak zaman içinde farklılaşmıştır. Önceleri barınma, beslenme, alet ve ekipman yapımı ağırlıklı ormandan yararlanma şekli daha sonra tarım ve hayvancılık faaliyetleri için ormanlardan yararlanma şekline dönüşmüştür. Uygarlıkların gelişmesi hem yerleşim yeri gereksinimi hem de insanların isteklerinin çeşitlenmesine, bu da orman alanlarından daha fazla yerleşim yeri açılması ve orman ürünlerinin gemi, bina yapımı gibi alanlarda hammadde olarak kullanımının artmasına yol açmıştır. Endüstrileşme ile birlikte odunun hammadde olarak kullanımı artmıştır. Ticaretin hız kazanması, nüfus artışı, kentleşme, teknolojinin ilerlemesi gibi etkenlerle orman ürünlerinin kullanımı ve orman alanlarının başkaca kullanımlara tahsis edilmesinde önemli düzeyde artış yaşanmıştır. Bu gelişmelerin etkisiyle ormanlar yok olmuş ve orman tahribatı artmış, pek çok çevre sorunu yaşanmaya başlamıştır. İlerleyen dönemde koruma anlayışı gelişmiş, bilimsel bir boyut kazanmış ve ormanları korumaya yönelik çeşitli yasal düzenlemeler, yönetim yaklaşımları ve ormancılık politikası anlayışı gündeme gelmiştir.

Bu çalışmada yukarıda belirtilen dönüşümü irdelemek, tarihsel süreçteki etkilerini değerlendirmek ve bir metropol içinde yer alan ormanların işlevsel önemini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla Belgrad Ormanı örnek alan olarak seçilmiştir. Örnek alan seçiminde alanın İstanbul içindeki konumunun yanı sıra, ilk kurulan devlet orman işletmelerinden birinin yetki alanında bulunması, Türkiye'nin ilk muhafaza ormanı ve ilk korunan alanı oluşu, yine ilk ormancılık eğitim kurumunun yakınında olması ve araştırma ve eğitim faaliyetleri için kullanılıyor olması etkili olmuştur. Sıralanan tüm bu unsurlar, Belgrad Ormanının, ormanların işlevlerinin değişimi ile ilgili somut değerlendirmeler yapılabilecek bir alan olduğunu göstermektedir.

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE, secily@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4495-1118.

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE, cihanerdonmez@iuc.edu.tr, ORCID:0000-0002-6057-8176.

Çalışmada tarihi belgelerden yararlanmanın yanı sıra, alanın güncel durumuna ilişkin veriler kullanılmış ve alan yöneticileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylelikle Belgrad Ormanı perspektifinden ülkede ormancılık alanındaki değişim değerlendirilmiş ve özellikle metropollerin içinde bulunan ve tarihi ve kültürel değeri olan ormanların önemi ortaya konulmuştur. Belgrad Ormanının Doğu Roma İmparatorluğundan itibaren daha çok İstanbul'un su gereksinimini karşılama işlevi öne çıkmıştır. Bu nedenle alanın yönetiminde koruma öncelikli bir yaklaşım benimsenmiştir. Bununla birlikte Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad seferi sonrası gelen esirlerin yerleştirildiği bir bölge olması ve içinde oluşturulan köyler nedeniyle kültürel bir değer taşımaktadır. Belgrad Ormanı Kurtuluş Savaşı sırasında işgal kuvvetleri tarafından hem odun hammaddesi elde etmek hem de şehrin su kaynaklarına zarar vermek amacıyla tahrip edilmiştir. Yine savaş yıllarında yakacak odun ve halkın diğer ihtiyaçlarını karşılaması için ağaç kesimine izin verilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra 1924 yılında Belgrad Ormanı Orman Mektebi Alisine verilmiş, 1937 yılında orman işletmesi kurulmuş ve 1950 yılında muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Günümüzde de muhafaza ormanı statüsünde bulunan alanda rekreasyonel amaçlı kullanımlar ağırlık kazanmıştır. Belgrad Ormanı içinde bulunan 9 tabiat parkında gerçekleştirilen rekreasyonel kullanımlar kaynak üzerinde baskı oluşturduğu gibi bu alanların özel işletme ve belediyeler tarafından işletilmesi de alanın sürdürülebilir yönetimi açısından bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kentin içinde ya da yakınında, doğal ve kültürel değerlere sahip ve ormanların üretim işlevi dışındaki işlevlerinin öne çıktığı, aynı zamanda rekreasyon kullanım yoğunluğu olan orman alanlarında, Belgrad Ormanı örneğinde görüldüğü üzere zaman içinde işlevsel öncelikler değişmektedir. Bu nedenle, benzer niteliklere sahip ormanlar için çok boyutlu bir yaklaşımla ve özellikle sürdürülebilirlik ilkesi odağında planlama yapılması kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İstanbul, Belgrad Ormanı, Devlet Orman İşletmeleri, Çevre Sorunu.

Changes in the Functional Priorities of Forests in Turkey throughout Historical Process: Inferences from the Case of Belgrad Forest

Abstract

The utilization of forests and the level of importance of forests' functions have changed over time due to many factors such as the diversification of the needs of society, transformation in social and cultural life, scientific developments, social policies and changes in economic and legal regulations. The way of utilizing forests for shelter, nutrition, construction of tool and equipment has been transformed into the way of utilizing forests for agriculture and animal husbandry activities. The development of civilizations has led to both the need for settlements and the diversification of people's desires, which has led to the opening of more settlements from forest areas and the increased use of forest products as raw materials in areas such as ship and building construction. With industrialization, the usage of wood as raw material has increased. There has been a significant increase in the usage of forest products and the allocation of forest areas for other uses due to factors such as the acceleration of trade, population growth, urbanization and the advancement of technology. As a result of these developments, deforestation and forest damage has increased and that has caused environmental problems. In the following period, the approach of conservation has developed, gained a scientific dimension and various legal regulations, management approaches and forestry policy understanding have come to the agenda.

This study aims to examine the aforementioned transformation, to evaluate its effects in the historical process and to reveal the functional importance of forests in a metropolis. To realize this aim, Belgrad Forest was chosen as the sample case. The choice was made because of its location within Istanbul, the area is located within the jurisdiction of one of the first state forest enterprises, it is the first conservation forest and the first protected area in Turkey and also it is near the first national forestry education institution and that it is used for research and education activities. All these factors indicate that Belgrad Forest is an area where concrete assessments can be made on the change of forest functions.

In addition to utilizing historical documents, data on the current status of the forest were used in the study and interviews were conducted with land managers. Thus, from the perspective of the Belgrad Forest, the change in the field of forestry in the country was evaluated and the importance of forests with historical and cultural value, especially those located in metropolitan areas, was revealed. Since the Eastern

Roman Empire, function of meeting Istanbul's water needs has come to the fore for the Belgrad Forest. For this reason, a conservation-focused approach has been adopted in the management of the area. In addition, it has a cultural value as it was a region where the captives who came after the Belgrad campaign of Suleiman the Magnificent were settled and the villages created within it. The Belgrad Forest was destroyed by the occupation forces during the War of Independence, both to obtain wood raw material and to damage the city's water resources. Also, during the war years, cut of trees was permitted for firewood and other needs of the society. Following the proclamation of the Republic, Belgrad Forest was allocated to the School of Forestry in 1924, state forest enterprise was established in 1937 and it was declared as a protection forest in 1950. Today, recreational uses have gained weight in the area, which has the status of a protection forest. Recreational use in the 9 nature parks within the Belgrad Forest generates pressure on the resource, and the operation of these areas by private enterprises and municipalities causes some problems in terms of sustainable management of the area.

Functional priorities have changed over time, as seen in the Belgrad Forest sample, in forest areas that have natural and cultural values, take place in or near cities, have the functions except production and have intensive recreational use. Therefore, it is critical to plan forests that have similar characteristics with a multidimensional approach and especially with a focus on the principle of sustainability.

Keywords: Türkiye, Istanbul, Belgrade Forest, State Forest Enterprises, Environmental Problem.

Auguste Sarrou ve Orman Jandarma Mektebi

Ahmet Nizamoglu*

Özet

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat ile yeni bir dönem başlayarak önemli bürokratik ve zihniyet değişiklikleri yaşanmaya başlamıştır. Bu dönemde hazineye fayda sağlamak amacıyla yeni gelir kalemleri aranmaya başlanmıştır. Klasik döneminin kendine özgü şartlar içerisinde idare edilen ormanlar, Tanzimat ile devletin yöneldiği önemli alanlardan birisi olmuştur. Bu doğrultuda öncelikle ormanların korunma meselesi ön plana çıkmıştır. 1840'ta Orman Müdürlükleri kurularak ormanlar kontrol altına alınmaya çalışılmışsa da bu girişim kısa sürede akamete uğramıştır. İlerleyen süreçte Osmanlı makamlarının girişimleri ile 1857'de yabancı uzmanlar getirilerek ormanların korunmasına ve bilimsel ormancılığa yönelik layihalar hazırlanmıştır. Ayrıca ülke ormanlarının muhafaza edilmesi ve kanun çerçevesinde korunması için 1870'te Orman Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. 1893'e gelindiğinde Orman ve Ma'adin ve Ziraat Nezareti kurularak yeni bir idari yapılanmaya gidilmiştir. Ancak yapılan reformlara ve idari teşkilatlanmalara rağmen ormanlar bir türlü istenilen seviyede korunamamıştır. Burada her ne kadar personel eksikliğinden kaynaklı bazı sorunlar olsa da temel problem ormanların korunmasından birinci derecede sorumlu olan bekçi ve piyade gibi korucuların görevlerini layıkıyla yerine getirememiş olmasıdır. II. Meşrutiyet'in ilanından ormanların idaresi ve korunmasından sorumlu olan merkez ve taşra orman teşkilatının yapılanmasında değişiklikler gerçekleşmiştir. Ancak 1914 yılına gelindiğinde ormanların halen istenilen seviyede korunmadığı bu noktada yeni bir düzenlemeye gidilmesini zaruri kılmıştır. Osmanlı Devleti'nin hizmetinde olan Fransız Jandarma Binbaşısı Sarrou, ormanların korunmasının en iyi yolunun jandarma ile gerçekleşeceğini savunmuştur. Sarrou'nun hazırladığı projeyi Osmanlı makamlarının uygun görmesi üzerine 12 Temmuz 1914'te Kağıthane'de Orman Jandarma Mektebi açılmıştır. Mektebin görev, sorumluluk ve amaçlarına yönelik olarak detaylı bir nizamname hazırlanmıştır. Ayrıca mektebe yönelik sağlam bir idari kadro ve kapsamlı bir ders programı oluşturularak eğitim öğretim faaliyetleri başlamıştır. Ancak I. Dünya Savaşı'nın çıkmasının ardından mektep ilk mezunlarını vermeden kapanmak zorunda kalmıştır. Tarama modeli ile doküman analizi kullanılarak ger-

* Dr., Kırşehir/TÜRKİYE, ahmet.nizamoglu@outlook.com, ORCID: 0000-0002-2792-3230.

çekleştirilen bu çalışmada arşiv belgelerinden, süreli yayınlardan, zabıt ceridelerden ve literatür taraması gerçekleştirildikten sonra tespit edilen telif-tetkik eserlerden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ormanlık, Orman Koruma, Orman Jandarma Mektebi, Auguste Sarrou, Jandarma.

Major Sarrou and the Gendarmerie Forest Guard School

Abstract

The advent of the Tanzimat in the Ottoman Empire marked the commencement of a new era, precipitating significant bureaucratic and ideological metamorphoses. During this epoch, earnest endeavors were initiated to diversify sources of revenue for the imperial treasury. Notably, forests, hitherto governed under the distinct exigencies of the classical era, assumed a pivotal role in the state's focal areas of interest with the advent of Tanzimat. Consequently, the imperative of forest preservation ascended to the forefront. Despite the establishment of Forest Directorates in 1840, aimed at regulating the woodlands, this initiative encountered expeditious impediments. Subsequently, in 1857, through the initiatives of Ottoman authorities, foreign experts were enlisted, culminating in the formulation of projects concerning the conservation of forests and the advancement of scientific forestry. Furthermore, in 1870, the Forest Regulation was enacted to ensure the safeguarding and statutory protection of national woodlands. By the year 1893, a paradigmatic shift was effected with the establishment of the Ministry of Forests, Mines, and Agriculture. However, notwithstanding these institutional reforms and administrative realignments, the desired level of forest preservation remained elusive. Whilst attendant deficiencies in personnel resources gave rise to certain challenges, the underlying predicament stemmed from the inefficacious discharge of duties by forest custodians, notably guardians and infantrymen, who bore the primary onus of forest conservation. Post the proclamation of the Second Constitutional Era, a substantive reconfiguration of the central and provincial forest institutions responsible for the administration and safeguarding of forests was effectuated. However, as of 1914, the exigency of a fresh regulatory framework became imperative, given the persistently suboptimal state of forest conservation. In this context, Major Sarrou of the French Gendarmerie, in the service of the Ottoman Empire, advocated that the most efficacious modality of forest preservation would be through the agency of the gendarmerie. Following Ottoman authorities' endorsement of Sarrou's project, the Gendarmerie Forest Guard School was inaugurated in Kağıthane on July 9, 1914. A comprehensive regulatory framework was devised, delineating the remit, responsibilities, and objectives of the Gendarmerie Forest School. Additionally, a robust administrative cadre was instituted, complemented by an expansive curriculum, thus heralding the initiation of educational activities. Regrettably, owing to the onset of the First World War, the institution was compelled to prematurely conclude its educational endeavors, having

yet to confer its inaugural graduates. In this study, conducted through the utilization of a screening model and document analysis, archival documents, periodicals, court records, and identified original and investigative works were consulted following a review of the literature.

Keywords: Forestry, Forest Conservation, Gendarmerie Forest School, Major Sarrou, Gendarmerie.

Osmanlı Arşiv Belgelerinde Orman Yangınlarına İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler

Bülent Sağlam* - İlker Alınmaz** - Atakan Öztürk*** - Hüseyin Ayaz****

Özet

Orman yangınları günümüzde olduğu gibi Osmanlı döneminde de ormanlarımızı tehdit eden faktörlerden birisi olmuştur. Bu araştırma, orman yangınları konusundaki bazı arşiv belgelerinin incelenmesi ve günümüzdeki uygulamalarla/düzenlemelerle mukayese edilmesi amacıyla ele alınmıştır. Yapılan arşiv taramalarında özellikle orman yangınlarının önlenmesi veya engellenmesi hakkındaki belgeler incelenmiştir. İncelenen belgelerde; orman yangınlarının önlenmesi veya engellenmesi ile ilgili alınması gereken tedbirler, orman yangınlarını önlemek üzere demiryollarının yakınındaki yanıcı maddelerin kaldırılması, ormanda rastgele ateş eden şahısların yangına sebep olmaları, orman yangınlarıyla ilgili Kosova Vilayetince hazırlanan tarifname, ağaç türlerinin yangına duyarlılıkları, yangına müdahale şekilleri, yabancılara ağaç kestirilmemesi gibi hususlar öne çıkmaktadır. Yapılan incelemeler neticesinde orman yangınlarına ilişkin günümüzdeki pek çok düzenlemenin kökeninin Osmanlı dönemine kadar uzandığı ve çeşitli resmi belgelerle ya da yazılarla kayıt altına alındığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orman ve Maadin Nezareti, Orman İdaresi, Orman Yangınlarının Sebepleri, Orman Yangınların Önlenmesi, Tarla Açmak.

* Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Artvin/TÜRKİYE, bsaglam@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5222-4610.

** Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin Meslek Yüksekokulu, Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, Artvin/TÜRKİYE, ilkeralinmaz@artvin.edu.tr, ORCID:0000-0001-6083-2704.

*** Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Artvin/TÜRKİYE, atakanozturk@artvin.edu.tr, ORCID:0000-0001-5166-928X.

**** Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE, hayaz@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3930-3207.

Determinations And Evaluations on Forest Fires in Ottoman Archive Documents

Abstract

Forest fires were one of the factors that threatened our forests in the Ottoman period as well as today. This research aims to examine some archival documents on forest fires and to compare them with today's practices/regulations. In the archive scans, especially the documents on the prevention or prevention of forest fires were examined. In the documents examined, issues such as the measures to be taken to prevent or prevent forest fires, the removal of flammable materials near railroads to prevent forest fires, random fires in the forest causing fires, the description prepared by the Kosovo Province on forest fires, the susceptibility of tree species to fire, fire intervention methods, and not having foreigners cut down trees come to the fore. As a result of the examinations, it was determined that the origins of many of today's regulations on forest fires date back to the Ottoman period and were recorded in various official documents or writings.

Keywords: Ministry of Forestry and Mining, Forest Administration, The Causes of Forest Fires, Prevention of Forest Fires, Forest Clearing.

Program & Özet Kitapçığı
İçin Okutunuz.